

Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Запорізькій області

Професійна освіта Запоріжжя

Інформаційно-методичний вісник

2020

Інформаційно-методичний вісник Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області

Головна мета видання – методична допомога керівникам і педагогічним працівникам в організації навчально-виробничого, виховного процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Відповідальний за випуск: Паржницький О.В., директор НМЦ ПТО у Запорізькій області, кандидат педагогічних наук

Редагування: Нідерман Н.К., методист НМЦ ПТО у Запорізькій області

Комп'ютерна верстка: Сакур Д.О., діловод НМЦ ПТО у Запорізькій області

Інформаційно-методичний вісник «Професійна освіта Запоріжжя»

Засновник: Петерик Світлана Миколаївна

Свідоцтво про державну реєстрацію

серія 33 № 1302 – 577 – ПР від 20.12.2018 р.

Порядковий номер випуску: № 7 2020

Дата виходу: 25.11.2020

Виходить два рази на рік.

Мова видання: українська.

Тираж - 3 екз.

Безкоштовно

Видавець: Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Запорізькій області

Адреса видавця: 69063, м. Запоріжжя, вул. Покровська, 28.

Телефон: (061) 228 17 60, (061) 224 43 25

E-mail: nmc.pto.zp@gmail.com

Веб.сайт: <http://nmc-ptو.zp.ua>

За достовірність фактів, цитат, дат, назв та інших відомостей відповідають автори.

Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення прийнятих до друку матеріалів.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

ЗМІСТ

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Близнюк Вікторія. Формування обсягів та напрямів регіонального замовлення на підготовку кваліфікованих кадрів у Запорізькій області.....	4
Юрик Ярина. Модель забезпеченості робітничими кадрами регіональної економіки.....	13

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

Осіна Наталя. Дистанційне навчання як сучасний формат освіти.....	23
--	----

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА

Солонська Олена. Традиції та інновації у підготовці кваліфікованих робітників.....	29
---	----

ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ПІДГОТОВКА

Мироненко Олена. Використання методу дискусії на уроках зарубіжної літератури як засіб розвитку практичного мислення здобувачів професійної освіти.....	40
Безугла Тетяна. Використання smart-комплексів під час викладання математики.....	45
Столяр Ольга. Проєкт «Нобелівська премія та лауреати нобелівської премії в галузі фізики».....	49

МЕТОДИЧНА РОБОТА

Мухіна Людмила. Хмарні технології в роботі бібліотек.....	58
--	----

ДОСВІД ПРАКТИКІВ

Бут Ганна. Освіта впродовж життя як визначальна умова професійної самореалізації педагога.....	64
Кулинич Олена. Кращі практики організації дистанційного навчання.....	68
Коваленко Вікторія. Формування освітнього середовища в умовах реалізації компетентнісного підходу.....	71
Варварин Лілія. Організація дистанційного навчання в ДНЗ «Мелітопольський професійний аграрний ліцей».....	74
Єрмоленко Наталія. 7 кроків до дистанційного навчання.....	76

ВИХОВНА РОБОТА

Колтунова Надія. Метафоричні асоціативні карти як інструмент у роботі практичного психолога з учнями «групи ризику».....	80
Музичева Катерина. «Сенсорна кімната» як ефективний інструментарій у роботі з агресивністю.....	83

23 ПРОСТІ ПРАВИЛА, ЗА ЯКИМИ ВАРТО ЖИТИ ВСІМ УЧИТЕЛЯМ.....	87
--	----

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ФОРМУВАННЯ ОБСЯГІВ ТА НАПРЯМІВ РЕГІОНАЛЬНОГО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПІДГОТОВКУ КВАЛІФІКОВАНИХ КАДРІВ У ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ

Вікторія Близнюк, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

Структуру попиту та пропозиції робочої сили за професійним складом і сферами економічної діяльності можна віднести до критеріїв, які характеризують національну економіку та її тренди, її розвиток чи стагнацію, спрямованість на сталий розвиток або спрямування на дешеву робочу силу. Неоднозначні тенденції національного ринку праці потребують моніторингу структурних змін для розуміння особливостей його функціонування, визначення дисбалансів для вдосконалення політики зайнятості населення.

На 01.01.2020 кількість працездатного населення Запорізької області складає 785,2 тис осіб, із них офіційно зайняті на ринку праці 707,7 тис осіб (68,5% від загальної кількості), кількість безробітного населення - 77,5 тис осіб (9,5%), значний сегмент складає тіньова зайнятість населення. Динаміка рівня зайнятості свідчить про її суттєві показники порівняно із середньоукраїнськими даними (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка рівня зайнятості у регіоні за 2010–2019 рр.

Джерело: дані Державної служби статистики України www.ukrstat.gov.ua

На фоні змін у загальній чисельності зайнятих галузевий склад робочої сили регіону за досліджуваний період характеризувався відносною стабільністю, за нашими розрахунками відповідні структури співпадали на 90 відсотків.

Усталеність галузевої структури зайнятості свідчить про повільні темпи структурних змін у регіональній економіці, збереження значної частки робочих місць з несприятливими умовами найму та оплати праці, обмежені можливості

інноваційного оновлення робочих місць та слабкість мотивації до продуктивної зайнятості.

Зворотною стороною зайнятості є неформальна зайнятість, яка поглинає суттєву

частку підготовлених системою ПО кваліфікованих робітників, більшість яких знаходить місцем прикладання праці у неформальному сегменті саме у сфері послуг, сільському господарстві, на будівництві (рис. 2).

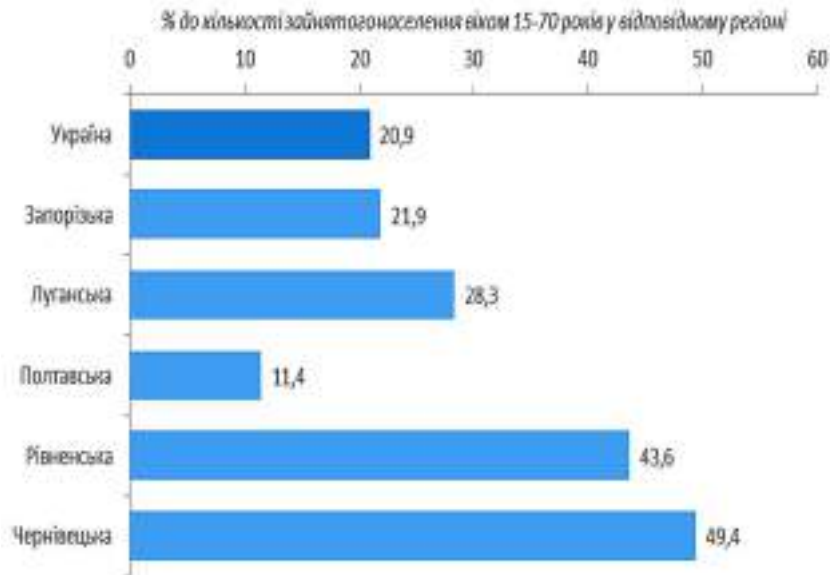

Рис. 2. Неформально зайняте населення в окремих регіонах України, 2019

Джерело: розрахунки на основі даних Державної служби статистики України www.ukrstat.gov.ua

Дзеркальним відображенням тенденцій зайнятості є динаміка безробіття (рис. 3).

Кількість зареєстрованих безробітних громадян на 01.01.2020 року складає 18,2 тис осіб (для порівняння: 01.01.2019 кількість зареєстрованих безробітних становила 20,6 тис осіб, на 01.01.2018 - 21,8 тис осіб), із них 58,5 % – жінки, 28,9 % – молодь у віці до

35 років.

За видами економічної діяльності серед зареєстрованих безробітних кожний шостий раніше був зайнятий у сільському, лісовому і рибному господарстві, торгівлі та ремонті; 14,1% – у переробній промисловості; 13,1% – у державному управлінні, обороні, обов'язковому соціальному страхуванні.

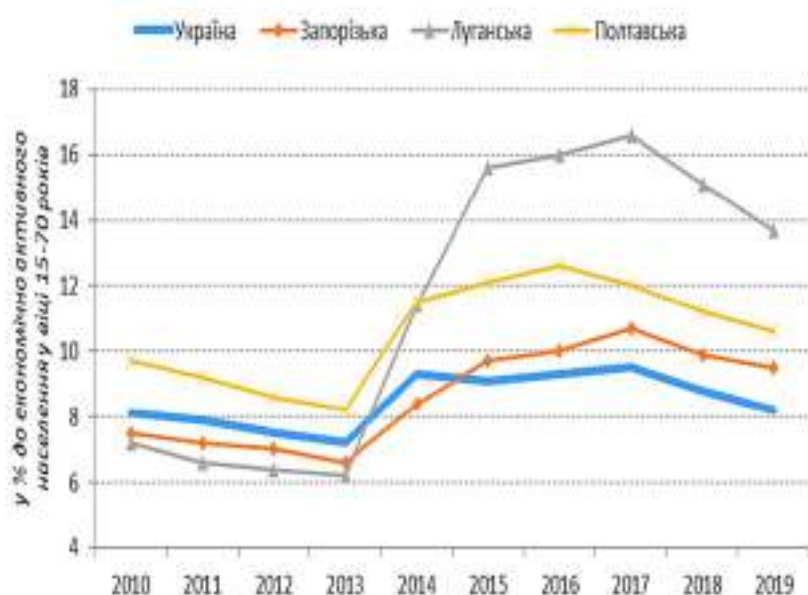

Рис. 3. Динаміка рівня безробіття за 2010–2019 рр. (за методологією МОП)

Джерело: дані Державної служби статистики України www.ukrstat.gov.ua

За професійними групами серед зареєстрованих безробітних переважають працівники сфери торгівлі та послуг, представники найпростіших професій, законодавці, вищі державні службовці, керівники, найменша кількість – робітників з обслуговування, експлуатації устаткування та машин. У загальній кількості зареєстрованих безробітних чоловіки становили – 6,8 тис осіб (або 40,0%), жінки – 10,2 тис осіб (або 60,0%).

За віковими групами: 30,6% зареєстрованих безробітних були у віці до 35 років, 28,2% - у віці від 35 до 45 років, 41,2% - у віці понад 45 років. 71,8% безробітних у віці до 35 років до реєстрації у службі зайнятості мали професійний досвід. Із них 21,0% раніше працювали в оптовій та роздрібній торгівлі, займалися ремонтом автотранспортних засобів і мотоциклів, 16,6% – у сфері державного управління й оборони, 14,3% – у сільському, лісовому та рибному господарстві, 12,8% – у переробній промисловості¹.

За даними центру зайнятості у Запорізькій області серед переліку затребуваних професій: слюсарі, електрогазозварники, електромонтери, робітники з комплексного обслуговування та ремонту будинків, швачки, пекарі, ма-

лярі, бетонярі, теслярі, слюсарі з експлуатації та ремонту газового устаткування, продавці, кухарі, охоронники, молодші медичні сестри, покоївки, офіціанти тощо.

Важливим стимулом до здобуття кваліфікацій професійної освіти є розмір заробітної плати, який постійно зростає у виробничій сфері. Спираючись на інформацію центру зайнятості у Запорізькій області, найвищий розмір оплати праці пропонується за наступними вакансіями професій і посад: нагрівальник металу (прокатне виробництво) – 17,9 тис грн, майстер з ремонту устаткування (промисловість) – 17,1 тис грн, машиніст бульдозера (гірничі роботи) – 17,0 тис грн, плавильник феросплавів – 14,8 тис грн, електрослюсар-монтажник підземного гірничопрохідницького устаткування – 14,2 тис грн, підручний сталевара електропечі – 12,0 тис грн, електрослюсар (слюсар) з ремонту устаткування – 11,8 тис грн та інші².

Не дивлячись на обсяги підготовки, ускладнює ситуацію той факт, що працювати за обраним фахом планує лише 24,2 %, у той час, як інші учні планують навчатися далі у закладах вищої освіти, створювати власний бізнес тощо (рис. 4).

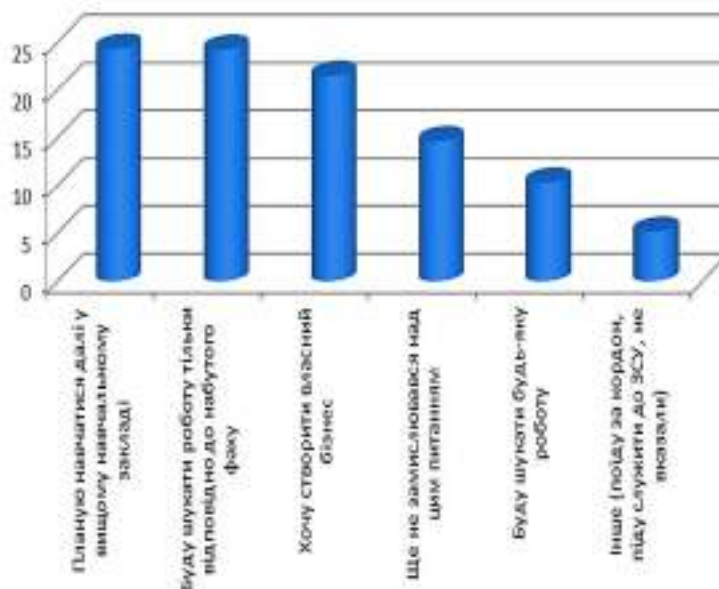

Рис. 4. Розподіл відповідей учнів ЗП(ПТ)О Запорізької області на запитання: «Що плануєте робити після закінчення навчального закладу?», %

Джерело: дані соціологічних досліджень відділу соціально-економічних проблем праці ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України».

¹ Дані Головного управління статистики у Запорізькій області

² Дані Державної служби зайнятості Запорізької області

Розподіл зайнятих за професіями та відповідні структурні зрушення характеризують зміни в попиті на робочу силу відповідно до коливань ринкової кон'юнктури. Сучасний ринок праці суттєво загострює структурні диспропорції між попитом на робочу силу та її пропозицією за професіями, що обмежує можливості працевлаштування безробітних і не сприяє задоволенню потреб роботодавців у працівниках. Протягом багатьох років зберігається досить високий запит на кваліфікованих робітників з інструментом (25,6 % від загальної кількості вільних робочих місць станом на 01.01.2019 в Запорізькій області), працівників найпростіших професій (12,2 %), робітників з обслуговування, експлуатації та контролю за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин (12,2 %).

За досліджуваний період найбільш представленими професіями на ринку праці

Запорізької області (рис. 3) є професіонали (15,0 % у 2018 р.), працівники сфери торгівлі та послуг (17 %), кваліфіковані робітники з інструментом (12,5 %), робітники з експлуатації та контролю за роботою технологічного устаткування (13,7 %). Однією з ознак примітивізації економіки регіону є досить високий рівень задоволеного попиту на найпростіші професії (15,1 % усіх зайнятих у регіоні).

Протягом аналізованого періоду відбувалося скорочення зайнятих у 6,7 та 9 професійних групах. Досить суттєво втратили найпростіші професії (- 4,2 в.п.), кваліфіковані робітники з інструментом (- 1,7 в.п.) та кваліфіковані робітники сільського господарства. Одночасно серед фахівців та професіоналів спостерігався кумулятивний приріст за період 2013-2018 рр. відповідно 2,7 та 1,3 в.п. відповідно (рис. 5).

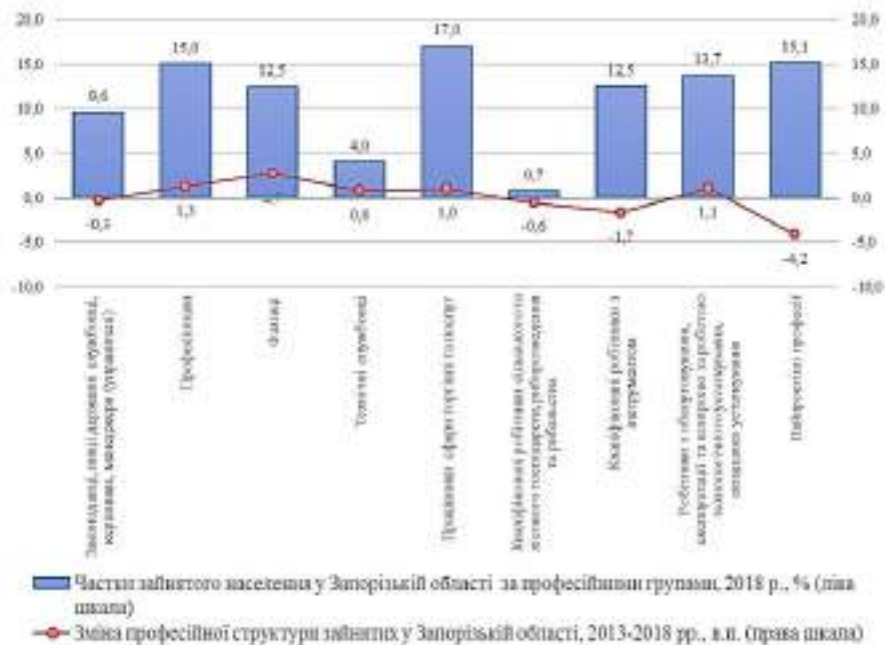

Рис. 5. Динаміка професійної структури зайнятості 2013–2018 рр., %

Джерело: розраховано автором за даними вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності.

Економіка регіону не продукує стільки робочих місць, що потребують вищої освіти. Наприклад, експерти Європейського центру розвитку професійної освіти визначили, що до кінця 2020 р. в країнах Європи лише 31,5 % робочих місць вимагатимуть вищого освітнього рівня і 48 % робочих місць потребуватимуть робочої сили із середнім професійним освітнім рівнем. Про це свідчать розрахунки, які дово-

дять, що переважна більшість зайнятих із професійно-технічною освітою в області представлені в таких професійних групах: робітники з обслуговування, експлуатації та контролю за технологічним обладнанням (25,9 %), кваліфіковані робітників з інструментом (52,72 %), працівники сфери торгівлі (29,8 %) (табл. 1). Достатньо вагома кількість — 38,7% зосереджені на найпростіших робочих місцях,

які не потребують спеціальної підготовки.

Таблиця 1

Освітня структура професійних груп зайнятих у Запорізькій області України та масштаби дисбалансу між кваліфікаційним рівнем працівників та робочих місць, 2019 р., %

Показник	Повна та базова вища	Неповна вища	Професійно-технічна	Повна загальна середня	Базова загальна середня	Усього
Законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	70,4	16,2	9,2	4,2	0,0	100
Професіонали	89,4	8,9	0,9	0,7	0,0	100
Фахівці	37,9	51,9	5,4	4,8	0,0	100
Технічні службовці	38,2	22,9	25,9	11,1	1,9	100
Працівники сфери торгівлі та послуг	17,5	23,7	29,8	27,3	1,6	100
Кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	5,7	23,7	15,7	46,3	8,6	100
Кваліфіковані робітники з інструментом	14,5	14,4	52,7	16,1	2,4	100
Робітники з обслуговування, експлуатації та контролю за роботою технологічного устаткування	7,4	17,6	52,1	22,5	0,5	100
Найпростіші професії	7,1	15,3	38,7	34,8	4,1	100

синім кольором виділено масштаби **надмірної** формальної підготовки працівників порівняно із рівнем кваліфікації фактичних робочих місць.

жовтим – масштаби **недостатньої** формальної підготовки працівників порівняно із рівнем кваліфікації фактичних робочих місць.

Джерело: оформлено авторами.

Одним із напрямів мінімізації дисбалансів, зокрема освітньо-професійних, на регіональних ринках праці є збалансування підготовки кадрів із потребами регіональної економіки, що ніяк неможливе без належного виявлення актуальних запитів економіки на кадри різної кваліфікації. З метою виявлення необхідних на ринку праці професій та відповідних напрямів підготовки здійснено аналіз кадрового забезпечення регіональної економіки у розрізі професійних назв робіт, що дозволяє нам у подальшому скоригувати із напрямками підготовки в закладах П(ПТ)О. Значним попитом та пропозицією виокремлюються робітники з керування та обслуговування сільсько- та лісгосподарського устаткування, хоча рівень запропонованої зарплати є нижчим від середнього її рівня по Запорізькій області. Конкурентний рівень зарплат по регіону пропонується лише робітникам, що обслуговують рудо та металоплавильні печі (137,3% від середньої по області), а вакансії та безробітні за цією професією займають менше

одного відсотка у професійному «ядрі». Сформоване таким чином кожне професійне «ядро» на наступному кроці, за результатами експертного опитування та наших прогностичних оцінок масштабів і рівня динаміки попиту на професію, дозволило розробити відповідні матриці актуальності запитів ринку праці на професійні заняття як інструменту для стратегічного аналізу та планування підготовки закладами освіти кадрів різної кваліфікації. Досліджуючи відповідність підготовки кадрів у відповідності до потреб попиту роботодавців Запорізької області, слід сказати, що найбільші обсяги підготовки відбуваються за напрямом, як: кухар, пекар, кондитер, офіціант; водій автотранспортних засобів, слюсар з ремонту автомобілів, рихтувальник кузовів, слюсар-ремонтник, тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісгосподарського) виробництва; кухар судновий, офіціант судновий; електрогазозварник; електрогазозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах; контролер

зварювальних робіт. Детальна інформація про напрями та структуру підготовки робітничих кадрів наведена в табл. 2.

Це професійне ядро було сформовано для всіх видів діяльності, які здійснюються у регіоні. Оскільки доведено, що до галузей спеціалізації віднесено: машинобудування, металургія

та постачання електроенергії, пару і газу, то було здійснено коригувальні розрахунки професійного ядра саме для цих галузей спеціалізації. Це дозволило визначити професійне ядро для базових галузей регіональної економіки (рис. 6).

Таблиця 2

Обсяги підготовки кадрів ЗП(ПТ)О Запорізької області

НАЗВИ ПРОФЕСІЙ, СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ, СПЕЦІАЛІЗАЦІЙ	Коди професій за класифікатором професій ДК 003-95 за КП	Частка учнів, випущених за професією, %
Кухар, пекар, кондитер, офіціант	5122 7412 7141 5123 7412	13,04
Кухар, кухар судновий, офіціант судновий	5122 5122 5123	2,79
Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва, слюсар-ремонтник, водій автотранспортних засобів	8331 7233 8322	3,48
Водій автотранспортних засобів, слюсар з ремонту автомобілів, рихтувальник кузовів, слюсар-ремонтник	8322 7231 7233 7231	5,49
Електрогазозварник	7212	1,47
Електрогазозварник, електрогазозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах, контролер зварювальних робіт	7212 7212 7212	2,29
Перукар (перукар-модельєр), манікюрник	5141	1,98
Верстатник широкого профілю, оператор верстатів з програмним керуванням	8211 8211	1,44
Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування, водій автотранспортних засобів	7241 8322	2,62
Малювальник, штукатур, облицювальник-плиточник, монтажник гіпсокартонних конструкцій, муляр	7142 7133 7129 7141 7132 7122	2,63
Машиніст крана автомобільного, водій автотранспортних засобів, слюсар з ремонту автомобілів, електрогазозварник, стропальник	8332 8322 7231 7212 7215	1,31
Слюсар-ремонтник, тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва, слюсар з ремонту рухомого складу, електрогазозварник, слюсар-електрик з ремонту електроустаткування	7233 8331 7212 7241	1,48
Машиніст електровоза, машиніст тепловоза, електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування	8311 7241	1,34
Перукар (перукар-модельєр), манікюрник	5141	1,42
Електрогазозварник	7212	1,69
Офіціант, бармен, кухар, адміністратор	5123 5123 5122 4222	1,90
Слюсар-електрик з ремонту електроустаткування, слюсар з ремонту рухомого складу	7241 7233	1,38

У таблиці представлено професії, питома вага яких у структурі підготовки найбільша.

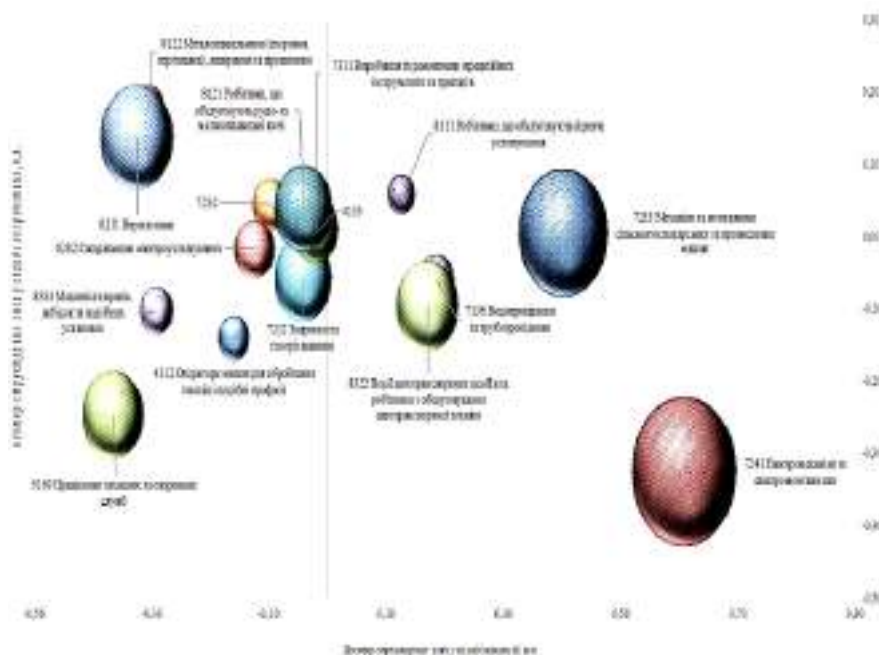

Рис. 6. Характеристика «ядра» робітничих професій у базових галузях регіональної економіки
Примітки: 4133 – Службовці з транспортних операцій; 7232 – Механіки та монтажники авіаційних машин.

Відповідно до отриманої матриці, яка являє собою сукупність чотирьох квадрантів, можна зазначити, що регіональна економіка потребує від ринку освітніх послуг підготовки

робітничих кадрів саме за такими професіями, обсяг підготовки за якими за останній доступний звітний навчальний рік наведено нижче (табл. 3).

Таблиця 3

Обсяг підготовки робітничих кадрів, які потрапили до професійного ядра базових галузей регіональної економіки

Професійні назви робіт	код	Частка підготовки в загальній чисельності випускників системи ПТО
Слюсар-сантехнік	7136	0,55
Електрогазозварник	7212	13,14
Слюсар аварійно-відбудовних робіт, Слюсар-ремонтник, Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування, Слюсар з механоскладальних робіт	7233	16,22
Слюсар-електрик з ремонту електроустаткування, Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	7241	11,94
Оператор верстатів з програмним керуванням	8211	2,28
Машиніст крана (кранівник)	8333	1,35

Як видно з таблиці 3, найбільша частка підготовки, а саме: 16,22% здійснюється за професією 7233, а найменший обсяг готується за професією 7136 – 0,6% усіх випускників. У регіоні існує суттєвий потенціал підготовки за професіями 8211 – оператор верстатів з програмним керуванням, машиніст крану – 8333 та слюсар-сантехнік – 7136, оскільки їх потребує регіональний ринок праці.

Корисним у системі збалансування попиту та пропозиції робочої сили в межах діяль-

ності Державної служби зайнятості України було б врахування «еластичності професій», тобто можливості людини з певною професією працювати за іншою при мінімальних витратах на додаткове навчання. Наприклад, особи, які мають кваліфікацію зварника, після короткого курсу підготовки можуть працювати штампувальниками. Для прикладу наведемо матрицю професійної гнучкості, що формується в Німеччині (див. табл. 4).

Таблиця 4

Матриця професійної гнучкості для основних сфер професійної діяльності в Німеччині

	Частка випускників закладами професійної освіти, зайнятих у сферах професійної діяльності, %				
	Видобуток сировини	Переробка, обробка і ремонт	Управління і обслуговування станків та обладнання	Торгівля та збут	Логістика, транспорт, безпека
Видобуток сировини	49,5	8,6	3,0	6,3	12,8
Переробка, обробка і ремонт	1,9	46,3	7,8	6,2	15,6
Управління і обслуговування станків та обладнання	1,3	14,0	44,3	5,2	11,9
Торгівля та збут	0,8	2,9	1,2	50,4	6,2
Логістика, транспорт, безпека	1,1	6,1	2,0	4,3	65,3

Джерело:³

³ Гаськов А. Методологія планування пропозиції послуг ПО на основі спроста URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---ifp_skills/documents/genericdocument/wcms_635739.pdf - 33 с. - С. 10-11. (дата звернення 19.01.2020).

Наприклад, відповідно до матриці професійної гнучкості для основних сфер професійної діяльності Німеччини, 49,5 % працівників із професійною підготовкою для сфери «видобуток сировини» працюють саме в цій сфері, в той час, як 12,8 % у сфері «логістика, транспорт та безпека». Відповідно, лише 46,3 %, підготовлених до роботи у сфері «переробка, обробка і ремонт», працюють у цій сфері, а 15,6 % зайняті у сфері «логістика, транспорт та безпека». Щодо сфери діяльності «управління та обслуговування станків та обладнання», то зайнятість відповідно до фаху характерна для 44,3 %, а 14,0 % працюють у сфері «переробка, обробка і ремонт». За професійною діяльністю «торгівля та збут» простежується менша гнучкість зі значною часткою зайнятих за фахом – 50,4 %. Найбільша частка працівників, зайнятих у тій же професійній діяльності, за якою отримано освіту, характерна для сфери «логістика, транспорт та безпека» – 65,3 %.

Практики такого аналізу ефективно застосовуються в Німеччині, Австралії та інших розвинених країнах світу. Адаптація даного підходу щодо побудови матриці професійної гнучкості є одним із актуальних напрямів зменшення дисбалансів між попитом та пропозицією в незначний термін часу з мінімальними витратами, пов'язаними з додатковим навчанням.

Висновки та рекомендації. Серед базових галузей, на які має орієнтуватися система ПТО в регіоні, є машинобудування, металургія та постачання електроенергії. Аналіз статистичних даних доводить, що попит на робочу силу в Запорізькій області за деякими професіями зростає. Особливо підвищився попит у наступних професійних групах: кваліфіковані робітники з інструментом; робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин; працівники сфери торгівлі та послуг.

Щодо зміни пропозиції робочої групи, то слід зазначити, що відбулося скорочення за всіма професійними групами. Станом на 2018 р. найбільшу пропозицію становили робітники з обслуговування, експлуатації та контро-

лювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин; працівники сфери торгівлі та послуг; законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі).

Одночасно характерним є збільшення попиту на працівників такої професійної групи як найпростіші професії. Це доводить ознаки стагнації регіонального ринку праці, коли рівень безробіття може зменшуватися на фоні зменшення трудового потенціалу, але структура зайнятості не відповідає інноваційному економічному розвитку. Висока частка в пропозиції сформована законодавцями, вищими державними службовцями, керівниками, менеджерами (управителями) при зменшенні їх частки в структурі попиту.

Серед професій, яких потребує ринок праці, системі ПТО в Запорізькій області слід звернути увагу на наступні та переглянути обсяги регіонального замовлення на планові періоди. А саме: слюсар-сантехнік — 7136; Електрогазоварник — 7212, Слюсар аварійно-відбудовних робіт, Слюсар-ремонтник, Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування, Слюсар з механоскладальних робіт — 7233, Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування, Слюсар-електрик з ремонту електроустаткування Електромонтер з ремонту та обслуговування, електроустаткування — 7241, Оператор верстатів з програмним керуванням — 8211, Машиніст крана (кранівник) — 8333. Розширення підготовки дозволить покращити забезпечення регіональної економіки конкурентоспроможними кадрами.

Як показує аналіз стратегічних документів регіону, серед смарт-спеціалізацій регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року визначено: виробництво електрообладнання, виробництво ендопротезів, виробництво машин і устаткування сільського і лісового господарства, виробництво двигунів та запасних частин до гвинтокрилів. Саме ці напрями мають стати ключовими у сфері професійної освіти для розроблення нових професійних та освітніх стандартів, надання нового спектру освітніх послуг для навчання, підготовки і

перепідготовки кваліфікованих кадрів.

Необхідно розширити перелік освітніх послуг, що пропонуються системою ПТО, насамперед, для дорослого і незайнятого населення, зокрема у сфері ІТ-технологій більш активного упровадження програм із розвитку підприємництва.

Важливо визначити підходи для формування обсягів і напрямів регіонального замовлення на підготовку кваліфікованих кадрів, розробити та затвердити Стратегію розвитку професійної освіти регіону, забезпечити її реалізацію.

Існує потреба створення можливостей щодо навчання впродовж життя та його популяризація, здійснення перепідготовки незайнятого населення, започаткування процесів визнання результатів неформальної та інформальної освіти, розширення пропозицій освітніх послуг для

ветеранів АТО/ООС та внутрішньо переміщених осіб. Важливим завданням для ЗПО є активізація співпраці із центрами зайнятості та роботодавцями задля залучення їх можливостей до профорієнтаційної роботи, популяризації необхідних на ринку праці робітничих професій, формування нового іміджу кваліфікацій професійної освіти.

Для формування регіонального замовлення, визначення переліку професій, що користуються попитом на ринку праці, необхідно започаткувати нові підходи для організації реальної співпраці з обласним центром зайнятості, профільними асоціаціями та об'єднаннями роботодавців, які аналізують і узагальнюють інформацію про стан та потреби забезпечення кваліфікованими кадрами економіки регіону, в тому числі й за перспективними професіями/спеціальностями.

МОДЕЛЬ ЗАБЕЗПЕЧЕНOSTІ РОБІТНИЧИМИ КАДРАМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Ярина Юрик, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

Одним із напрямів мінімізації дисбалансів, зокрема освітньо-професійних, на регіональних ринках праці є збалансування підготовки кадрів із потребами регіональної економіки, що ніяк неможливе без належного виявлення актуальних запитів економіки на кадри різної кваліфікації. Незважаючи на суттєву потребу роботодавців у заміщенні вакантних посад робітничих професій, випускники-слюсарі є на ринку найменш конкурентними. Роботодавці у пошуку робітників покладають мало

сподівань на послуги центрів зайнятості і не використовують саме такі інструменти. За результатами проведеного опитування в межах виконання проєкту «Модернізація системи професійно-технічної освіти для потреб регіонального ринку праці», що проводилося з 05 по 26 грудня 2019 р. в Запорізькій області, роботодавці відзначили неефективність пошуку працівників через канали Державного центру зайнятості (табл. 1).

Таблиця 1

Відповідь на запитання: «Наскільки високі, на Вашу думку, шанси знайти необхідного працівника у Запорізькій області за допомогою...?»

...за допомогою:	Є високі шанси	Середні шанси	Практично жодних шансів
районних центрів зайнятості	16,7	35,0	40,0
комерційних кадрових агенцій	21,7	33,3	28,3
звернення безпосередньо до роботодавця	65,0	21,7	5,0
через оголошення в газетах	36,6	31,7	25,0
спеціальні сайти пошуку роботи в Інтернеті	40,0	48,4	8,3
соціальні мережі, особисті зв'язки, контакти	51,7	38,3	8,3

Джерело: за даними соціологічного опитування учнів ЗП(ПТ)О, безробітного населення та роботодавців Запорізької області¹

За даними проведеного соціологічного дослідження переважна більшість респондентів доволі стримано оцінювали тенденції на регіональному ринку праці та власні перспективи щодо можливостей працевлаштування (табл. 2).

Так, оцінюючи ситуацію на регіональному ринку праці, переважна більшість респондентів очікували, що найближчим часом кількість безробітних у Запорізькій області збільшуватиметься. Опитані особи були впевнені, що неможливість знайти роботу залежить від надмірно високих запитів пошукачів щодо рівня оплати праці, дуже актуальним це твердження було для роботодавців.

У Запорізькій області зафіксовано достатньо високі патерналістські настрої особливо серед учнівської молоді: більшість респондентів вважали, що держава зобов'язана працевлаштувати усю молодь, яка досі ще не мала робочого місця. У той самий час більшість, у цьому випадку переважали представники роботодавців, не схильна у всьому покладатися на державу. Респонденти були згодні, що працездатна людина виключно сама повинна відповідати за свій матеріальний добробут, а наявність вищої освіти та високої кваліфікації забезпечують можливість знайти гідну роботу.

Таблиця 2

Розподіл відповідей респондентів на запитання: «Наскільки Ви згодні з кожним із наведених тверджень?», %

	Учні ЗП(ПТ)О			Безробітні			Роботодавці		
	Згоден/а	Не згоден/а	ВВ*	Згоден/а	Не згоден/а	ВВ	Згоден/а	Не згоден/а	ВВ
Найближчим часом кількість безробітних у Запорізькій області збільшуватиметься	64,4	22,6	13,0	76,1	15,4	8,5	71,7	20,0	8,3
Нині не можуть знайти роботу лише ті, хто хоче надмірно високої зарплати або ледачі	66,4	20,5	13,1	54,6	40,2	5,2	71,7	20,0	8,3
Держава зобов'язана працевлаштувати усю молодь, яка досі ще не мала робочого місця	70,4	16,3	13,3	56,9	36,9	6,2	61,6	33,4	5,0
Працездатна людина виключно сама має відповідати за свій матеріальний добробут	69,8	15,1	15,1	74,8	21,9	3,3	85	11,7	3,3
Наявність вищої освіти та високої кваліфікації забезпечують можливість сьогодні знайти гідну роботу	57,8	26,7	15,5	55,6	39,2	5,2	68,3	31,7	0,0

ВВ* – важко відповісти.

Джерело: за даними соціологічного опитування учнів ЗП(ПТ)О, безробітного населення та роботодавців Запорізької області

За результатами дослідження серед опитаних учнів ЗП(ПТ)О 24,3 % планували продовжити навчатися далі у вищому закладі освіти, 24,2 % хотіли шукати роботу тільки відповідно до набутого фаху, 10,3 % були згодні на будь-яку роботу, а 21,5 % мали на меті створити власний бізнес.

При цьому 47,2 % опитаної учнівської молоді зазначили, що не планують працювати за фахом, або ще не вирішили цього питання.

Перелік 10 спеціальностей, за якими навчаються опитані, та професій, що хотіли б опанувати ті учні, які втратили бажання працювати за фахом, наведено у таблиці 3.

Більшість учнів стверджували, що обирали спеціальність, вважаючи її цікавою (25,2 %) або престижною (21,4 %).

Деякі респонденти наголошували на тому, що до вибору спеціальності їх спонукала порада батьків (16,3 %), друзів (4,1 %) чи шкільного психолога і вчителів (0,8 %). Гарантію достатнього рівня заробітної плати, як причину обрання спеціальності, назвали 12,6 % опитаних учнів, 11,7 % – легкість пошуку роботи за цією спеціальністю.

Можливість вчитися на бюджеті була вирішальною для 4,2 % учнівської молоді.

Опитані учні ЗП(ПТ)О, які виявили небажання працювати за здобутою спеціальністю, назвали низку причин, що викликали їх незадоволення своїм вибором та спонукали змінити плани щодо цієї спеціальності (табл. 4).

¹ Соціологічне опитування учнів ЗП(ПТ)О, безробітного населення та роботодавців щодо ситуації на регіональному ринку праці, проведено в рамках проекту «Модернізація системи професійно-технічної освіти для потреб регіонального ринку праці» ГО «УІСДімені О.Яременка» за участю ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Вибіркова сукупність опитування моніторингу становила 907 учнів ЗП(ПТ)О, 306 пошукувачів роботи та безробітних, 60 представників підприємств. Стандартні відхилення при достовірних 95 відсотках іспіввідношенні змінних від 0,1 : 0,9 до 0,5 : 0,5 становили 2,00 – 3,33 відсотка. Представлені результати характеризують оцінку рівня обізнаності населення Запорізької області щодо ситуації на регіональному ринку праці та попиту на робітничі професії.

Таблиця 3

ТОП-10 фактично опановуваних та омріяних спеціальностей учнів ЗП(ПТ)О Запорізької області

Спеціальність, за якою навчаються фактично			Спеціальність, професія, яку хотіли б опанувати (за умови, якщо не має планів працювати за професією)			
Код КП	Назва спеціальності	Частка усіх опитаних %	Код КП	Назва спеціальності	Частка серед усіх опитаних %	Серед тих, хто не планує працювати за професією або ще не вирішив, %
7233	Механіки та монтажники сільськогосподарських та промислових машин	22,7	1210	Керівники підприємств, установ та організацій (відкрити власний бізнес – прив.)	2,4	5,1
7231	Механіки та монтажники моторних транспортних засобів	18,7	2132	Професіонали в галузі програмування	2,1	4,4
8322	Водії автотранспортних засобів та робітники з обслуговування автотранспортної техніки	18	2452	Професіонали в галузі образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва	1,4	3
8331	Робітники з керування та обслуговування сільсько-господарського устаткування	15,4	5141	Перукарі, гримери-пастижери та косметики	1,4	3
7212	Зварники та газорізальники	13,7	7212	Зварники та газорізальники	1,3	2,8
7241	Електромеханіки та електромонтажники	9,5	8322	Водії автотранспортних засобів та робітники з обслуговування автотранспортної техніки	1,1	2,3
8211	Верстатники	8,9	2445	Професіонали в галузі психології	1	2,1
8311	Машиністи локомотивів та спеціальних машин на залізницях, помічники машиністів та кочегари паровозів	8,9	5162	Міліціонери	0,9	1,9
7133	Штукатури	8,7	-	Військовий	0,8	1,6
7141	Малювання	7,2	2320	Викладачі середніх навчальних закладів	0,7	1,4

Джерело: за даними соціологічного опитування учнів ЗП(ПТ)О, безробітного населення та роботодавців Запорізької області

Таблиця 4

Розподіл відповідей респондентів на запитання «Якщо не плануєте (не вирішили) працювати за професією, то вкажіть три основні причини»

	Серед усіх опитаних, N=907	Серед тих, хто не планує працювати за професією або ще не вирішив, N=428
Втратив інтерес до професії	14,3	30,4
Умови праці не відповідають очікуваням	11,9	25,2
Відсутність перспектив кар'єрного зростання	11,7	24,8
Не влаштовує розмір заробітної плати	11,6	24,5
Вже знайшов/ла маю роботу не за професією, яка мене влаштовує	8,3	17,5
Складно працевлаштуватися за фахом (немає вакансій)	8,2	17,3
Не престижність професії	7,6	16,1
За станом здоров'я	7,5	15,9
Інше (буду вчитися на іншу професію; потрібні великі гроші, щоб влаштуватися)	1,4	3,0

Джерело: за даними соціологічного опитування учнів ЗП(ПТ)О, безробітного населення та роботодавців Запорізької області

Слід зазначити, що більша частина як учнівської молоді, так і безробітного населення хотіла працювати у своєму регіоні. Однак серед

учнів ЗП(ПТ)О більше, ніж серед безробітних, тих осіб, хто планує виїхати за межі Запорізької області для пошуку роботи (рис. 1).

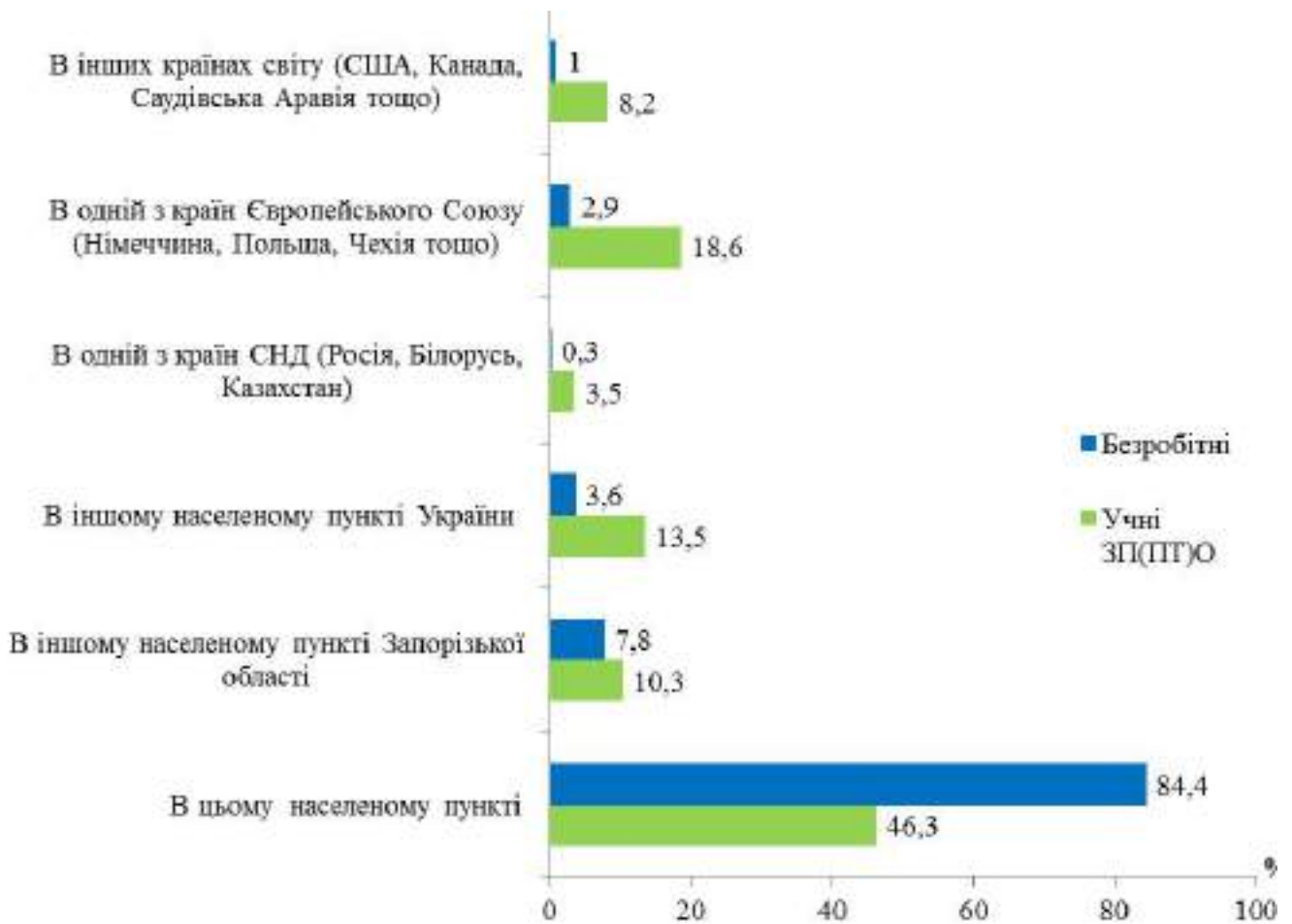

Рис. 1. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Де Ви плануєте (хотіли б) працювати?»

Джерело: за даними соціологічного опитування учнів ЗП(ПТ)О, безробітного населення та роботодавців Запорізької області

За результатами опитування більша частина учнів ЗП(ПТ)О (56,6 %) хотіла після закінчення навчального закладу працювати у своєму населеному пункті. В інших регіонах України планували працювати 13,5 % опитаних учнів, на пошук роботи у країнах ЄС націлено 18,6 %, у країнах СНД – 3,5 %, та в інших країнах світу – 8,2 % опитаних молодих людей. Таким чином, на виїзд за межі України налаштовано 30,3 % сьгоднішніх учнів ЗП(ПТ)О Запорізької області, а виїхати за межі регіону планували 43,8 % опитаних молодих осіб.

Враховуючи, що на підготовку робітничих кадрів у професійних закладах освіти області витрачаються кошти місцевого бюджету, питання працевлаштування молоді на підприємствах регіону є вкрай актуальним.

Молодь – найбільш мобільна частина робочої сили, тому для збереження трудового потенціалу регіону слід підтримати позитивні настрої учнів ЗП(ПТ)О та спрямувати їх на

регіональний ринок праці, окресливши для них перспективи працевлаштування на підприємствах Запорізької області.

Роботодавці регіону під час опитування зазначали, що при пошуку працівників стикалися із певними проблемами (рис. 2).

За результатами соціологічного опитування тільки 1,7 % роботодавців регіону не мали жодних проблем при пошуку працівників. Більшість опитаних роботодавців акцентували увагу на дефіциті кваліфікованих кадрів (66,7 %) та на невідповідності знань претендентів і вимог, що до них висуваються для виконання професійних обов'язків (56,7 %).

Крім того, баланс інтересів роботодавців та пошукачів роботи у питанні, пов'язаному із рівнем оплати праці, залишається сьогодні доволі гострим: 51,7 % роботодавців зазначили, що претенденти вважають рівень заробітної плати низьким.

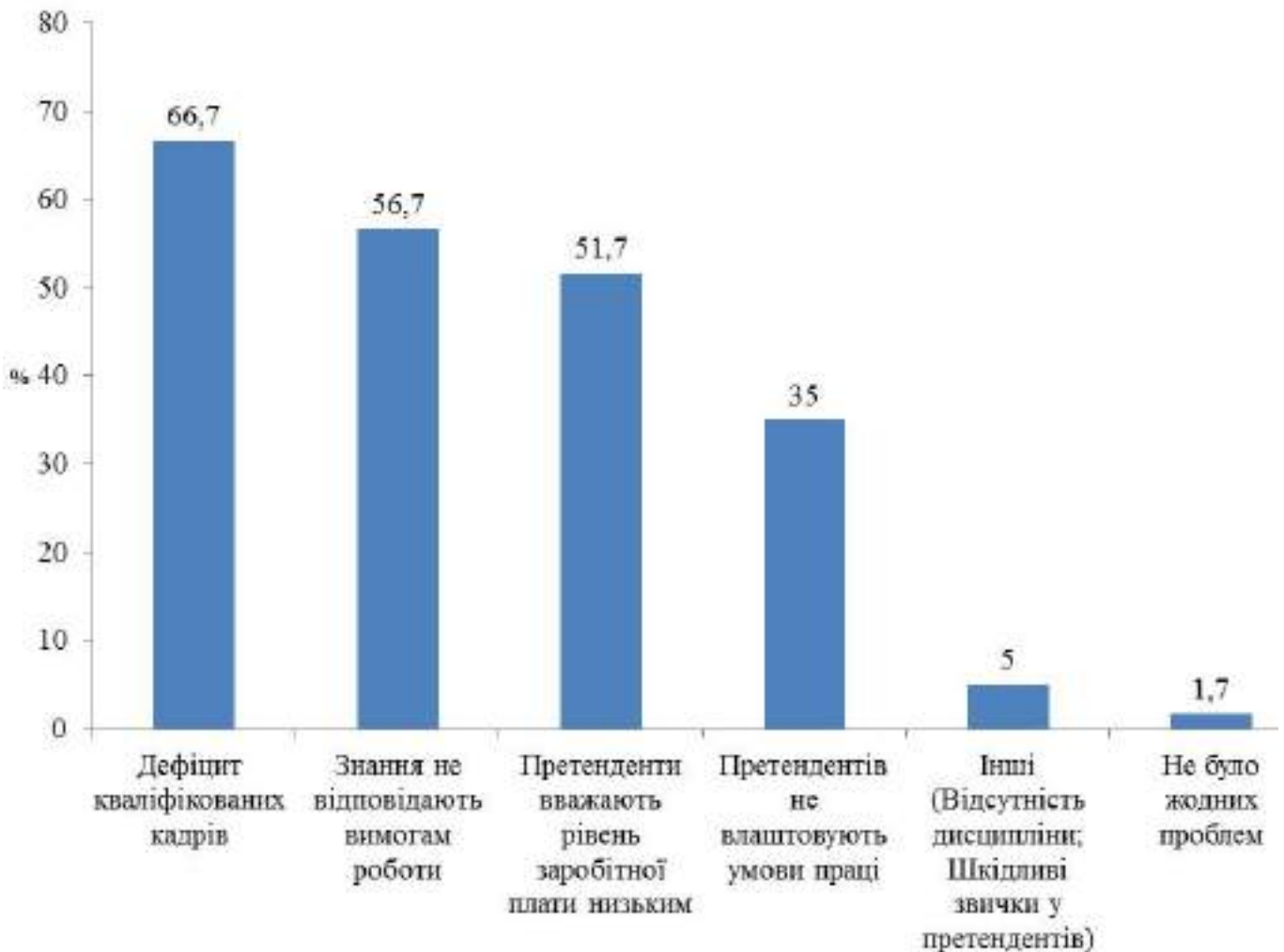

Рис. 2. Розподіл відповідей роботодавців на запитання «З якими проблемами Ви стикалися при пошуку працівників?» Усі слушні відповіді».

Джерело: за даними соціологічного опитування учнів ЗП(ПТ)О, безробітного населення та роботодавців Запорізької області

Висока оплата праці є найбільш важливим аргументом при виборі місця роботи як на думку безробітних, так і на переконання учнів ЗП(ПТ)О. За результатами опитування проведено ранжування переліку й інших умов праці, важливих для пошукачів при обранні місця роботи (рис. 3).

Як зазначалося вище, висока оплата праці є найбільш переконливим аргументом для респондентів: 89,5 % опитаних учнів ЗП(ПТ)О та 90,8 % безробітних вважали, що рівень заробітної плати важливий при обранні місця роботи. Безробітне населення у більшій мірі (86,9 %), ніж молодь (74,1 %) надавало перевагу роботі зі зручним графіком. Нешкідливі умови праці, відсутність суттєвого ризику для здоров'я більше цінувалося безробітними (78,8 %), ніж молодими (69,3 %) людьми. Також безробітні більше, ніж учні ЗП(ПТ)О, звертали

увагу на зручність розташування місця роботи: 82 % опитаних безробітних вважали невелику відстань від роботи до дому важливою перевагою, і тільки 55,6 % опитаних учнів зазначили важливість цього пункту.

Молоді важливішими представлялися можливості для підвищення кваліфікаційного та інтелектуального рівня (76,2 % опитаних учнів проти 52,3 % безробітних зазначили, що для них це важливо), гарні умови для «кар'єри» та просування службовими сходами (73,4 % молодих людей та 55,3 % безробітних визнали це важливим), належні умови для реалізації власної ініціативи (65,5 % опитаних учнів ЗП(ПТ)О проти 51 % опитаних безробітних зазначили, що для них ця умова важлива при виборі місця роботи). Також молодь більше, ніж безробітні, переймалася питаннями тривалості відпустки та кількості вихідних.

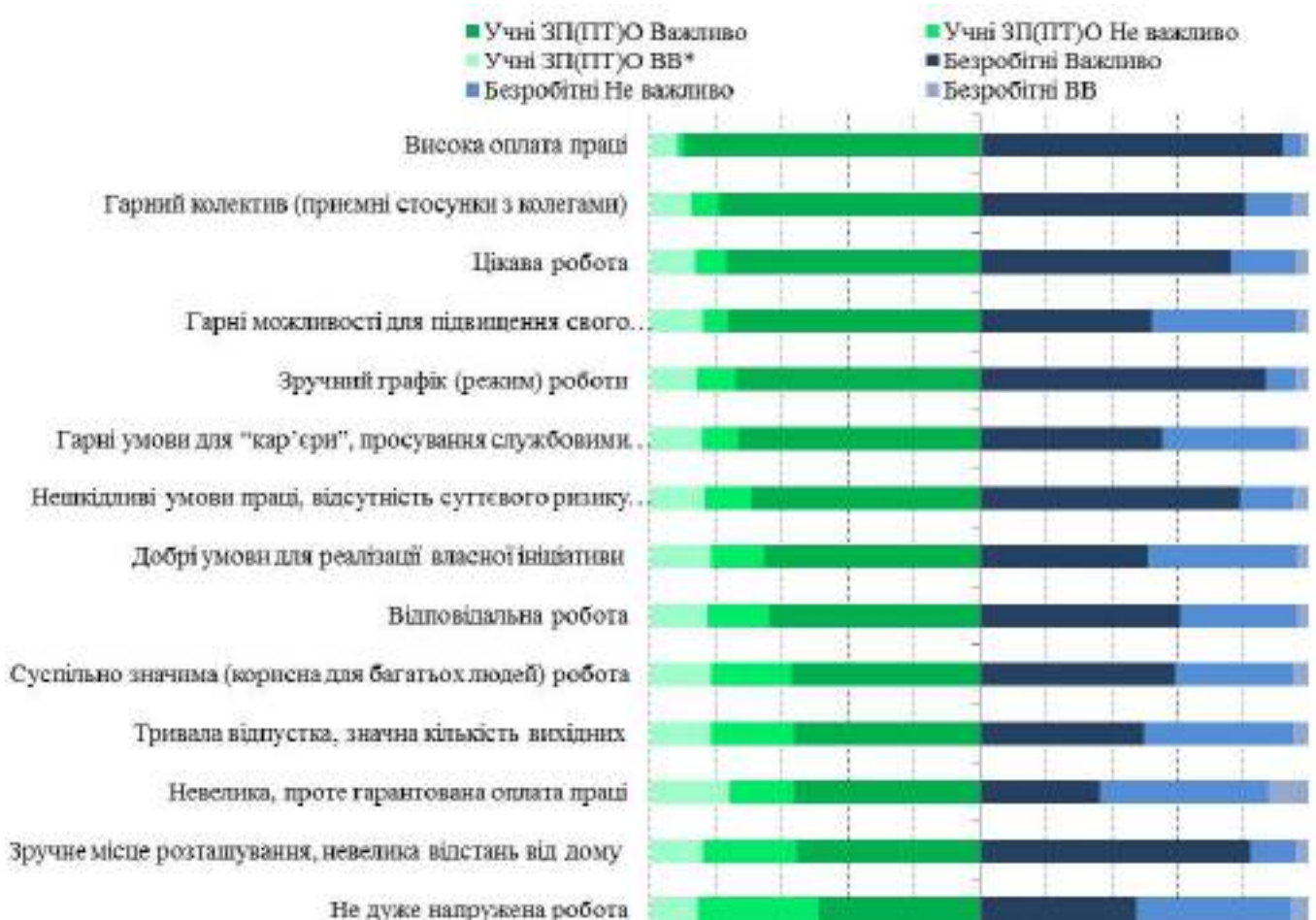

Рис. 3. Розподіл відповідей безробітних та учнів ЗП(ПТ)О на запитання «Наскільки для Вас важливо при виборі місця роботи...?»

ВВ* – важко відповісти.

Джерело: за даними соціологічного опитування учнів ЗП(ПТ)О, безробітного населення та роботодавців Запорізької області

Як для молодих людей, так і для безробітних важливим був гарний колектив: 79,2 % учнів ЗП(ПТ)О та 80,4 % безробітних вказали, що приємні стосунки з колегами для них важливі. Цікава робота приваблює однаково і молодь, і більш досвідчених респондентів: 76,7 % опитаної молоді та 75,8 % безробітних вказали на важливість цікавої роботи. Також однаково вагомим для респондентів має суспільно значима та відповідальна робота.

Результати опитування свідчать, що

деякі учні ЗП(ПТ)О вже мали досвід роботи: 42,1 % опитаних молодих людей працювали на тимчасових підробітках, а 29,7 % за спеціальністю. В усіх регіонах України й у Запорізькій області зокрема відзначається загальний спад економічної активності – закриття підприємств, згорання виробництва та зменшення попиту на ринку праці. Крім цих загальноекономічних факторів, при пошуку роботи молоді працівники стикалися із деякими особистісними проблемами (табл. 5).

Таблиця 5

Розподіл відповідей учнів ЗП(ПТ)О на запитання «Якщо Ви вже працювали або шукали роботу, то з якими проблемами Ви стикалися при пошуку роботи?»

	Усі слушні відповіді, %
Небажання роботодавця брати мене на роботу через мій вік	30,9
Небажання роботодавця брати мене на роботу через брак досвіду	19,4
Не було підходящої роботи за рівнем оплати	16,8
Не було підходящої роботи за спеціальністю	12,8
Байдужість з боку працівників центру зайнятості	10,0
Небажання роботодавця брати мене на роботу через мою стать	2,5
Інші (не підходяв графік роботи; поганий колектив; не шукали/ли роботу взагалі)	4,4
Не було жодних проблем	30,3

Моніторинг переліку проблемних ситуацій, з якими стикалися молоді громадяни, свідчить, що 30,9 % опитаних учнів ЗП(ПТ)О вважали свій вік основною перешкодою на шляху до працевлаштування, 19,4 % молодих людей вказали на брак досвіду як на причину, через яку роботодавці не бажали брати їх на роботу. Не було підходящої роботи за рівнем оплати для 16,8 %, а за спеціальністю – для 12,8 % опитаних учнів ЗП(ПТ)О. Байдужість з боку працівників центру зайнятості вважали проблемою 10,0 % опитаних молодих людей, а 2,5 % вказали на гендерну дискримінацію як на проблему при пошуку роботи в регіоні.

Проблеми із браком досвіду, дефіцитом кваліфікованих кадрів та невідповідністю знань пошукачів і вимог, що висувають роботодавці, є актуальними для всіх суб'єктів регіонального

ринку праці. На цьому наголошували всі респонденти: учні ЗП(ПТ)О, безробітні та представники роботодавців. Так якість отриманої освіти працівників у цілому не відповідає вимогам ринку праці визначили 33,3 % роботодавців, 35,5 % безробітних визнали власну освіту такою, що не відповідає вимогам ринку праці, а 77,6 % учнів ЗП(ПТ)О усвідомлювали, що відповідний рівень освіти/кваліфікації є важливим для успішного пошуку роботи та успішного працевлаштування.

Для виправлення освітнього дисбалансу майже половина опитаних роботодавців уже сьогодні співпрацює з професійними закладами освіти. Десятку лідерів серед навчальних закладів, з якими співпрацюють підприємства Запорізької області, представлено у таблиці 6.

Таблиця 6

ТОП-10 навчальних закладів, з якими співпрацюють підприємства Запорізької області,
% опитаних роботодавців, які обрали відповідний навчальний заклад для співпраці

№ з/п	Навчальний заклад	%
1.	Національний університет «Запорізька політехніка»	10,0
2.	Запорізький будівельний центр професійно-технічної освіти (ЗБЦПТО)	6,7
3.	Запорізький національний університет	6,7
4.	Запорізька державна інженерна академія	6,7
5.	Запорізький професійний ліцей автотранспорту	5,0
6.	Запорізьке вище професійно-технічне училище сфери та послуг (ПТУ № 38)	3,3
7.	Запорізький правобережний професійний ліцей (ЗПЛЛ)	3,3
8.	Бердянський машинобудівний професійний ліцей	3,3
9.	Бердянський коледж Таврійського агротехнічного університету	3,3
10.	Запорізький металургічний технікум	3,3

Джерело: за даними соціологічного опитування учнів ЗП(ПТ)О, безробітного населення та роботодавців Запорізької області

Роботодавці при організації роботи із навчальними закладами мають на меті розвивати такі види співпраці:

- пошук працівників – 83,3 %;
- удосконалення та узгодження вмінь і навиків відповідно до вимог робочих місць – 50,0 %;
- організація виробничої практики – 51,7 %;
- участь у ярмарках вакансій – 50,0 %;
- направлення працівників для підвищення кваліфікації – 46,7 %;
- розвиток інституту наставництва – 45,0 %;
- стажування учнів на підприємстві – 43,3 %;
- підтвердження неформальної, отрима-

ної на підприємстві освіти/кваліфікації – 31,7 %.

Крім того, для підвищення якості професійної підготовки працівників роботодавці готові відрахувати певні грошові внески в ЗП(ПТ)О; брати на виробничу практику учнів з подальшим працевлаштуванням, наприклад, електромонтерів, слюсарів-ремонтників, машиністів мостового крану; проводити курси з підвищення кваліфікації, організувати тренінги по профільному навчанню та цільові майстер-класи.

Під час дослідження збалансованості ринків праці та освіти Запорізької області проведено експертне опитування, що допомогло визначити перспективи стосовно зміни попиту на робочу силу в професійному розрізі (табл. 14).

Як відзначають експерти, протягом найближчого періоду на ринку праці очікуються несуттєві зміни попиту в розрізі професій. Так, на думку експертів, зміни торкнуться насамперед трактористів, продавців непродовольчих товарів, які, найімовірніше, перемістяться з сегмента I до сегмента II, тобто на ці професії очікується стагнація попиту. Найімовірніше, попит на адміністраторів, помічників вихователя, слюсарів механоскладальних робіт, електро-

газоварювальників, слюсарів-сантехніків не змінюватиметься і характеризуватиметься стагнацією, що дозволить умовно перемістити ці професії із сегменту II до сегменту III. Одночасно попит на токарів та офіціантів скоріше за все зростатиме, що дасть цим професіям перейти до сегменту II. На думку експертів, зростатиме попит на кухарів та молодших медичних сестер, що відповідає теорії життєвого циклу.

Таблиця 14

Розподіл відповідей експертів щодо перспективної потреби на робочу силу

Професія	I звуження	II стагнація	III зростання	IV активне зростання
Адміністратор	18,42	39,47	39,47	2,63
Кухар	5,26	36,84	50,00	7,89
Офіціант	7,89	34,21	57,89	0,00
Помічник вихователя	18,42	63,16	18,42	0,00
Молодша медична сестра (санітарка, санітарка-прибиральниця, санітарка-буфетниця та ін.)	42,11	52,63	5,26	0,00
Охоронник	10,53	65,79	23,68	0,00
Продавець продовольчих товарів	0,00	28,95	47,37	23,68
Продавець непродовольчих товарів	13,16	34,21	28,95	23,68
Продавець-консультант	5,26	34,21	34,21	26,32
Робітник з комплексного обслуговування й ремонту будинків	7,89	42,11	34,21	15,79
Слюсар-сантехнік	26,32	28,95	34,21	10,53
Електрогазоварник	13,16	36,84	34,21	15,79
Слюсар-ремонтник	5,26	52,63	31,58	10,53
Слюсар з механоскладальних робіт	36,84	31,58	18,42	13,16
Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування	7,89	34,21	55,26	2,63
Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	5,26	23,68	60,53	10,53
Токар	23,68	31,58	34,21	10,53
Водій автотранспортних засобів	5,26	23,68	52,63	18,42
Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісгосподарського) виробництва	5,26	31,58	47,37	15,79
Тракторист	5,26	44,74	36,84	13,16

Джерело: за даними соціологічного опитування учнів ЗП(ПТ)О, безробітного населення та роботодавців Запорізької області

Результати опитування експертів щодо перспективної забезпеченості регіонального ринку праці робітничими кадрами дали змогу визначити, що в цьому процесі найвагоміша роль належить державі (роль суб'єкта в досяг-

ненні цілі оцінювалася експертами на рівні 36,8% зі 100% можливих) та органам регіональної влади (29,8%). До найменш впливових суб'єктів експерти віднесли заклади професійної підготовки та місцеві громади (рис. 7).

Рис. 7. Оцінка впливовості акторів при ліквідації диспропорційності розвитку ринків праці та освітніх послуг

Джерело: за результатами експертного опитування

Ієрархієзація проблеми забезпеченості кваліфікованими робітниками регіональної економіки дала змогу виокремити основні цілі та інструменти їх досягнення на рівні регіонального ринку праці. За результатами експертного опитування отримано кількісні оцінки ваго-

мості кожного з компонентів цієї проблематики, результати якої наведено на рис. 8. Так, на думку експертів, держава має забезпечити створення нормативно-правового поля та ефективність інвестування у розвиток професійної підготовки.

Рис. 8. Ієрархічна модель забезпеченості робітничими кадрами регіональної економіки

Серед основних нормативно-правових документів можна відзначити Закон України «Про освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про професійний розвиток працівників», постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки

кваліфікацій», «Про затвердження переліку професій загальнодержавного значення, підготовка за якими здійснюється за кошти державного бюджету», «Про затвердження Порядку підтвердження результатів неформального професійного навчання за робітничими

професіями», регуляторні акти Кабінету Міністрів України, що стосуються розвитку дуальної форми навчання, а саме: «Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти», «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти».

Основними завданнями регіональної влади, враховуючи процеси децентралізації, експерти визнали оцінку перспективної потреби ринку праці за робітничими професіями та інфраструктурне забезпечення його розвитку. Державні суб'єкти донедавна майже повністю визначали політику ПОН та здійснювали контроль за її виконанням. На сьогодні на регіональному рівні управління ПО здійснює департамент освіти і науки Запорізької облдержадміністрації. Дорадчо-консультативним органом з питань координації діяльності заінтересованих органів та організацій у сфері розвитку професійної освіти і визначення регіонального замовлення на підготовку кадрів, модернізації мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти Запорізької області є регіональна рада професійної освіти (стейкхолдерів) при Запорізькій обласній державній адміністрації. Відповідно, на думку експертів, оцінка перспективного попиту на професії допомагатиме регіональній владі оптимізувати напрями підготовки робітничих кадрів у системі ПТО.

У створенні робочих місць, а також у мотивації та стимулюванні зайнятості кваліфікованих робітників роль підприємств є визначальною. Так, за даними Запорізької обласної державної адміністрації, у 2018-2020 рр. реалізовувалася та реалізовуватиметься низка масштабних інвестиційних проєктів, завдяки яким прогнозується створення нових робочих місць. Очікується розвиток альтернативної енергетики (сонячна електростанція на території Токмацького району, вітрових електростанцій на територіях Приазовського, Приморського, Бердянського і Мелітопольського районів області) та створення «зелених» робочих місць, що потребує формування у робітників новітніх компетенцій. Поряд із цим очікується подальше впровадження новітніх технологій, введення нових і відновлення роботи існуючих потуж-

ностей суб'єктів господарювання у сфері сільськогосподарства (перевантажувальний термінал, сховище для плодово-ягідних культур, тваринницьке приміщення, свиноферми). За оцінками економічного департаменту облдержадміністрації, протягом 2019-2020 рр. на цих об'єктах планується працевлаштувати до 17 тис. осіб щороку.

Забезпечення збалансування обсягів та структури підготовки робітничих кадрів із потребами ринку праці залежить від ефективної діяльності системи професійної освіти і навчання (у контексті інноваційно зорієнтованих змін ринку праці), темпів створення організаційно-економічних передумов для становлення «економіки знань». Серед найбільш важливих напрямів реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти, спрямованих на підвищення ефективності її діяльності в умовах інноваційних змін, слід відзначити такі: забезпечення чіткого розподілу повноважень з управління та фінансування у сфері професійної освіти; розширення автономії закладів професійної (професійно-технічної) освіти у частині розроблення та впровадження навчальних програм; розроблення освітніх стандартів (за участі роботодавців); запровадження інноваційних технологій викладання та підвищення кваліфікації педагогів; розбудови державно-приватного та публічно-приватного партнерства на засадах співфінансування і спільного управління закладами професійної (професійно-технічної) освіти.

Сучасний світ вимагає розширення меж компетентності кваліфікованих робітників у частині вмінь та навичок управління сучасним технологічним обладнанням, опанування нових видів продукції, освоєння суміжних професій, що потребує від освітніх закладів модернізації існуючих та розроблення новітніх освітніх програм і стандартів. Соціальний діалог з усіма стейкхолдерами регіону з метою розширення кола користувачів освітніми послугами закладів освіти у контексті залучення дорослого населення, підвищення кваліфікації зайнятого населення потребуватиме методичного, інституційного та ресурсного забезпечення, що і є перспективами для дослідження.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ ФОРМАТ ОСВІТИ

***Наталія Осіна**, методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області*

Історично дистанційне навчання виникло у 1840 році, коли Ісаак Пітман запропонував навчання через поштовий зв'язок для студентів Англії. У 1856 році Чарльз Тюссе та Густав Лангеншейдт розпочали викладання мови заочною формою у Німеччині. Сьогодні дистанційна освіта - поширене явище у багатьох країнах світу, і з кожним роком її популярність зростає.

Наслідком бурхливого розвитку інформатизації суспільства, постійного зниження вартості послуг на використання глобальної мережі Internet та суттєве поглиблення процесів упровадження інформаційних технологій в освітню практику стала поява дистанційного навчання як найбільш перспективної, гуманістичної, інтегральної й орієнтованої на індивідуалізацію форми освітнього процесу.

Дистанційне навчання представляє собою нову організацію освіти, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів отримання знань, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самоосвіти. Воно призначене для широких верств населення незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання та стану здоров'я. Дистанційне навчання дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладання матеріалу, здобувати повноцінну освіту або підвищувати кваліфікацію.

Дистанційне навчання — сукупність

сучасних технологій, що забезпечують доставку інформації в інтерактивному режимі за допомогою використання ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологій) від тих, хто навчає (викладачів), до тих, хто навчається (студентів чи слухачів). Основними принципами дистанційного навчання є інтерактивна взаємодія у процесі роботи, надання слухачам можливості самостійного освоєння досліджуваного матеріалу, а також консультаційний супровід у процесі діяльності. Основну роль у здійсненні дистанційного навчання відіграють сучасні інформаційні технології.

Дистанційне навчання дає можливість негайно застосовувати отримані знання на практиці, адже воно створене для отримання освіти без відриву від основної діяльності.

У 80-х роках ХХ ст. поширився термін «дистанційна освіта», основною характеристикою якої є відокремлення викладача від здобувача освіти (саме в цьому полягає різниця між дистанційною та традиційною освітою).

Загальний напрям модернізації сучасної освіти — це системні й органічні зміни в освіті з метою приведення її у відповідність до вимог сучасного життя, створення механізмів постійного оновлення освіти, її цілеспрямованої орієнтації на актуальні та перспективні потреби особистості, суспільства.

Пошук шляхів підвищення ефективності освітнього процесу на основі використання інноваційних інформаційних методів і технологій привів до мотивованої необхідності застосовувати потенціал сучасних мережевих сервісів.

Переваги дистанційного навчання:

- **гнучкість** — можливість викладення матеріалу курсу з урахуванням підготовки, здібностей здобувачів освіти. Це досягається створенням альтернативних сайтів для одержання більш детальної або додаткової інформації з незрозумілих тем, а також низки питань — підказок тощо;

- **актуальність** — можливість упровадження новітніх педагогічних, психологічних,

методичних розробок;

- **зручність** – можливість навчання у зручний час, у певному місці, здобуття освіти без відриву від основної роботи, відсутність обмежень у часі для засвоєння матеріалу;

- **модульність** – розбиття матеріалу на окремі функціонально завершені теми, які вивчаються у міру засвоєння і відповідають здібностям окремого слухача або групи загалом;

- **економічна ефективність** – метод навчання дешевший, ніж традиційні, завдяки ефективному використанню навчальних приміщень, полегшеному коригуванню електронних навчальних матеріалів та мультимедіа до них;

- можливість одночасного використання великого обсягу навчальної інформації будь-якою кількістю слухачів;

- **інтерактивність** – активне спілкування між здобувачами освіти та викладачем, що значно посилює мотивацію до навчання, поліпшує засвоєння матеріалу;

- більші можливості контролю якості навчання, які передбачають проведення дискусій, чатів, використання самоконтролю, відсутність психологічних бар'єрів;

- відсутність географічних кордонів для здобуття освіти, різні курси можна вивчати в різних закладах освіти світу.

У 2019 році на базі Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області успішно впроваджене **дистан-**

ційне навчання для педагогічних працівників і керівництва закладів освіти.

Створено сайт «Дистанційне навчання НМЦ ПТО у Запорізькій області» <https://sites.google.com/view/nmc-ptozp-do/>, на якому можна ознайомитися зі змістом, програмами, умовами навчання та необхідними інструкціями для початку навчання. Приєднані всі звіти про проведення навчання педагогічних працівників та відгуки учасників курсів.

З метою забезпечення можливості спілкування учасників дистанційних курсів створена група у Facebook «НМЦ ПТО у Запорізькій області. Дистанційне навчання». <https://www.facebook.com/groups/610477722711377/>.

Група у Facebook «Дистанційне навчання»

Сайт «Дистанційне навчання»

У січні 2020 року на базі НМЦ ПТО у Запорізькій області започаткована нова форма роботи з освітянами – корпоративне ІТ-навчання. Розроблено Програму навчального курсу «Корпоративне ІТ-навчання», структура програми передбачає опрацювання 17 тем.

Створено 6 Google Classroom, які наповнені матеріалами. Розроблені завдання для

учасників корпоративного ІТ-навчання. 126 педагогічних працівників отримали сертифікати (5 годин за кожену тему).

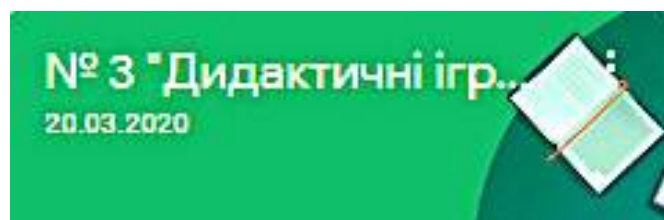
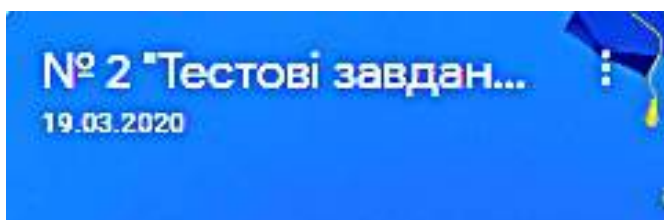
За результатами навчання створена інтерактивна презентація «Корпоративне ІТ - навчання (січень 2020)» <https://prezi.com/view/dhKWxBOWYyCI28XBgGHE/>.

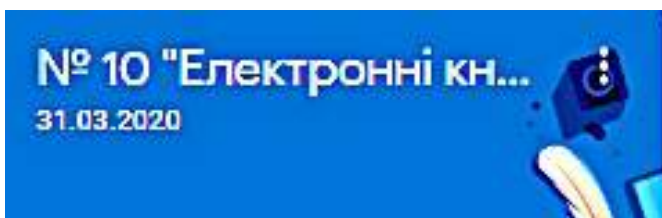
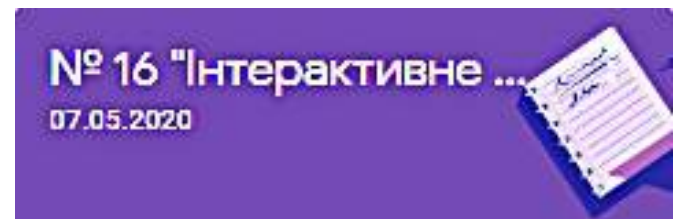
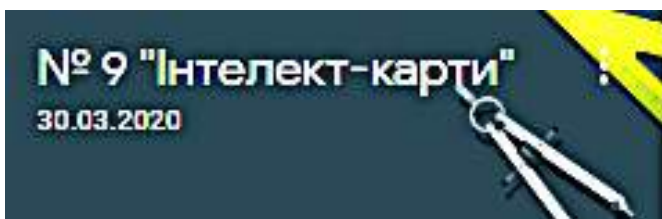
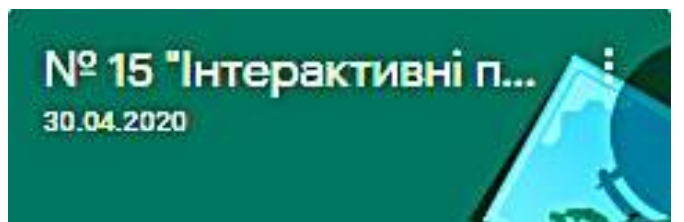
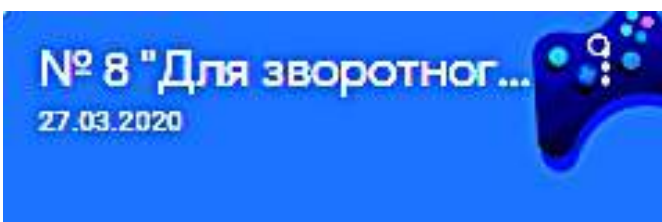
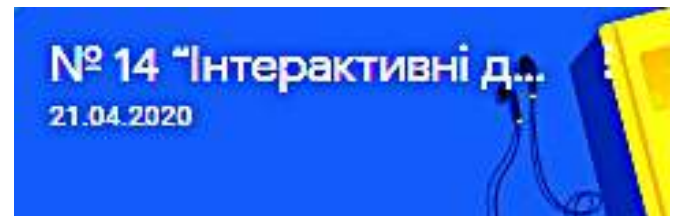
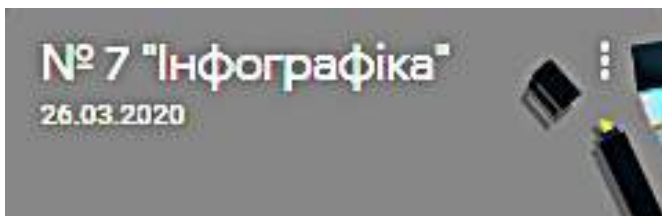
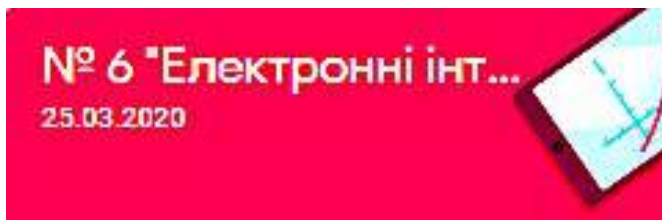
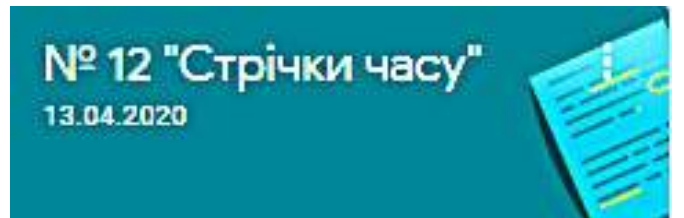
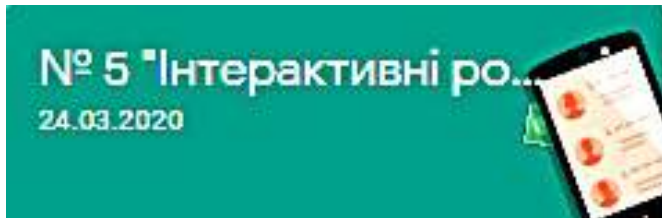
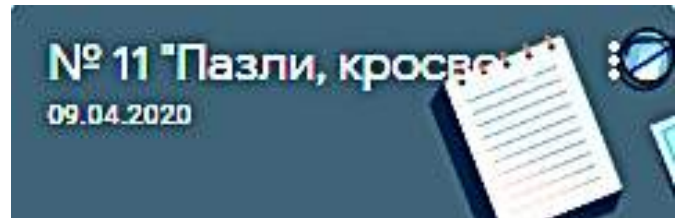

З 18 березня 2020 року НМЦ ПТО у Запорізькій області розпочав проведення майстер-класів для педагогічних працівників закладів освіти. Розроблена тематика 16 майстер-класів, створено 17 Google Classroom, де відбувалось навчання учасників майстер-класів. Для забезпечення продуктивного навчання проведений 1 прямий ефір на каналі YouTube, записані 34 відео майстер-класів, 10 відеоінструкцій,

створено 31 практичне завдання. З кожної теми додані посилання на Інтернет-сервіси, довідкові матеріали та інші корисні посилання.

Ефективний зворотній зв'язок з учасниками майстер-класів налаштований через системи сповіщень, здачі робіт, отримання індивідуальних консультацій у середовищі Google Classroom.

Приєднались до Google Classroom та навчались педагогічні працівники з 12 областей України та м. Київ.

Усі педагогічні працівники, які виконали практичні завдання, отримали сертифікат (3 години за кожену тему).

Результати:

№ з/п	Тема майстер-класу	Зареєстру вались	Приєднались до Classroom	Отримали сертифікат
1.	Використання цифрових інструментів Google для дистанційної роботи з учнями.	301	181	144
2.	Створення та використання тестових завдань.	335	251	202
3.	Створення та використання дидактичних ігор та вікторин.	249	167	127
4.	Створення та використання інтерактивних плакатів.	253	185	166
5.	Створення та використання інтерактивних робочих аркушів.	261	175	159
6.	Створення та використання електронних інтерактивних дошок.	231	159	145
7.	Створення та використання інфографіки.	230	159	141
8.	Використання інтернет-ресурсів для зворотного зв'язку.	266	171	142
9.	Створення та використання інтелект-карт.	221	149	137
10.	Створення та використання електронних книг.	311	203	174
11.	Створення та використання пазлів, кросвордів та ребусів.	211	167	158
12.	Створення та використання стрічок часу.	161	144	123
13.	Створення та використання квест-кімнати онлайн.	222	179	153
14.	Створення та використання інтерактивних дидактичних матеріалів.	225	159	141
15.	Створення та використання інтерактивних презентацій.	202	166	112
16.	Створення та використання інтерактивних відео.	204	135	85
ВСЬОГО:		3883	2750	2309

Записано 4 відеозвіти про проведення майстер-класів для педагогічних працівників закладів освіти (розміщені на каналі YouTube) за посиланням <https://cutt.ly/6gcwYP5>.

З відгуками учасників про проведення майстер-класів для педагогічних працівників можна ознайомитись на дошці Padlet за посиланням https://padlet.com/osina_zp/xyx8y2lup3vn.

За матеріалами проведених майстер-класів для педагогічних працівників методистами НМЦ ПТО у Запорізькій області створені презентації:

- «Використання сучасних Інтернет-сервісів у профорієнтаційній роботі» (Линник Д., Осіна Н.).

- «Застосування онлайн-сервісів як запорука підвищення якості знань з охорони праці» (Логінова А., Осіна Н.).

- «Майстер-клас для педагогічних працівників «Створення та використання інфографіки» (роботи учасників)» (Осіна Н.).

- «Мовою Інтернет-сервісів: як педагогам говорити зі здобувачами освіти про COVID-19» (Линник Д., Осіна Н.).

- «Використання Інтернет-ресурсів під час вивчення математики» (Осіна Н.).

З усіма матеріалами щодо проведення майстер-класів для педагогічних працівників у березні-червні 2020 року можна ознайомитись на сайті «Дистанційне навчання НМЦ ПТО у Запорізькій області» у вкладці «Майстер-класи онлайн» за посиланням <https://cutt.ly/5gcwflx>.

На допомогу педагогічним працівникам створено сайт «Інтернет на користь» <https://sites.google.com/view/osina-zp/>, на якому зібрано більш ніж 100 інтернет-ресурсів для роботи викладача з посиланнями, прикладами та відео майстер-класів.

З вересня 2020 року НМЦ ПТО у Запо-

різькій області продовжує роботу щодо дистанційного навчання педагогічних працівників. Розпочато дистанційний курс для молодих майстрів виробничого навчання, який складається з 4 практикумів.

Також ведеться системна робота щодо оновлення дистанційних курсів «Використання цифрових інструментів Google для організації роботи педагогічного працівника та керівництва закладу освіти», «Створення персонального сайту-портфоліо педагогічного працівника та керівництва закладу освіти» і створення нових.

Планомірно продовжується робота над проектом «Модернізація системи професійно-технічної освіти для потреб регіонального ринку праці».

Реалізація проектно-методики дозволяє удосконалити освітній процес, підвищити мотиваційний потенціал здобувачів професійної освіти.

Проведено моніторинг дисбалансу попиту та пропозиції кваліфікованих робітників регіонального ринку праці у розрізі професій, дослідження кон'юнктури ринку праці у пріоритетних сегментах та виявлення громадської думки щодо врегулювання відповідності якості професійної підготовки кваліфікованих робітничих кадрів потребам економіки регіону.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА

ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ У ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Олена Солонська, методист Державного навчального закладу «Бердянський машинобудівний професійний ліцей»

За 97 років свого функціонування ДНЗ «Бердянський машинобудівний професійний ліцей» пройшов ряд реорганізацій та об'єднань, нині – це сучасний заклад освіти, що успішно готує кваліфікованих робітників, яких потребує вибагливий ринок праці.

Зі зміною векторів підготовки сучасного кваліфікованого робітника у професійній (професійно-технічній) освіті кардинально змінюю-

ться підходи до професійної підготовки та засоби їх реалізації.

Освітня діяльність педагогічного колективу здійснюється відповідно до обраної стратегії, спрямованої на компетентнісний підхід у навчанні й вихованні здобувачів освіти.

Упровадження інноваційних технологій в освітній процес дає змогу ліцею готувати конкурентоспроможних фахівців з високим рівнем кваліфікації, творчим мисленням і прагненням до постійного професійного вдосконалення.

Зауважу: сьогodнішньому здобувачу освіти недостатньо лише поглинання «готової» інформації. Ми навчаємо його самостійно шукати способи розв'язання проблем, пов'язаних з реальними життєвими ситуаціями, з майбутньою діяльністю.

Для забезпечення підготовки кваліфікованих робітників працюємо над удосконаленням матеріально-технічної бази: створюємо сучасні кабінети та майстерні, які відповідають вимогам сьогodenня.

НАВЧАЛЬНІ КАБІНЕТИ

Кабінет спецтехнології адміністраторів

Кабінет інформатики

Кабінет української мови та літератури

Кабінет спецтехнології автослюсарів

ВИРОБНИЧІ МАЙСТЕРНІ

Майстерня автослюсарів

Майстерня електрогазозварників

Майстерня верстатників

Майстерня кравців

З метою популяризації робітничих професій весь час шукаємо нові форми та методи роботи.

До Дня машинобудівника та при проведенні тижнів професійної майстерності в ліцеї проходять квести, під час яких здобувачі освіти мають можливість показати свої знання та вміння, які вони отримали на уроках теоретичного та практичного навчання, аргументувати й дискутувати, прагнути до діалогу, розвивати комунікативні здібності, уміння презентувати себе, підвищувати самооцінку.

Квест поєдує в собі ідеї проєктного методу та ігрових технологій, підвищує не лише мотивацію до процесу здобування знань, а й відповідальність за результати навчання.

Квест поєдує в собі ідеї проєктного методу та ігрових технологій, підвищує не лише мотивацію до процесу здобування знань, а й відповідальність за результати навчання.

КВЕСТ ДО ДНЯ МАШИНОБУДІВНИКА

Також при проведенні конкурсів фахової майстерності практикуємо залучення здобувачів освіти інших професій.

Зокрема, дівчата, які навчаються за професіями «Офісний службовець (бухгалтерія)», «Адміністратор», «Швачка» брали участь у конкурсі професійної майстерності за професією «Коваль ручного кування».

Розуміємо: проведення конкурсів професійної майстерності має велике значення не тільки для вдосконалення практичних навичок,

а й для формування ключових компетенцій.

Досвід роботи з розвитку компетенцій учнівської молоді переконує, що це - необхідна умова підвищення якості професійної освіти в цілому.

Здобувачі освіти за професією «Верстатник широкого профілю» поставили токарний верстат на колеса. Тепер під час профорієнтаційної роботи його можна вивозити за межі токарної майстерні, щоб кожен бажаючий зміг побачити роботу верстатника.

ВЕРСТАТНИК ШИРОКОГО ПРОФІЛЮ

Слюсарям з ремонту колісних транспортних засобів треба було знайти свій спосіб популяризації професії, і вони його знайшли. Спільно з майстром виробничого навчання

склали електромобіль. Учні закладів загальної середньої освіти із задоволенням катаються на ньому територією ліцею і називають - «БМПЛка».

СЛЮСАР З РЕМОНТУ КОЛІСНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

У 2016 році на території ліцею було закладено парк кованих фігур «Алея ковалів». А запропонували створити такий парк учні

випускних груп, як згадку на пам'ять, і цю традицію продовжують усі випускники.

«АЛЕЯ КОВАЛІВ»

Одним із перших виробів парку стала кована арка. На сьогодні парк нараховує вже 12 кованих виробів різної тематики та техніки виконання.

серед гостей та мешканців міста, стають яскравою фотозоною для відвідувачів, взірцем кропіткої та творчої роботи учнів і майстрів виробничого навчання.

Всі вони користуються популярністю

Найбільшою популярністю користується копія Ейфелевої вежі, яка у темряві мерехтить яскравими кольорами.

новими виробами не тільки зробленими руками майстрів виробничого навчання і здобувачів професійної освіти ліцею, а й майстрами з інших куточків України.

«Алея ковалів» успішно поповнюється

Останнім витвором мистецтва став навчального корпусу.
кований дракон, який охороняє вхід до

Ліцей у 2016 році вперше організував та провів Всеукраїнський фестиваль ковалів.

Щороку на «Сталеву хвилю» з'їжджаються майстри ковальської справи з різних куточків країни і залишають після себе вишукані

ковані вироби.

У 2018 році в рамках фестивалю майстри ліцею виготовили і встановили на бульварі Шевченка композицію «Калина» - металевий «шедевр», символ України.

СТАЛЕВА ХВИЛЯ

У композицію «Калина» вкладено великий та глибинний смисл, що сучасна людина

повинна залишатися людиною із метою та вірою в майбутнє.

КОМПОЗИЦІЯ «КАЛИНА» НА БУЛЬВАРІ ШЕВЧЕНКА

На фестивалі ковалі та здобувачі освіти започаткували соціальний проект: виготовлення флагштоків для закладів загальної середньої освіти міста. В рамках цього проекту вже встановлено декілька виробів.

Під час фестивалів ми не обмежуємося тільки ковальською справою, а й проводимо ярмарки учнівських та професійних виробів хендмейду.

ФЛАГШТОКИ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ МІСТА

ЗЗСО №11

Гімназія «Надія»

УЧНІВСЬКІ ВИРОБИ ХЕНДМЕЙДУ

Різноманітність майстер-класів завжди вражає відвідувачів фестивалю. Всіх бажаючих навчають елементам ковальської, гончарської справи, діляться своїм досвідом кравці та ювеліри.

Під час проведення фестивалів завжди проходять яскраві розважальні програми.

У 2020 році повинен був відбутися п'ятий ювілейний Всеукраїнський фестиваль ковалів уже не на території ліцею, а на головній сцені міста, на Приморській площі, адже за чотири роки свого існування наша Сталева Хвиля стала одним із найяскравіших фестивалів міста.

Також невід'ємною частиною діяльності ліцею є активна участь у фестивалях інших міст.

Як приклад, у 2018 році на Міжнародному фестивалі ковалів наші ліцеїсти разом з учнями Івано-Франківського вищого професійного училища № 21 створили композицію

«Сяйво Станіславської ночі», яка була подарована їхньому місту.

Щороку здобувачі освіти разом із майстрами виробничого навчання беруть участь у Міжнародних та Всеукраїнських фестивалях, на яких проводять майстер-класи з робітничих професій та демонструють свої вироби.

**НЕВІД’ЄМНА ЧАСТИНА
ДІЯЛЬНОСТІ ЛІЦЕЮ –
АКТИВНА УЧАСТЬ У
ФЕСТИВАЛЯХ ІНШИХ МІСТ.**

**Покровський ярмарок
м. Запоріжжя**

с. Мангуш

**м. Рівне
«МЕТАЛЕВЕ
СЕРЦЕ
УКРАЇНИ»**

**м. Дніпро
Міжнародний фестиваль
«КОВАЛЬ ФЕСТ»**

**КОМПОЗИЦІЯ
«СЯЙВО СТАНІСЛАВСЬКОЇ НОЧІ»
М. ІВАНО-ФРАНКІВСЬК**

«ДРАКОН» у м. Маріуполь

З 25 по 27 вересня 2020 року в місті Дніпро відбувся третій Міжнародний фестиваль KovalFest, який зібрав майстрів ручного кування зі всієї України. Команда нашого ліцею була єдиним представником від закладів професійної (професійно-технічної) освіти та не поступилася професіоналізмом і майстерністю іншим учасникам фестивалю. Представники ліцею: майстер виробничого навчання, викладач спецдисциплін та 5 здобувачів освіти протягом

трьох фестивальних днів проводили майстер-класи, презентували власні ковані вироби та взяли участь у конкурсі «Космонавт у реальному житті». До речі, робота нашої ковальської команди посіла третє місце.

Ліцей бере активну участь у благоустрої рідного міста. На вулицях Бердянська вже встановлено багато лав, урн, парканів, невеличких скульптур. На площі перед РАГСом красується скульптура лебедів «Почуття».

ІІІ МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ KOVALFEST У МІСТІ ДНІПРО

«ПОЧУТТЯ» БІЛЯ РАГСУ МІСТА БЕРДЯНСЬК

Біля міського Палацу культури встановлено композицію «Бердянськ - серце Азова».

На Площі Небесної Сотні встановлений пам'ятний знак «Герої не вмирають».

Окрім цього, наш заклад освіти співпрацює з Бердянським державним педагогічним університетом, на території якого встановлено два ковальські вироби: «Дерево знань» та

«Коло знань».

Більш детальну інформацію про наш ліцей Ви можете отримати на сайті bmpl.zp.ua та на офіційній сторінці у фейсбуці.

СЕРЦЕ АЗОВА БІЛЯ МІСЬКОГО ПАЛАЦУ КУЛЬТУРИ

СКВЕР ГЕРОЇВ НЕБЕСНОЇ СОТНІ. ПАМ'ЯТНИЙ ЗНАК «ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ!»

Орієнтація на нове, його пошук і впровадження стають особливо актуальними і необхідними у професійному навчанні, яке модернізується відповідно до нових економічних та суспільних умов, до вимог ринку праці.

Важливо розуміти: саме новітні освітні технології, інтерактивні методи навчання, не-

стандартні форми педагогічної діяльності дозволяють якісно готувати висококваліфікованих робітників.

ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ПІДГОТОВКА

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ДИСКУСІЇ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПРАКТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Олена Мироненко, викладач Державного навчального закладу «Дніпрорудненський професійний ліцей»

Сучасна освіта характеризується великою кількістю інноваційних форм та методів організації освітнього процесу, спрямованого на розвиток практичного мислення, можливість визначити власну позицію, формування навичок відстоювати власну думку, поглиблювати знання з поставленої проблеми.

Разом з тим, сучасний світ вимагає від освіти оновленого переліку навичок у підготовці майбутніх спеціалістів.

Поряд із «твердими» (Hard skills) професійними навичками, які отримують здобувачі профтехосвіти, сучасний ринок праці вимагає від них володіння низкою «м'яких» (Soft Skills) навичок, таких як: відповідальність, уміння вести діалог, уміння вирішувати проблеми, розвивати критичне мислення, терплячість, здатність до роботи в команді.

Зарубіжна література, як освітній предмет, має арсенал можливостей для вирішення цих навичок у здобувачів професійної освіти.

Серед великої кількості методів роботи з учнями, на мою думку, особливе місце в цьому процесі займає дискусія.

Дискусія — це форма колективного обговорення, мета якого - виявити істину або знайти правильний розв'язок порушеного питання через висловлення власних міркувань та зіставлення поглядів опонентів на проблему.

Під час такого обговорення виявляються різні позиції, озвучуються протилежні думки, а емоційно-інтелектуальний стимул підштовхує до активного мислення.

В залежності від навчально-виховної мети та характеру здобутих знань виділяють такі типи уроків – дискусій:

- **дискусія-роздум** (узятая за основу обговорення проблема має кілька способів розв'язання, що дає змогу сформулювати різні варіанти висновків, які ґрунтуються на суб'єктивних позиціях учнів);

- **дискусія-доказ** (метою є обґрунтування і практична перевірка певної тези, суми знань, сформульованої під час вивчення теми);

- **дискусія-узагальнення** (в основі - проблема, розв'язання якої дає змогу узагальнити, систематизувати знання учнів);

- **дискусія-імітація** (моделювання фрагментів наукових дискусій, наприклад, захист учнівських наукових доповідей на засіданнях МАН, де відбувається полеміка з опонентами).

У посібнику для викладача «Організація та розвиток читацької діяльності школярів при вивченні зарубіжної літератури» О.О. Ісаєва виділяє три етапи проведення дискусії:

- підготовка до дискусії;
- дискусія;
- заключний (підведення підсумків).

На першому етапі важливо сформулювати тему дискусії та основні питання, які будуть винесені на обговорення загалу, дібрати відповідну літературу для підготовки, визначити час і місце проведення дискусії.

На другому етапі обговорюються ті питання, які були винесені на порядок денний. Процесом обговорення керує викладач. Від виконання ним своєї ролі багато в чому залежить перебіг та результат дискусії.

На третьому етапі викладач може використати такі види і форми роботи, як узагальнювальний семінар, твір полемічного характеру, письмове анкетування, тестування за

результатами дискусії.

Під час ретельно підготовленого уроку-дискусії, коли всі питання спрямовані на формування, виявлення і презентацію індивідуальної позиції учня, коли вони аргументують висловлені думки, ілюструють цитатами з прочитаних творів, з повагою вислуховують інших, розвиваються вміння і навички самостійного аналізу та критичного осмислення матеріалу, уміння переконувати, толерантно ставитися до протилежних поглядів, узагальнювати, робити висновки.

На одному уроці слід обговорювати не більше п'яти питань.

Урок-дискусію можна використовувати як підготовку до написання творів, адже під час обговорення здобувачі освіти мають нагоду з'ясувати сильні й слабкі сторони власних позицій, помітити те, що було поза увагою, по-новому осмислити прочитаний художній твір.

Отже, урок-дискусія є важливим засобом підвищення пізнавальної діяльності учнів у процесі навчання, що значною мірою сприяє розвитку практичного мислення, дає можливість визначити власну позицію, сформулювати навички відстоювати свою думку, поглибити знання з поставленої проблеми.

В якості прикладу практичного використання методу дискусії на уроках зарубіжної літератури пропонуємо розробку уроку.

Тема: Дискусія-роздум за романом Оскара Вайльда «Портрет Доріана Грея»: «Краса – явище моральне, аморальне чи «по той бік добра і зла?»»

Мета:

- виявити істину через зіставлення різних поглядів;
- аналізувати філософсько-естетичні й моральні проблеми роману «Портрет Доріана Грея»;
- активізувати пізнавальну діяльність;
- розвивати активне мислення.

Тип уроку: дискусія-роздум

Обладнання: тексти роману О. Вайльда «Портрет Доріана Грея»; ілюстрації до роману; роздатковий матеріал

Перебіг уроку

I. Організаційний момент

Знаю я, що ви, ...
Працьовиті і завзяті,
На уроці всі активні,
Всі уважні й креативні –
І тому тепер до нас
Завітали гості в клас.
Гостей ми щиро привітаймо –
І урок розпочинаймо.

**II. Мотивація навчальної діяльності.
Оголошення теми і завдань уроку.**

Оголошення теми уроку

Дискусія роздум за романом Оскара Вайльда» Портрет Доріана Грея: «Краса – явище моральне, аморальне чи «по той бік добра і зла?»»

Оголошення мети уроку:

- виявити істину через зіставлення різних поглядів;
- аналізувати філософсько-естетичні й моральні проблеми роману «Портрет Доріана Грея»;
- активізувати пізнавальну діяльність;
- розвивати активне мислення.

Дискусія — форма колективного обговорення, мета якої — виявити істину через зіставлення різних поглядів, правильне розв'язання проблеми.

Дискусія-роздум — узятя за основу обговорення проблема має кілька способів розв'язання, що дає змогу сформулювати різні варіанти висновків, які ґрунтуються на суб'єктивних позиціях.

Правила дискусії:

1. Доброзичливе ставлення і увага до кожного учасника.
2. Утримання від схвальних або несхвальних висловлювань.
3. Зосередження всієї дискусії на темі, фіксація уваги учасників на питаннях, які обговорюються.
4. Стислість, змістовність, аргументованість як у процесі дискусії, так і під час підведення підсумків.
5. Загальний висновок — не кінець роздумам над проблемою, а наступний крок у дослідженні нової теми.

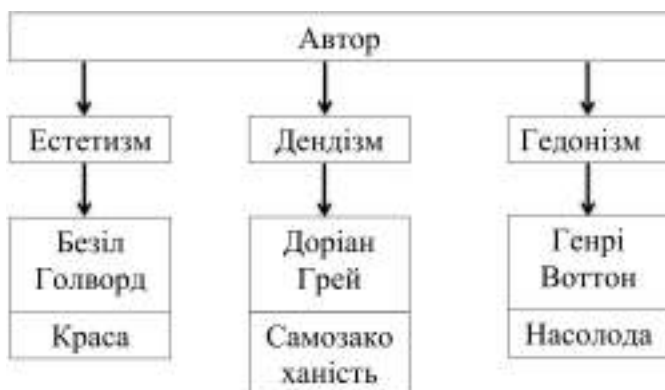
III. Актуалізація опорних знань.

Викладач: Кожна сторінка роману

Оскара Вайльда — це дискусія, в якій розкривається життєва філософія кожного з героїв твору, а в сукупності – самого автора.

Пригадаємо, які філософсько-естетичні та моральні проблеми втілюють герої роману Оскара Вайльда «Портрет Доріана Грея»?

1. **Лорд Генрі** – втілення філософії насолоди.
2. **Художник Безіл Голворд** – втілення ідеї служіння мистецтву.
3. **Доріан Грей** – втілення краси.

Виходячи з цих моральних проблем, переходимо до дискусії. І почнемо її з обговорення епіграфу до уроку.

IV. Дискусія-роздум

Звідки взято цей вислів О. Вайльда?

(З передмови до роману «Портрет Доріана Грея»)

Перед вами портрет молодої вродливої людини.

Як ви вважаєте, якими рисами наділена людина, що зображена на цьому портреті?

І на цьому портреті теж ви бачите зображення людини. Якими рисами характеру, на

вашу думку, наділена ця людина?

Викладач: Як зображення людини може бути прекрасним або потворним, так і внутрішній світ людини може бути багатим, красивим, так і відразливим, огидним. Чому так відбувається? Спробуємо розібратись у цьому з точки зору моральності та аморальності.

Що таке моральність і аморальність?

(Моральність — вид суспільних відносин, направлених на ствердження самоцінності особистості, рівності всіх людей. Моральність регулює поведінку людини у всіх сферах суспільного життя – у праці, побуті, сімейних та особистих стосунках.

Аморальність — дії, які суперечать загальноприйнятим у суспільстві нормам поведінки.

Імморалізм — повна відсутність будь-якої моральної оцінки того чи іншого явища.)

Що про моральність говорить лорд Генрі.

Бути людиною гарною — означає бути в гармонії з самим собою, — відповів лорд Генрі, торкаючись ніжки келиха своїми тонкими білими пальцями. - А хто змушений бути в гармонії з іншими, той у розладі з самим собою. Для людини головне - його власне життя. Ханжі й пуритани можуть, звичайно, нав'язувати іншим свої моральні принципи, але я стверджую, що втручатися в життя наших ближніх - зовсім не наша справа. Індивідуалізм - ось вища мета. Сучасна мораль вимагає від нас, щоб ми розділяли загальноприйняті погляди своєї епохи.

Я ж вважаю, що культурна людина не може розділяти загальноприйнятих поглядів, а якщо розділяє, він надзвичайно аморальний.

Бесіда:

- Чи погоджуєтесь ви з Лордом Генрі, коли він говорить, що не існує хорошого впливу, будь-який вплив аморальний...?

- Яке ваше ставлення до слів Лорда: «Є лише один шлях позбавитися від спокуси – поступитись їй»?

- Чи можна назвати Лорда Генрі спокусником, уайльдівським Мефістофелем для юного Доріана?

- Лорд Генрі говорить Доріану, що найстрашніше в житті – це втрата молодості. Висловіть свою думку щодо цього.

- Хто винен у деградації та моральному падінні Доріана?

Зачитайте вислови Безіла Голуорда про мистецтво:

Художник повинен створювати прекрасні твори мистецтва, не вносячи в них нічого зі свого особистого життя. Мені часто спадає на думку, що мистецтво найбільше приховує художника, ніж розкриває його...

Ніхто не зустрічає свій ідеал двічі в житті. Та й один раз рідко хто його знаходить.

«Боже милостивий, адже перед ним портрет Доріана Грея! Лице, хоч як жахливо знівечене, все ще зберігало частинку його чудесної вроди. Поріділі кучері ще трохи яскріли золотом, і ясною барвою ще горіли стастолубні уста. В припухлих очах помітні були рештки їх вабливої блакиті, і не зовсім ще зникли благородні обриси виточених ніздрів та стрункої шиї. Так, це сам Доріан. Але хто ж намалював його такого? Художник мовби впізнав свою руку, та й рама була та сама, зроблена за його ескізом. Здогад - моторошно неймовірний, а все ж Голуорда пронизав жах. Схопивши запалену свічку, він підніс її до портрета. У лівому кутку видніли довгі літери - його ім'я, виведене циноброю».

Бесіда

- Ким для Безіла був Доріан Грей?
- Чому Безіл вважав юнака ідеалом?
- Чому Безіл не хотів знайомити парубка з Лордом Генрі?

- Чи схвалюєте ви поведінку Безіла по відношенню до Доріана?

- Що відчув художник, коли побачив спотворене обличчя на портреті, який з таким захопленням малював?

Образ Доріана Грея

По-перше, я зрозумів, що таке совість. Це зовсім не те, що ви говорили, Гаррі. Вона - божественне, що в нас є. І ви не смійтеся більше над цим - принаймні, при мені. Я хочу бути людиною з чистою совістю. Я не можу допустити, щоб душа моя стала потворною.

«Якби це я міг залишитися повік молодим, а старішав портрет!... Я віддав би за це навіть саму душу!»

Бесіда

- Яким бачимо Доріана Грея на початку твору?

- Хто став прототипом Доріана Грея?

- Чому змінилося ставлення юнака до себе і до оточуючих?

- Чи зазнав щастя Доріан Грей?

Заповнення таблиці (робота в міні-групах)

Зміни зовнішності героя	Зміни в «портреті-душi»	Вчинки й дії Доріана Грея
	Складка жорстокості біля рота	
	Хтива посмішка, огидна волога, червона й лискуча	
	Жахлива зіпсованість зсередини	
	Хитрувата лицемірна посмішка	
	Кров із пальців рук і ніг ніби крапала. Портрет господаря у блиску чарівної юності та вроди	

Групи отримують завдання: за змінами в «портреті-душi» з'ясувати: які зміни відбулися в зовнішності головного героя та які вчинки та дії до цього призвели?

I група: Складка жорстокості біля рота.

II група: Хтива посмішка, огидна волога, червона й лискуча.

III група: Жахлива зіпсованість зсередини.

IV група: Хитрувата лицемірна посмішка.

V група: Кров із пальців рук і ніг ніби крапала. Портрет господаря у блиску чарівної юності та вроди.

Викладач: Після виходу роману «Портрет Доріана Грея» в світ більш як 70 публікацій було зроблено в газетах та журналах Лондона. Більшість із них давала негативну оцінку романові та його авторові. Лондонці назвали цей роман аморальним. Залишається тільки дивуватися — чому? Адже автор показав, як людина, що порушила людські принципи життя, була все-таки покарана. І хоча Оскар Вайльд і говорить, що «художник не мораліст», але твір його демонструє торжество моралі.

Саме про це говорить автор у своєму листі до Артура Конан-Дойла: «Не можу збагнути, чому дехто сприймає «Доріана Грея» як аморальну книгу, ... мені здається, що мораль цієї книги більш ніж очевидна». А як вважаєте ви?

Інтерактивна вправа «Займи позицію та обґрунтуй її».

Очікувані відповіді («за» і «проти»)

«За»

Абсолютизуючи красу, мистецтво, показуючи привабливість пороку, божественного життя, автор викликає заздрість, бажання наслідувати, «спробувати все». Тому книга є «аморальною».

«Проти»

Звільняючи красу від моралі, автор показує, як таке вивільнення діє на особистість. За скоєне Греєм розплачується портрет - уособлення душі героя. Чим бруднішими є вчинки, тим відразливішою стає душа. Врешті-решт, вони гинуть разом.

Ані «за», ані «проти»

Краса сама по собі не може бути ані «моральною», ані «аморальною». Усе залежить від того, як сприймає читач, що думає, що відзначає для себе. На підтвердження цього наведемо висловлювання філософів:

- «Щоб запобігати усім гріхам і перемогти їх, передусім потрібно визнати, що корінь кожного гріха - у поганих думках. Ми всі - тільки наслідки того, що ми думаємо» (Будда);

- «Визначає долю людини те, як вона розуміє себе» (Торо);

- «Усе, що відбувалось у житті окремої

людини і людських суспільств, мало початок у думці. І тому пояснення всього того, що відбувалося з людьми, - не в попередніх подіях, а в думках, що передують цим подіям» (Л. Толстой).

- «Працюю над очищенням твоїх думок. Якщо у тебе не буде поганих думок, не буде й поганих учинків» (Конфуцій);

- «Намагайся не думати про те, що вважаєш поганим» (Епікет);

- «Навряд чи є щось більш потрібне для знання, для спокійного життя і для успіху будь-якої справи, ніж уміння людини володіти своїми думками» (Дж. Локк).

- Сам О. Вайльд вважав: «Немає книг моральних або неморальних. Є книги добре написані або погано написані».

V. Очікуваний висновок

Безсумнівним є одне: цей інтелектуальний роман вимагає значної праці розуму й душі читача; наштовхує на думку, що немає Краси абсолютної, і вона невіддільна від Моралі.

Цей роман Оскар Вайльд задумав як апофеоз мистецтву, красі, досконалості, які є вищими за наше звичайне людське життя. Мова йде про філософсько-естетичні проблеми: про роль мистецтва і прекрасного у житті людини, роль етичного та естетичного у стосунках між людьми, Оскар Вайльд показує, що мистецтво може стати найвищим суддею совісті: по суті справи, не правосуддя, а сам Доріан Грей здійснює покарання над собою.

Саме мистецтво покликане виявляти і найпрекрасніше, і найогидніше в житті. За допомогою мистецтва людина може усвідомити своє власне «Я», побачити себе і світ.

ВИКОРИСТАННЯ SMART-КОМПЛЕКСІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИКИ

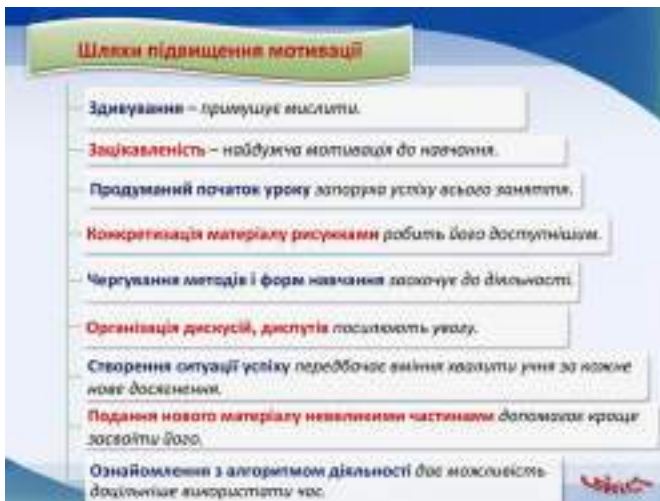

Тетяна Безугла, викладач Державного навчального закладу «Дніпрорудненський професійний ліцей»

Якщо навчання дається дитині важко, то в цьому передусім винні методи, якими її навчають.

Ян Амос Каменський

Визначальним компонентом організації освітньої діяльності є мотивація. Якщо дорослих можна стимулювати матеріальними заохоченнями, то зі здобувачами освіти все простіше і водночас складніше – їм або цікаво, або - ні.

Сучасна методична наука вимагає пошуку нових шляхів для удосконалення освітнього процесу.

Викладач математики мусить постійно перебувати у такому пошуку, експериментувати, щоб досягти важливої мети – навчати здобувачів освіти із задоволенням розв'язувати творчі завдання і вміти грамотно та повно викладати свої думки. Одним із засобів досягнен-

ня цієї мети є активізація пізнавальної діяльності шляхом використання інноваційних видів робіт на уроках математики.

Освітній процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх здобувачів освіти. Це співнавчання, де і здобувачі освіти, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, уміють і роблять. Така організація навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблем на основі аналізу типової ситуації. Це ефективно сприяє формуванню навичок і умінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером учнівського колективу.

Загальноновизнано: математика має широкі можливості для розвитку інтелекту, тому необхідно дбати про належний рівень математичної освіти.

Користування традиційними методами навчання є зручним і звичним. Але час не стоїть на місці. З кожним роком комп'ютерні мультимедійні засоби навчання все більше живляться в сфері освіти. Одним із таких передових інструментів є мультимедійна дошка (Smart Board). Ефективна робота на мультимедійній дошці дає можливість комбінувати значну кількість цікавих завдань, залучаючи здобувачів освіти до активної роботи. Дошка дозволяє покращити якість презентації нового матеріалу. За її допомогою можливо:

- робити позначки й записи поверх виведених на екран зображень;
- створювати малюнки, схеми і карти під час проведення уроку;
- організувати спільну роботу над документами, таблицями або зображеннями;
- роботу з інтерактивною дошкою як зі звичайною, але з можливістю зберегти результат, роздрукувати зображення з дошки на принтері;
- наочно моделювати об'єкти усіх типів і форматів на полі дошки;

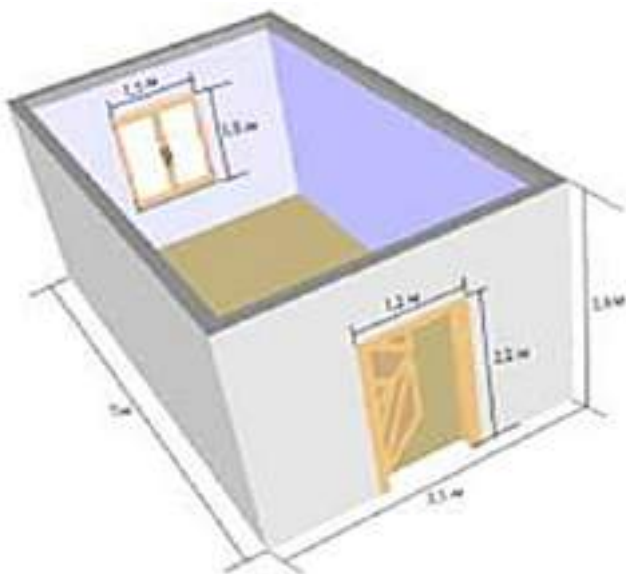
- редагувати інформацію в реальному часі;
- демонструвати роботи одного здобувача освіти усій групі;
- демонструвати навчальні відеоролики;
- створювати малюнки на інтерактивній дошці без використання комп'ютерної миші.

Універсальність мультимедійної дошки втілюється ще й в тому, що на ній існує можливість відображати моменти уроків попередньо розроблених викладачем. Дошка дає можливість кольоровими пензликами вносити доповнення та робити креслення під лінійку.

Якість сприйняття предмета покращується, оскільки здобувачам освіти самим цікаво працювати із «чудо-дошкою». Це зовсім не весь перелік можливостей інтерактивної дошки.

Метод «Вибір відповідності»

Метод дозволяє повторити формули необхідні при розв'язанні рівнянь.

Метод «Ділова гра»

Збільшення розумового навантаження на уроках примушує замислюватись над тим, як підтримати інтерес до вивчення матеріалу, уникнути байдужості та небажання вчитися, спонукати їх проявляти активність протягом усього уроку. Для цього слушним є використання методу «Ділова гра». У процесі гри учнів здобувачів освіти виробляються навички зосередження, швидкого мислення, підсилюється увага та прагнення до знань. Захопившись, вони не помічають, що вчаться.

Наведу приклад ділової гри при вивченні теми «Площі». Здобувачам освіти пропоную застосувати свої теоретичні знання на практиці – скласти кошторис для оздоблювальних робіт щойно побудованого будинку. Учні поділені на 4 групи. У кожній групі лежить на столах план будинку та вартість необхідних матеріалів, кожна група має своє завдання:

- I групі - підрахувати кількість рулонів шпалер та їх сумарну вартість;
- II групі - розрахувати кошторис для покриття підлоги;
- III групі - підрахувати кошторис для облицювання будинку;
- IV групі - підрахувати вартість покриття даху шифером.

Учасники проекту виконують розрахунки, захищають свої кошториси. Потім керівники груп оцінюють роботу здобувачів освіти і виставляють їм відповідні оцінки, (бали).

Для здобувачів освіти які вивчають програму 11 класу, при засвоєнні теми «Об'єм» у межах використання методу «Ділова гра» пропоную більш творчі завдання, пов'язані зі складними спорудами.

Таким чином, переваги використання інтерактивної дошки полягають у тому, що:

- обсяг матеріалу, який можна продемонструвати та обговорити, набагато більший, ніж при використанні звичайної дошки;
- усі уроки, розроблені викладачем, зберігаються в пам'яті комп'ютера, їх можна корегувати, доповнювати та відтворювати без втрат

часу на креслення на дошці;

- існує можливість створювати гіперпосилання з одного файлу на інший, наприклад, аудіо, відеофайли та інтернет-сторінки, які є допоміжним матеріалом до уроку.

Наступним інструментом, з яким я хочу вас познайомити.

Документ-камера – це особливий вид електронного обладнання, призначеного для формування в реальному часі спостережуваних предметів з метою їх відображення у збільшеному вигляді на спеціальному екрані на всю аудиторію. Говорячи простіше, це - звичайна відео-камера на штативі, направлена на предметну площину і з'єднана з монітором або проектором. Таким чином, документ-камера – це сучасний засіб презентацій, який вирішує завдання донесення необхідної візуальної інформації до групи людей (слухачів, учнів).

В якості об'єкта спостереження може бути будь-який реальний предмет, плоский або об'ємний, крихкий або дорогий, заздалегідь підготовлений або щойно створений, який потребує особливої уваги або наявний в єдиному екземплярі. В той же час це може бути не статичний предмет, а складний, або небезпечний хімічний або фізичний процес, який спостерігається аудиторією в динаміці на безпечній відстані. Більше того, через документ-камеру можуть відображатися збільшені зображення з оптичного мікроскопа, встановленого на столі або викладача, або лаборанта.

На сучасному етапі розвитку інформатизації суспільства найбільший інтерес у молоді

викликають девайси, функціональні можливості яких з кожним днем розширюються. Саме вони можуть бути тими засобами, які варто використовувати на уроках для підвищення пізнавальної активності учнів. Зазначимо деякі переваги використання мобільних пристроїв у закладі професійної освіти:

- мобільність (можливість використання в будь-якому місці, в будь-який час);

- доступність (переважна більшість учнів уже мають смартфони, планшети, якщо в когось немає, то організовується робота в групах);

- компактність (займають менше місця в порівнянні з ноутбуками та комп'ютерами);

- швидкість (миттєвий обмін інформацією через Bluetooth, електронну пошту, Viber, Telegram тощо);

- сучасність (впровадження в освітній процес сучасних інформаційно-комунікаційних технологій є наскрізною ідеєю Закону про освіту).

Поряд з позитивними сторонами використання мобільних гаджетів в освітньому процесі існують і недоліки:

- негативний вплив мобільних пристроїв на здоров'я користувача;

- функціональні можливості девайсів можуть значно відрізнятись, що може призвести до класової нерівності здобувачів освіти;

- завжди існує ризик, що використовуватиме свій пристрій не для навчальних цілей;

- здобувач освіти може забути гаджет вдома або акумулятор матиме недостатній рівень заряду.

Щоб уникнути зазначених проблем, викладач має організувати освітній процес таким чином, щоб мобільний пристрій став інструментом, що допомагає знайти необхідну інформацію, яку не озвучували на уроці через нестачу часу. Наприклад, можна подати посилання на джерела у вигляді QR-кодів, розпізнати які можуть девайси учнів. Таким чином, кожен здобувач освіти може ознайомитися з додатковою інформацією, яка може містити, як текст, так і відео та графічні

матеріали.

Зокрема, для вивчення математики розроблені додатки, які не лише полегшують процес навчання, а й сприяють підвищенню інтересу до предмета: 1. Додаток «Піфагор». 2. Math Board. 3. Програма «Таблиця множення». 4. Math Helper. 5. PhotoMath (iOS й Android). 6. GeoGebra.

GeoGebra — вільно поширюване (GPL) динамічне геометричне середовище, яке дає можливість створювати «живі креслення» для використання в геометрії, алгебрі, планіметрії, зокрема, для побудов за допомогою циркуля і лінійки.

Крім того, програма володіє багатьма можливостями для роботи з функціями (побудова графіків, обчислення коренів, екстремумів, інтегралів тощо) за рахунок команд вбудованої мови (яка, до речі, дає змогу керувати і геометричними побудовами).

Універсаріум (iOS та Android). Останній додаток являє собою універсальну енциклопедію, яка містить відомості і факти з математики, хімії, фізики, іноземних мов, світової історії та інших предметів.

Крім того, на всім відомому Google Play є додаток – **Plickers**, який легко встановити на телефон чи планшет та проводити фронтальне опитування групи з допомогою лише одного мобільного телефону за лічені хвилини. Достатньо лише смартфона у викладача, а в здобувачів освіти лише картки для відповідей.

Викладач за допомогою камери мобільного телефону зчитуватиме інформацію, а спеціальний додаток буде виводити її на екран комп'ютера.

Як показує досвід, використання мобільних пристроїв з відповідним програмним забезпеченням позитивно впливає на динаміку пізнавальної активності на уроках. У них усе рідше виникає бажання пограти в гру на гаджеті чи відвідати соціальну мережу в якості розваги. Узагальнюючи вище зазначене, зауважимо, що існують широкі можливості для використання мобільних технологій у закладах професійної освіти при вивченні природничо-математичних дисциплін. Розвиток ІКТ потребує підготовки викладачів до впровадження інновацій у процес навчання, зокрема мобільних.

Розвитку учнівської творчості сприяють інноваційні уроки, які дозволяють підвищити інтерес не тільки до предмета, але і до процесу навчання в цілому. Творчість на таких уроках повинна полягати не в розважальності, а в підборі таких завдань та дидактичного матеріалу, які б своєю новизною та незвичністю подачі викликали подив і активізували увагу. Для здобувачів освіти нестандартні уроки – це перехід в інший психологічний стан, це можливість кожному проявити себе, що значним чином підвищують ефективність навчання.

Досвід показує, що застосування інноваційних методів навчання дозволяє проводити уроки математики цікаво, змістовно; сприяє розвитку творчих здібностей, у здобувачів освіти логічного мислення.

ПРОЄКТ

«НОБЕЛІВСЬКА ПРЕМІЯ ТА ЛАУРЕАТИ НОБЕЛІВСЬКОЇ ПРЕМІЇ В ГАЛУЗІ ФІЗИКИ»

Ольга Столяр, викладач Державного навчально-го закладу «Дніпрорудненський професійний ліцей»

Актуальність і обґрунтованість проєкту

Сучасна фізика будується на праці вчених багатьох країн. Серед них були геніальні вчені і скромні трудівники науки. Кожен із них зробив свій внесок більший чи менший у скарбницю світової науки, тому кожного року найвидатніші вчені отримували Нобелівську премію.

Ми повинні знати і пишатися тим, що серед цих учених були й українські діячі в галузі науки.

Проєкт «Нобелівська премія та лауреати Нобелівської премії в галузі фізики» дозволяє познайомитися з вченими фізиками, дізнатися про їх відкриття та життєвий шлях.

Вивчення цього питання дає можливість детально познайомитися з їх відкриттями, дослідженнями, які привели до всесвітнього визнання.

Геніальні відкриття – це 99%
праці та 1 % таланту

Томас Едісон

Нагорода присуджується не за працю всього життя, а за конкретне особливе відкриття, дослідження, видатний твір, мужню миротворчу діяльність. Чітко вказується й так звана «формула присудження премії» — лише одне речення, в якому міститься оцінка напруженої інтелектуальної роботи мозку, рук і душі творця. З 1901 року Нобелівськими преміями нагороджено понад 700 осіб — громадян різних країн. Кожен лауреат, як правило, зазначається

в офіційному довіднику «Nobel foundation directory» (Стокгольм) і належить до тієї країни, громадянином якої він перебуває на момент присудження премії.

Альфред Бернард Нобель

Народився 21 жовтня 1833 р. у Стокгольмі — помер 10 грудня 1896 р. у Санремо, Італія) — шведський хімік, винахідник, підприємець і благодійник. На його честь названо синтетичний хімічний елемент нобелій (Nobelium), фізико-технічний інститут у Стокгольмі та університет у Дніпрі.

У 4-річному віці Альфред разом із родиною переїздить до Фінляндії (яка тоді була автономною частиною Російської імперії), а згодом — до Санкт-Петербургу. Там його батько займався виробництвом зброї для російської армії.

Завдяки численним подорожам і ретельному навчанню у Франції, Швеції, Німеччині та США Альфред уже в 17 років вільно володів англійською, французькою, німецькою та російською мовами. Він працював на підприємстві свого батька, вдосконалюючи проєкти морської міни та торпед.

Найвідомішим досягненням Альфреда Нобеля був винахід динаміту, запатентованого 1867 року. Саме виробництво цієї вибухівки стало основою швидкого збагачення підприємця.

Володів понад 90 фабриками в 20 країнах світу, був власником 355 патентів.

Був членом Королівського інституту в Лондоні, Товариства цивільних інженерів у

Парижі та Шведської королівської академії наук.

Цікаві факти із життя Альфреда Нобеля

- У Нобелів було 8 дітей, але вижило лише 4 – Роберт, Альфред, Еміль і Людвіг. Під час експериментів Альфреда з динамітом гине його брат Еміль від нещасного випадку.

- Він був найбагатшим хіміком в історії людства.

- Альфред Нобель - відомий драматург. Нині популярна у світі п'єса про Беатрисе Ченчи під назвою «Немезида», яку Нобель дописав уже будучи при смерті.

- Він негативно ставився до паління, алкоголю і азартних ігор. Альфред Нобель дуже любив читати. З великим захопленням поглинав твори Мопассана, Тургенєва, Бальзака, Гюго. Був доктором філософії.

- Альфред мав величезну бібліотеку, в якій були праці Герберта Спенсера, Вольтера, Шекспіра та інших видатних авторів.

- Учений називав себе пацифістом і був рішуче налаштований проти військових дій.

- Справжнє прізвище його роду Нобеліус. Але предки вважали його занадто довгим і хитромудрим, скоротивши в XVII столітті прізвище до Нобель.

- Першим коханням Нобеля була Анна Дезрі, дочка аптекаря, на якій він хотів одружитися, але не зробив цього. За однією з версій, Анна віддала перевагу математику, такому собі пану Франца Лемаржу. Також подекують, це стало тією причиною, чому математика не ввійшла в преміальний комплект Нобелівської премії, яку заснував Альфред Нобель.

- У 1895 році Альфред Нобель склав заповіт, згідно з яким частина коштів щорічно прямувала на підтримку талановитих людей планети.

- Альфред Нобель був людиною середнього зросту, худорлявий, темноволосий, з синіми очима і борідкою, носив, модні тоді, пенсне на чорному шнурку, був дуже скромним і сором'язливим. Уникав бути в центрі уваги, не любив позувати для портретів і давати інтерв'ю, називаючи репортерів «двоногими чумними бацилами».

Нобелівська премія

Одна з найпрестижніших міжнародних

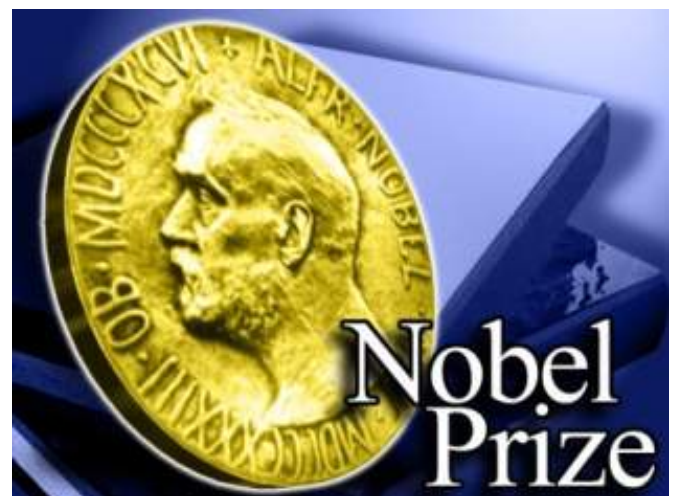
премій, яку щорічно присуджують за видатні наукові дослідження, революційні винаходи або значний внесок у культуру чи розвиток суспільства.

Заснована згідно із заповітом шведського підприємця, винахідника та філантропа Альфреда Бернарда Нобеля, який винайшов динаміт. Весь свій статок (близько 31,5 млн шведських крон) він призначив на фінансування міжнародної премії. Згідно з його волею, річний прибуток від цієї спадщини має ділитися на 5 рівних частин між особами, які попереднього року найбільше прислужилися людству в різних галузях діяльності.

Нобель помер 1896 року, після чого парламенти Швеції та Норвегії (які тоді утворювали міждержавний союз) протягом 4 років (до 1900 року) узгоджували конкретні умови нагородження.

Історія заснування

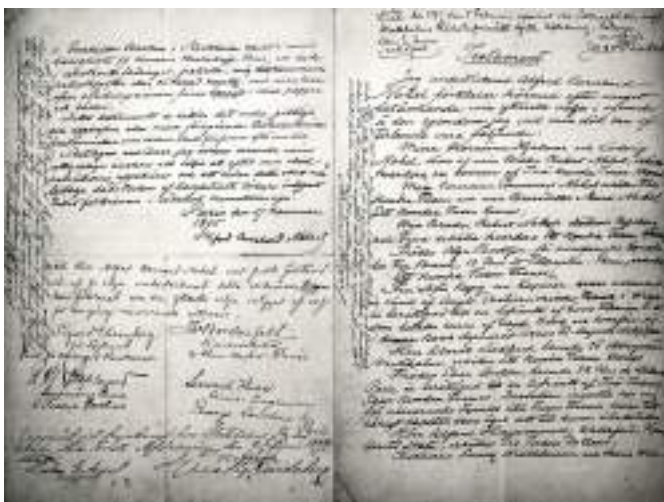
Альфред Нобель спочатку в заповіті, складеному 14 березня 1893р. висловив бажання

направити кошти від своїх патентів на будівництво крематоріїв у великих містах, чим, за його думкою, мав займатися стокгольмський Каролінський Інститут. Однак ще 1886 року Папа Римський визнав кремацію неналежною формою поховання.

1895 року Нобель склав інший заповіт, де наказав створити фонд, відсотки з якого будуть видаватися у вигляді премії тим, хто впродовж попереднього року приніс найбільшу користь людству. Зазначені відсотки відповідно до заповіту ділилися на 5 рівних частин, які призначаються для заохочення відкриттів у галузі фізики, хімії, фізіології або медицини, літератури і особливі досягнення перед людством у справу миру (Нобелівська премія миру). Виняток — математики. За легендою це пов'язано із сумною історією кохання Альфреда. Дівчина, яку він кохав, вийшла заміж за математика. Саме через це Нобелівська премія не поширюється на цю галузь науки. Заповіт Нобеля спочатку був сприйнятий скептично. Чисельна рідня Нобеля вважала себе обділеною і вимагала признати заповіт незаконним. Лише 26 квітня 1897 року він був затверджений Стортингом Норвегії. Виконавці волі Нобеля, секретар Рагнар Сульман й адвокат Рудольф Лілеквіст, організували фундацію, яка б піклувалась про виконання заповіту та організацію вручення премій.

Традиції вручення

Нобелівські премії (за винятком премії миру та премії з економіки) вручаються щороку під час урочистої церемонії в Стокгольмському концерт-холі (Швеція) 10 грудня — в роковини смерті Альфреда Нобеля. Напередодні лауреати читають нобелівські лекції.

Премію присуджує Шведська королівська академія наук, розташована в Стокгольмі. Її робочий орган - Нобелівський комітет з фізики, що складається з п'яти - шести членів, які обираються Академією на три роки. Правом висувати кандидатів на премію володіють учені різних країн, включаючи членів Шведської королівської академії наук і лауреатів Нобелівської премії з фізики, які отримали спеціальні запрошення від комітету. Пропонувати кандидатів можна з вересня до 31 січня наступного року. Потім Нобелівський комітет за допомогою наукових експертів відбирає найбільш гідні кандидатури, а на початку жовтня академія більшістю голосів вибирає лауреата.

Кожен лауреат отримує з рук монарха золоту медаль із зображенням засновника премії Альфреда Нобеля і диплом. Грошова частина премії переказується лауреатам згідно з їхніми побажаннями. Перша церемонія вручення Нобелівських премій відбулася 10 грудня 1901.

Нобелівський концерт — одна з трьох складових нобелівського тижня наряду із врученням премій і Нобелівським бенкетом. Вважається однією з головних музичних подій року європейських і головною музичною подією року скандинавських країн. У ньому беруть участь найвидніші класичні музиканти сучасності.

Розміри перших премій становили 150 000 крон (7,87 млн крон в цінах 2009 р.). На поточний час (2013) капітал фундації становить 3 млрд 437 млн шведських крон (приблизно 475 млн \$ США), а розмір премії до 2012 року становив 10 млн шведських крон, що приблизно відповідало 1,4 - 1,5 млн \$ США.

Статистика

Протягом 1901-2017 рр. премія з фізики присуджувалася 111 разів (у 1916, 1931, 1934, 1940-1942 роках не вдалося знайти гідного кандидата). 32 рази премія була поділена між двома лауреатами і 31 - між трьома. Середній вік лауреатів - 55 років. Досі наймолодшим володарем премії з фізики залишається 25-річний англічанин Лоуренс Брег (1915), а найстаршим — 88-річний американець Реймонд Девіс (2002).

На сьогодні в списку нагороджених

206 чоловік (з урахуванням Джона Бардина, нагородженого двічі). Всього дві жінки були значені цією премією: в 1903 році Марія Кюрі розділила її зі своїм чоловіком П'єром Кюрі і Антуаном Анрі Беккерелем (за вивчення явища радіоактивності), а в 1963 році Марія Гопперт-Майер (США) одержала нагороду разом з Юджином Вігнером (США) і Хансом Йенсенем (ФРН) за роботи в області структури атомного ядра.

Серед лауреатів 12 фізиків, з яких 4 учених, що народилися і отримали освіту, або працювали в Україні.

Відкриття Рентгена

Увечері 08 листопада 1895 р. Рентген, як зазвичай, працював у своїй лабораторії, займаючись вивченням катодних променів. Близько опівночі, відчувши втому, він зібрався йти. Оглянув лабораторію, вимкнув світло і хотів було закрити двері, як раптом помітив у темряві якусь світлу пляму. Виявляється, світився екран з сінеродистого барію. Чому він світиться? Сонце давно зайшло, електричне світло не могло викликати світіння, катодна трубка виключена, та й, до того ж, закрита чорним чохлом з картону. Рентген ще раз подивився на катодну трубку і дорікнув себе, адже він забув її вимкнути. Намацавши рубильник, учений вимкнув трубку.

Зникло і світіння екрана; включав трубку, знову і знову з'являлося світіння. Значить світіння викликає катодна трубка! Але яким чином? Адже катодні промені затримуються чохлом, та й повітряний метровий проміжок між трубкою та екраном для них є бронею. Так почалося народження відкриття.

Виявилось, що півтора-два метри для цих невідомих променів не перепона. Вони легко проникають через книгу, скло, станіоль... А коли рука вченого опинилася на шляху невідомих променів, він побачив на екрані силует її кісток! Фантастично і моторошно!

Вчений виявляє, що промені засвічують платівку, що вони не розходяться сферично навколо трубки, а мають певний напрям ... Першою людиною, кому Рентген продемонстрував своє відкриття, була його дружина Берта. Саме знімок її руки, з обручкою на пальці, був прикладений до статті Рентгена «Про новий рід променів», яку він 28 грудня 1895 направив голові Фізико-медичного товариства університету.

А 20 січня 1896 року американські лікарі за допомогою проміння Рентгена уже вперше побачили перелом руки людини. З тих пір відкриття німецького фізика назавжди увійшло в арсенал медицини для виявлення змін в організмі (рентгенодіагностика) і в техніці для виявлення дефектів у деталях машин (рентгенодефектоскопія). Рентгенівські промені використовуються також у лікуванні злоякісних пухлин. Відповідною дозою рентгенівського випромінювання можна стримувати ріст і навіть руйнувати хворі тканини організму (злоякісні пухлини), не пошкоджуючи сусідніх здорових тканин. За це відкриття Рентген отримав першу в світі Нобелівську премію з фізики.

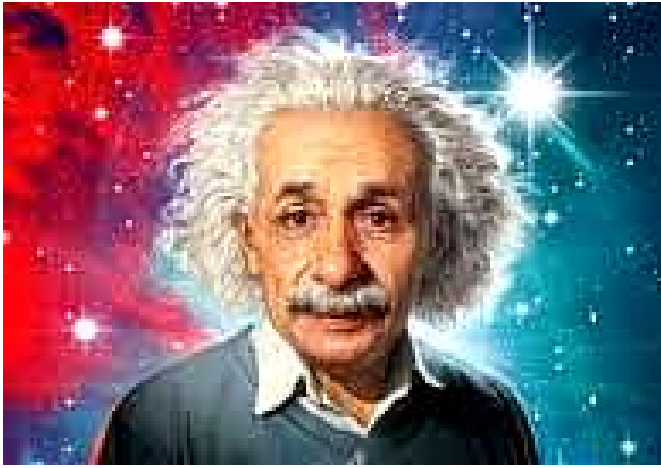
Цікаві факти з життя Вільгельма Рентгена

Король Баварії за цінні наукові відкриття подарував йому дворянський титул. Але вчений відмовився. Так само як і від інших нагород, у тому числі й грошових. Рентген був людиною аскетичної скромності, цурався почесних звань. Свою старість він зустрів у бідності.

Жоден свій винахід він не запатентував, вважаючи, що все це належить світу.

Рентген народився на кордоні Голландії. Його кошти, в тому числі і Нобелівська премія, перебували в іноземній валюті. Коли під час війни влада зажадала здачі валюти, Рентген віддав усе, що мав; інфляція знецінила все інше. В останні роки жив у бідності. Помер від раку внутрішніх органів.

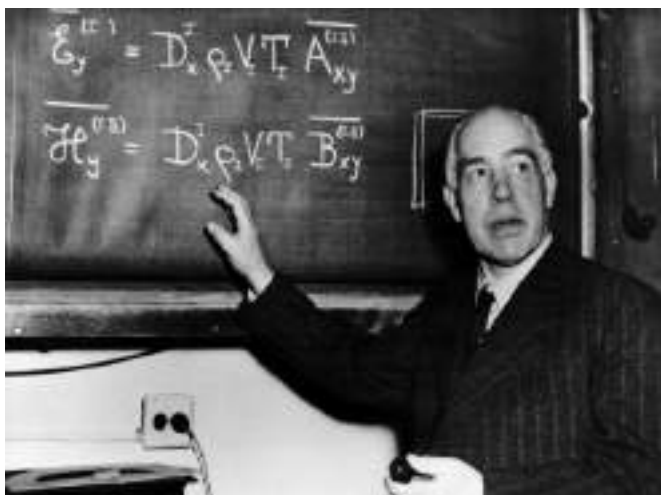
Альберт Ейнштейн

Ще в 1904 р. «Аннали фізики» отримали від Альберта Ейнштейна ряд статей, присвячених вивченню питань статистичної механіки і молекулярної фізики. Вони були опубліковані у 1905 році, відкривши так званий «Рік чудес», коли чотири статті Ейнштейна зробили революцію в теоретичній фізиці, давши початок теорії відносності, яка була розроблена на підставі теорії відносності в геометрії, створеній Миколою Лобачевським, (у якій Ейнштейн замінив розгляд частинок розглядом подій), перевернувши уявлення про фотоелектричний ефект і броунівський рух.

Фізичне співтовариство в цілому погодилося з тим, що три з них заслуговували на Нобелівську премію, яка у результаті дісталася Ейнштейнові лише за роботу з фотоелектричного ефекту — досить дивний факт, якщо врахувати, що учений став відомим саме завдяки своїй теорії відносності.

Нільс Бор

Хоча Бор вважав створення атомної бом-

би технічно нездійсненним, робота зі створення такої бомби вже починалася в Сполучених Штатах, і союзникам потрібна його допомога. У кінці 1943 року Нільс Бор і Оге відправилися в Лос-Аламос для участі в роботі над Манхеттенським проектом. Старший Бор зробив ряд технічних розробок при створенні бомби і вважався старійшиною серед багатьох працюючих там учених, проте його в кінці війни дуже хвилювали наслідки застосування атомної бомби в майбутньому. Він зустрічався з президентом США Франкліном Д. Рузвельтом і прем'єр-міністром Великобританії Уїнстоном Черчиллем, намагаючись переконати їх бути відкритими і відвертими з Радянським Союзом щодо нової зброї, а також наполягав на встановленні системи контролю над озброєннями в післявоєнний період. Однак його зусилля не увінчалися успіхом.

В останні роки свого життя він продовжував робити внесок у розвиток квантової фізики і виявляв великий інтерес до нової галузі молекулярної біології. За свої зусилля в цьому напрямі він отримав першу премію «За мирний атом», засновану Фондом Форда в 1957 році. 29 вересня 1943 р. Бора попередили про рішення німців заарештувати його разом з усією родиною в зв'язку з майбутньою висилкою данських євреїв до Німеччини. Нільс Бор був змушений рятуватися від гітлерівських окупантів і залишив Копенгаген. Учений не ризикнув узяти з собою масивну золоту Нобелівську медаль і розчинив її в «царській горілці», а сулію з розчином заховав у своїй лабораторії.

Роберт Ендрю Міллікен

Американський фізик, займався дослідженням властивостей електрона, перший у світі виміряв значення заряду електрона, вивчав явища фотоефекту, ультрафіолетове випромінювання, космічне випромінювання, будову атома.

У 1923 р. отримав Нобелівську премію з фізики за вимірювання заряду електрона та працю в області фотоефекту.

Антуан Анрі Беккерель

У лютому 1896 року Антуан Анрі Беккерель демонстрував дію флюорисцируючого сірчаного цинку на фотопластинку, загорнену в чорний папір. Беккерель вирішив використовувати солі урану. Він узяв з колекції мінералів свого батька подвійний сульфат уранілу калія. Обернувши фотопластинку чорним папером, він поклав на неї металеву пластинку химерної форми, вкриту шаром уранової солі, і виставив на кілька годин на яскраве сонячне світло. Після прояви пластинки на ній було чітко видно зображення металевої фігури, яка покривалася сіллю урану. Повторні дослідження Беккереля дали аналогічні результати, і 24 лютого 1896 року він доповів академії про результати дослідів. Для контрольного дослідження він приготував нову пластинку. Але погода була похмурою і залишалася такою до 01 березня. Ранок 01 березня був сонячним і дослідження можна було поновити. Беккерель вирішив проявити пластинку, що лежала кілька днів у темній шафі. На проявленій пластинці чітко позначилися силуети зразків мінералу, що лежали на непрозорому екрані пластинки.

Мінерал без попереднього освітлення

випускав невидимі промені, що діяли на фотопластинку через непрозорий екран. Беккерель негайно ставить повторні дослідження. Виявилось, що солі урану самі по собі без будь-якого впливу випускають невидимі промені, які проходять через непрозорі шари. 02 березня Беккерель повідомив про своє відкриття.

Здатність урану випускати промені не зменшувалась місяцями. 18 травня 1896 року Беккерель констатував наявність цієї здатності в уранових з'єднань і описав властивості випромінювання. Але чистий уран опинився в розпорядженні Беккереля тільки восени, і 23 листопада 1896 року Беккерель повідомив про властивість урану випускати невидимі уранові промені незалежно від його хімічного та фізичного стану.

Марія Кюрі

У 1896 році Антуан Беккерель виявив, що уранові з'єднання випускають глибоко проникаюче випромінювання.

Зачарована цим загадковим явищем і перспективою покласти початок нової області досліджень, Кюрі вирішила зайнятися вивченням цього випромінювання. Щоб екстрагувати нові елементи з уранової руди пішло 4 роки. Тоді ще не було відомо про згубний вплив радіації на організм, а переробляти довелося тони радіоактивної руди.

У 1902 році Марії та П'єру Кюрі вдалося виділити десятю долю грама хлориду радію з декількох тон руди. Один з елементів, який Марія Кюрі відкрила разом зі своїм чоловіком, називається полоній - на честь батьківщини Марії - Польщі.

У 1903 році Марія представила в Сорбонні докторську дисертацію на тему «Дослідження радіоактивних речовин». У грудні 1903 року Беккерель і подружжя Кюрі отримали Нобелівську премію з фізики. А в 1910 році Марія Кюрі написала «Трактат про радіоактивність» і була нагороджена Нобелівською премією з хімії 1911 року.

Марія Кюрі на грудях носила свій незмінний талісман - ампулу з радієм. Працюючи з радіоактивними речовинами, Марія Кюрі не робила ніяких заходів безпеки. Страшну ціну заплатила за можливість жити наукою!

Вона померла від лейкемії. Навіть на смертному одрі, в липні 1934 року, вона продовжувала бути вченим – спостерігала за своїм станом і говорила дочці не «Прощай, дорога і не сумуй, що я вмираю», а вимовляла одне: «Я не присутня...». Ніби спостерігала експеримент.

Макс Планк

Макс Карл Ернест Людвіг Планк народився 23 квітня 1858 року в місті Кіль. Його батько був професором цивільного права. Змалку хлопчик почав проявляти неабиякі музичні здібності, навчаючись грі на фортепіано й органі. У 1867 році його сім'я переїхала жити в Мюнхен. Тут Макс Планк вступає до Королівської класичної гімназії, де у нього з'являється інтерес до природничих і точних наук. У 1874 році перед Планком постав вибір — продовжувати музичне навчання або займатися фізикою. Він віддав перевагу останньому.

Планк став вивчати фізику і математику в Берлінському та Мюнхенському університе-

тах, поглиблюючи свої знання з квантової теорії, термодинаміки, теорії ймовірності, історії та методології фізики. У 1900 році молодий учений сформулював закон розподілу енергії в спектрі абсолютно чорного тіла, вводячи постійну з функціональною розмірністю. Формула Макса Планка відразу ж отримала експериментальне підтвердження. Це був фурор у науці. Він запровадив квант дії (постійна Планка), вивів закон випромінювання.

14 грудня 1900 року Макс Планк виступив з доповіддю у Німецькому фізичному товаристві про теоретичні основи закону випромінювання, ця дата стала датою народження нової квантової теорії. Також велике значення мали дослідження Планка щодо теорії ймовірності. Німецький учений один з перших зрозумів її і наполегливо підтримав. У 1906 році Макс Планк вивів рівняння з релятивістської динаміки та термодинаміки, отримавши в ході своїх досліджень формули для визначення імпульсу й енергії електрона.

Таким чином, ученим було завершено релятивізацію класичної механіки. У 1918 році Макс Планк став Лауреатом Нобелівської премії в галузі фізики за створення квантової гіпотези.

Ландау Лев Давидович

Ім'я Льва Давидовича Ландау широко відоме фізикам усього світу. Роботи й дослідження вченого стосуються найрізноманітніших галузей сучасної фізики. Завдяки йому виникла низка нових наукових напрямків, що викликало сотні теоретичних і експериментальних

досліджень.

Ландау створив сильну й ефективну наукову школу дослідників. Учорашній і сьогоднішній рівень теоретичної фізики багато в чому є його заслугою.

Наукові досягнення звитязця здобули загальне визнання. Йому було присвоєно звання Героя Соціалістичної праці, тричі присуджувалась Державна премія.

Академік Ландау обирався членом англійського Королівського товариства, Данської і Нідерландської академій наук, Національної академії наук США, Американської академії наук і мистецтв. 1960 року був удостоєний премії імені Ф. Лондона за дослідження низьких температур (фізика) і нагороджений медаллю імені Макса Планка. У 1962 році він одержав найвищу світову нагороду — Нобелівську премію.

Жорж Шарпак

Народився 01 серпня 1924 р. у містечку Дубровиця Волинського воєводства (нині Рівненська область) — помер 29 вересня 2010 р. у Парижі) — французький фізик українського єврейського походження. Лауреат Нобелівської премії з фізики (1992) — за розвиток нових детекторів елементарних частинок, винахід так званих «камер Шарпака».

Крім Нобелівської премії, Жорж Шарпак був 1971 року відзначений нагородою Європейського фізичного товариства – премією Рікарда (заснована 1971 р. для заохочення медиків та тих, хто сприяє розвитку медицини).

Ігор Тамм

Український та російський фізик, онук українця та кримської татарки, адже мати Ігоря Тамма — Ольга Михайлівна Давидова по материнській лінії належала до сім'ї Кобилянських, пращур яких — курінний отаман Запорозької Січі одружився з дочкою кримського хана Гірея). Є випускником Єлисаветградської гімназії 1913 року. У місті Кіровограді на будинку Єлисаветградської чоловічої гімназії, в якій навчався Ігор Тамм, встановлено меморіальну дошку. Викладав в Одеському політехнічному університеті та у Таврійському університеті, у якому також навчався. Отримав Нобелівську премію в галузі фізики 1958 року разом із Іллею Франком та Павлом Черенковим «за відкриття і тлумачення ефекту Вавилова — Черенкова».

Ісидор Айзек Рабі

Рабі Ісидор народився 29 липня 1898 року в Риманові, містечку Західної Галичини. В еміграцію майбутній учений потрапив відразу

після народження — був вивезений до Америки, куди виїхали його батьки. Родина хотіла, щоб Ісидор став рабином, але в юнакові з дитинства виявився потяг до науки та техніки (підлітком він опублікував статтю про те, як власноруч можна виготовляти електричні конденсатори).

Рабі був удостоєний Нобелівської премії з фізики «за резонансний метод вимірювання

магнітних властивостей атомних ядер». Церемонія вручення високих нагород була відкладена через війну. Виступаючи по радіо, член Шведської королівської академії наук Е. Хюльтен так оцінив відкриття Ісидора Рабі: «За допомогою цього методу встановлено радіозв'язок з найменшими частинками речовини, з світом електронів та атомного ядра».

ДО УВАГИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ !

**25 ПРОФТЕХІВ РОЗРОБЛЯТЬ
БІЗНЕС-ПЛАНИ ДЛЯ НПЦ,
ПІДВИЩАТЬ ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ
САНТЕХНІКІВ ТА ДОПОМАГАТИМУТЬ
ЇМ ЗНАЙТИ РОБОТУ**

Українсько-швейцарський проєкт щодо
поліпшення санітарно-технічної освіти в Україні

До 2023 року 25 закладів професійної освіти оновлять навчальні програми за професією сантехніка, сприятимуть працевлаштуванню випускників цього напрямку та випишуть докладні бізнес-плани для окупності навчально-практичних центрів. Це закладено у другу фазу українсько-швейцарського проєкту «Державно-приватне партнерство для поліпшення санітарно-технічної освіти в Україні», який триває вже майже 7 років.

Проєкт стартував у 2014 році і спочатку передбачав втілення одного компонента впродовж 4 років. За цей період було створено 6 навчально-практичних центрів за професією сантехніка у пілотних профтеххах. Вони показали позитивні результати як у підготовці учнів, так і в співпраці з місцевим бізнесом, тож це стало стимулом для відкриття ще 19 центрів за

кошти державного та місцевих бюджетів.

У межах першої фази також оновлено освітній стандарт за професією «Монтажник санітарно-технічних систем та устаткування», створено освітні ресурси, навчальні плани та програми.

У другій фазі пілотні заклади мають: підвищити ефективність навчальної програми з професії сантехніка; забезпечити самоокупність навчально-практичних центрів, створених у межах першої фази. Експерти допоможуть закладам виписати докладні бізнес-плани, виконання яких допоможе їм залучити додаткові ресурси і самостійно забезпечувати майстерні витратними матеріалами, робити ремонти; сприяти працевлаштуванню випускників – монтажників санітарно-технічних систем та устаткування.

МЕТОДИЧНА РОБОТА

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОБОТІ БІБЛІОТЕК

Людмила Мухіна, методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області

Неможливо уявити сучасний світ без інформаційних технологій. Зручною системою для зберігання колекцій електронних документів є сховища електронних бібліотек. Але для створення та користування електронними бібліотеками необхідні потужні технологічні та програмні сервіси. Тому доцільним є впровадження у бібліотечну діяльність хмарних технологій.

Перевагою використання «хмар» є те, що отримати доступ до них можна не лише з комп'ютера чи ноутбука, але також зі смартфона, планшета, тому що головною вимогою для доступу є наявність інтернету, а для роботи програмного забезпечення «хмари» використовуються потужності віддаленого серверу.

Хмарні технології (Cloud Computing) — це парадигма, що передбачає віддалену обробку та зберігання даних. Хмара — сервер або мережа, де зберігаються дані та програми, що з'єднуються з користувачами через Інтернет.

Хмарні технології дозволяють використовувати програми без установки і доступу до особистих файлів з будь-якого комп'ютера, що має доступ в інтернет.

З появою концепції хмарних технологій все більше актуалізується і розвивається перспективний напрям створення електронної бібліографічної продукції. Сутність бібліотечної роботи поступово змінюється, переходячи від традиційного накопичення документів до надання користувачам доступу до великих масивів інформації у віддаленому режимі.

За допомогою хмарних технологій бібліотеки можуть виконувати роботу за різними напрямками: як сховище для приватного доступу (можливість використовувати одним співробітником бібліотеки); як сховище для обмеженого доступу (можливість використовувати співробітниками бібліотеки або певною групою користувачів); сховище відкритого доступу (можливість використання всіма користувачами бібліотеки).

Терміни

Хмарні обчислення (від англ. cloud computing) — це технологія розподіленої обробки даних, в якій комп'ютерні ресурси і потужності надаються користувачеві як інтернет-сервіс. Хмарні обчислення є свого роду підходом, який полегшує обмін ресурсами та сервісами через інтернет. Цей підхід не передбачає локальних серверів або персональних пристроїв, він працює на основі обчислювальних ресурсів (програмних і апаратних), що поставляються в якості сервісу в процесі пошуку інформації, а також за потребою. Поєднання серверів, мережі, додатків і ресурсів визначається як «хмара». Користувач може не знати, які комп'ютери обробляють його запити, під керуванням якої операційної системи це

відбувається тощо.

Хмарні сервіси, у свою чергу, є інформаційною технологією, що надається на вимогу як сервіс в Інтернеті, або виділеній мережі, який сплачується залежно від використання, тобто хмарний сервіс – це веборієнтоване програмне забезпечення, програма, що працює в рамках веб-браузера без інсталяції на комп'ютер користувача. Хмарні сервіси представлені в широкому діапазоні: від повноцінних додатків і платформ для розробки до серверів, систем зберігання і віртуальних робочих місць.

Хмарні технології (англ. Cloud Technology) — це парадигма, що передбачає віддалену обробку та зберігання даних. Ця технологія надає користувачам мережі інтернет доступ до комп'ютерних ресурсів сервера і використання програмного забезпечення як онлайн-сервіса. NIST (National Institute of Standards and Technology) визначає хмарні технології як модель, що представляє собою архітектуру мережі із загальним набором конфігуруючих обчислювальних ресурсів (наприклад, мереж, серверів, систем зберігання, додатків і сервісів), які можуть бути швидко підготовлені й випущені з мінімальними зусиллями управління або взаємодії постачальника сервісів на вимогу користувачів.

Технологія хмарних обчислень — динамічно масштабована інтернет-технологія з можливістю вільного доступу до інформаційних обчислювальних ресурсів у вигляді сервісів, що надаються за допомогою мережі.

Хмаро орієнтоване навчальне середовище — штучно побудована система, що забезпечує навчальну мобільність, групову співпрацю педагогів та здобувачів освіти і використовує хмарні сервіси для ефективного, безпечного досягнення цілей.

Моделі хмар

Бібліотекам у сучасних умовах доступні різні види хмарних сервісів, їх розмаїття можна розділити за моделлю обслуговування:

- **Програмне забезпечення як послуга** (Software as a service, SaaS) що працює на комп'ютерах, які належать постачальнику SaaS і управляються ним, при цьому вони не встановлюються і не управляються за допомо-

гою комп'ютерів бібліотеки. Доступ до програмного забезпечення надається через загальну мережу інтернет і, як правило, на основі щомісячної або річної передплати. Прикладами програмного забезпечення як послуги, що працює на основі обчислювальної хмари, є сервіси **Gmail** та **Google docs**.

- **Платформа як послуга** (Platform as a service, PaaS) означає, що всі компоненти програмного і апаратного забезпечення, необхідні для створення і управління додатками, що працюють на основі «хмарних обчислень», надаються провайдером PaaS за допомогою загальної мережі інтернет, VPN або підключення до виділеної мережі. Бібліотека платить відповідно до використання і контролює використання додатків в їх життєвому циклі. Наприклад, **Google Apps** надає застосунки для бізнесу в режимі онлайн, доступ до яких відбувається за допомогою браузера, тоді як дані зберігаються на серверах Google.

- **Інфраструктура як послуга** (Infrastructure as a service, IaaS), тобто обчислювальні та мережеві ресурси, а також ресурси зберігання даних та інші елементи (безпека, інструменти) надаються постачальником IaaS через загальну мережу інтернет, VPN або підключення до виділеної мережі. Бібліотека отримує у власність і управління операційну систему, додатки й інформацію, наявні в інфраструктурі, і платить відповідно до використання. Найбільшими постачальниками такої послуги є **Amazon, Microsoft, VMWare, RackspacetRed Hat**.

Типи хмар

Бібліотекам України доступні послуги хмар, що поділяються за моделлю розгортання:

- **Публічні хмари (загальнодоступні)** — інфраструктура призначена для вільного використання широкою публікою, це хмарні послуги, що надаються постачальником (хмари знаходяться за межами корпоративної мережі). Користувачі не мають можливості керувати даною хмарою чи обслуговувати її, вся відповідальність покладена на власника хмари.

- **Приватні хмари** — інфраструктура призначена для використання однією організацією, що включає кілька споживачів, це

внутрішня хмарна інфраструктура бібліотеки. Бібліотека у змозі керувати приватною хмарою самостійно.

- **Гібридні хмари** — це комбінація з двох або більше різних хмарних інфраструктур (приватних, публічних), що поєднують у собі загальнодоступні й приватні хмари. Зазвичай вони створюються бібліотекою, а обов'язки з управління ними розподіляються між підприємством і постачальником загальнодоступної хмари.

- **Хмара спільноти** — вид інфраструктури, призначений для використання спільною споживачів, які мають спільні мету і завдання.

Переваги і недоліки хмарних технологій

Розглянемо найбільш вагомні переваги застосування хмарних технологій у бібліотечній діяльності. Мабуть, основною перевагою є масовість (великі масштаби) застосування. Серед іншого це: однорідність інфраструктури; віртуалізація додатків; надійність виконання обчислень; дешеве програмне забезпечення; географічна необмеженість використання; сервісна орієнтованість; передові технології безпеки.

Переваги хмарних сервісів для бібліотеки:

Встановлення програмного забезпечення на робочих місцях користувачів, доступ до програмного забезпечення здійснюється через браузер

Мобільність

Можливість колективної роботи організації

Надійність

Доступність

Висока технологічність

Безпечність

Гучність

Ризики, пов'язані з використанням хмарних сервісів:

Незважаючи на очевидні переваги, концепція хмарних технологій піддається значній критиці.

По-перше, для отримання доступу до послуг «хмари» необхідне постійне з'єднання з мережею Інтернет.

По-друге, є обмеження щодо програмного забезпечення, яке можна розгортати на «хмарах» і надавати його користувачеві.

По-третє, не рекомендується зберігати найбільш цінні документи на публічній «хмарі», оскільки в даний час немає технології, яка б гарантувала 100% конфіденційність даних.

«Хмара» сама по собі є достатньо надійною системою, однак, при проникненні в неї зловмисник отримує доступ до величезного сховища даних:

Необхідність постійного з'єднання з мережею

 Програмне забезпечення. Користувач має обмеження у використовуваному забезпеченні й іноді не має можливості налаштувати його під свої власні цілі

 Безпека даних. Хмарні платформи не дозволяють будувати багаторівневу політику безпеки. Всі акаунти також зберігаються в хмарі. Використання публічних каналів для доступу до системи робить її потенційно доступною для зловмисників

Напрями хмарних технологій у бібліотеці

Для бібліотек застосування хмарних технологій – це унікальна можливість для удосконалення їх роботи. Доступ до інформації користувач бібліотеки може отримати через локальну мережу або мережу інтернет. Можна користуватися комп'ютером, ноутбуком, смартфоном.

До перших хмарних сервісів належать: «Dropbox», «Box.com», «GoogleDrive», «MicrosoftSkyDrive». На відміну від інших платформ, у «Dropbox» відведено певний безкоштовний простір для користувача, щоб він міг протестувати сервіс та визначитися із зручнішим.

Використання хмарних сховищ у бібліотеках забезпечує можливості зберігання документів у різних форматах, у тому числі фото-,

аудіо- та медіа. Таким чином, використання технології хмарних обчислень у бібліотеках забезпечує безпечно зберігання великих масивів інформації у різних форматах і слугує зручною платформою для формування фондів та електронних бібліотек. Значна кількість пропонованих провайдерами сервісів надає можливість бібліотекам обирати зручні й використовувати їх можливості для удосконалення процесів інформаційного обслуговування користувачів.

Бібліотечні хмарні сервіси

Google Диск від Google	Office 365 від Microsoft	Dropbox
G Suit (Google Apps for Education)	Windows Live SkyDrive	Windows Azure
Відеохостинг YouTube	Google Docs	Sway
Пошта Gmail	Календар Google	iCloud від компанії Apple
Google Sites та блоги	Windows Live SkyDrive	BaseCamp
BiblioCommons	LibGides	Question Point
Система Koha	Hangouts	Slideshare
Calameo	Infogr.am	Pictochart
Padlet	Mover	Multcloud

Бібліотеки України застосовують хмарні сховища. Найбільшою популярністю користується **Google Диск** і додаток **Slideshare** – безкоштовний сервіс, що дозволяє завантажувати професійні відео та слайди презентацій. На відміну від каналу **YouTube**, на цьому ресурсі фокусуються саме на презентації.

Корисними в роботі бібліотек є сервіси онлайн публікацій **Issuu** і **Calameo** – онлайн платформи для створення, зберігання та перегляду веб-сторінок pdf документів (портфоліо, книг, журналів, газет тощо).

Infogr.am – платформа для створення інфографіки з яскравими діаграмами, хмарами

слів, деревовидними картами, таймерами і статистикою Google Analytics. При цьому сервіс підходить для роботи як з невеликими текстовими блоками, так і величезними масивами даних, які можна вивантажувати з Excel і Google Drive.

Для популяризації бібліотечних продуктів у соціальних мережах бібліотекам необхідно використовувати яскраві графічні об'єкти, що привертатимуть увагу користувачів. Одним з інструментів для створення інфографіки є хмарний сервіс **Pictochart**, яким можна послуговуватися при створенні постів у соціальних мережах, наочної презентації матеріалів, як окремі графічні елементи сайту (кнопки, іконки), банерів, рекламних постерів (анонси подій тощо). Цей сервіс допоможе бібліотеці у створенні сучасного іміджу.

Для швидкого обміну нотатками і спільної роботи над проектами бібліотекарі можуть використовувати **Padlet** — безкоштовний сервіс, який дозволяє спілкуватися з іншими користувачами за допомогою текстових повідомлень, фотографій, посилань тощо. Кожне місце для спілкування називається «стіна», бібліотеки можуть створювати тематичні «стіни», наприклад, присвячені різним знаменним подіям або соціокультурним заходам. Він також може бути використаний як дошка оголошень.

Бібліотеки можуть розміщувати свої власні **вебсайти** на хмарах. Також можуть створити цифрову бібліотеку, систему управління контентом, репозитарій, постачання власного віртуального середовища за допомогою хмарних сервісів.

На базі хмарних технологій можна створити віртуальний читальний зал, що надає доступ віддаленим користувачам до навчальних, навчально-методичних розробок, мультимедійних електронних ресурсів з різних дисциплін у розрізі професій з можливістю індивідуального доступу з будь-якої точки, в якій є доступ до мережі інтернет.

Для створення хмарного електронного каталогу найбільш простим варіантом є платформа **Google**. Крім хмарних сховищ і вільного програмного забезпечення, у своїй діяльності

бібліотеки можуть використовувати безліч сервісів компанії **Google**: **електронну пошту Gmail, календар**, сервіс для відеоконференцій і чатів **Hangouts**, відеохостинг **YouTube**, які дозволяють співробітникам бібліотеки працювати разом, де б вони не знаходилися.

Google Диск (Google Drive) – це хмарне сховище, завдяки якому можна організувати роботу з пакетом офісних програм в Інтернеті.

Переваги документів **Google**: безкоштовність; необмежений час використання; реєстрація одноразова; україномовний інтерфейс; автоматичне збереження; доступ до документів з будь-якого пристрою.

Типи документів, які можна створювати за допомогою Google Drive: Google Документи; Google Таблиці; Google Форми; Google Малюнки; Google Карти; Google презентації.

За допомогою презентації **Google** бібліотекарі можуть візуалізувати матеріал, зробити його інтерактивним. Є можливість колективної роботи разом з читачами, активом бібліотеки чи іншими бібліотекарями. Готову роботу можна опублікувати на вебсайті або зберегти у форматі pdf.

Google Форми дають можливість створювати анкети, тести, вікторини. Їх також можна вставити на вебсайт або надати на них посилання читачам та колегам.

Google Таблиці можна використовувати для складання хронологічних таблиць життя та творчості письменників, порівняльних характеристик героїв творів тощо.

Google Docs дає можливість створювати, редагувати і зберігати документи, таблиці, презентації, фото, анкети і вебформи, безпосередньо у браузері з будь-яких пристроїв, а також легко надавати доступ до файлів користувачам бібліотеки.

Для щоденної роботи фахівцям бібліотек підійде перша глобальна хмарна служба офісних додатків **Office 365**, розроблена компанією Microsoft. Служба надає потужність хмарної продуктивності, допомагаючи заощаджувати час. Office 365 об'єднує знайомий набір для робочого столу Microsoft Office і хмарні версії засобів Microsoft наступного покоління для обміну інформацією і спільної роботи

колективу бібліотеки, у тому числі **Office Online і Microsoft Skype, хмара OneDrive**, щоб користувачі були доступні в будь-якому місці за допомогою інтернету.

Ще одним сервісом Microsoft є **Sway** — багатоплатформовий додаток з інтуїтивним інтерфейсом. Він є серйозним конкурентом **PowerPoint**. Сервіс працює з файлами Word, Ppt і не вимагає підготовки перед початком роботи.

Головні переваги програми **Sway**:

- **Універсальність.** Всі дії (від тексту до анімаційної графіки) виконуються всередині Sway через браузер.

- **Доступність.** Макети можуть бути доступні декільком користувачам ще під час роботи. Навіть якщо у користувача немає облікового запису або Microsoft, він все одно зможе дивитися і редагувати дані, що корисно для колективної роботи над проектом.

- **Браузерна платформа.** Готові презентації публікуються у вигляді вебсторінок. Можна не зберігати презентації на флеш-накопичувачах, а відразу публікувати матеріал на сайті бібліотеки.

- **Інтеграція з соціальними мережами.** Відправити файли колегам, поділитися результатом можна під час роботи.

- **Предикативність.** Додаток оптимізує дії, прискорюючи роботу над презентацією. Не доводиться повторювати однотипні дії, бо, вгадавши алгоритм, програма все зробить за користувача.

Хмарні менеджери

Існує універсальне рішення для управління та акумуляції контенту декількох хмарних сервісів — **хмарні менеджери**. Використання online файлових менеджерів щодо управління документами у хмарах у роботі бібліотеки є новітньою й інноваційною тенденцією.

Mover (<https://mover.io/>) — online файловий менеджер. Веб-додаток, що дозволяє перекидати файли безпосередньо з одного хмарного сховища на інше. Підтримує роботу з більшістю популярних хмарних сховищ і сервісів, включаючи Google Drive, Amazon, Dropbox, Box, SugarSync, OneDrive, Picasa, Copy и др. Призначений виключно для обміну файлами

між хмарними сервісами, не утворюючи спільного дискового простору та без спільного доступу до документів. Функціонал Web-сервісу Mover простий. Не передбачено завантаження через файловий менеджер документів.

Multcloud (<https://www.multcloud.com/>). Дисковий простір можливо розширити до 10 Тб. Передбачено функцію завантаження документів через файловий менеджер з робочого компютера у будь-яку хмару. Є можливість поділитися файлом за допомогою електронної адреси через соціальні мережі: Twitter, Facebook, Linkedin. Перегляд мультимедійних файлів не передбачено. Відсутнє групування файлів за категоріями чи представлення у вигляді загального реєстру. Online файловий менеджер Multcloud інтегрує 5 хмарних відкритих сховищ: Box, Dropbox, Google, DriveOneDrive, AmazonDrive.

Перелічені хмарні сховища надають стабільний сегмент безкоштовного простору.

Таким чином, використання хмарних сервісів у бібліотеках — можливість для удосконалення їх роботи. Хмарні технології в бібліотечній роботі надають ряд переваг: відсутність необхідності встановлення програмного забезпечення на робочих місцях користувачів, доступ до програмного забезпечення через звичайний браузер; гнучкість; висока технологічність.

Хмарні технології дозволяють бібліотекам переходити з реального простору у віртуальний, удосконалювати та впроваджувати інформаційні технології, що стрімко розвиваються, для здійснення інформаційної функції бібліотек. Завдяки хмарним сервісам суттєво збільшується можливість популяризації бібліотеки в мережі. Використовуючи сервіси хмарних обчислень, бібліотекар може створити свою особисту сторінку в інтернеті.

Зручно, що більшість хмарних сервісів мають свої мобільні застосунки, що дозволяє мати постійний зв'язок з користувачами бібліотеки.

Головною перешкодою на шляху до використання хмарних технологій є недостатнє матеріально-технічне оснащення, відсутність 100% підключення комп'ютерів до високошвидкісного інтернету.

ДОСВІД ПРАКТИКІВ

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА УМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГА

Ганна Бут, викладач Державного навчального закладу «Мелітопольський професійний аграрний ліцей»

Важливість громадянської освіти зумовлена новими соціально-політичними реаліями українського суспільства, пошуком спільних для громадян демократичних цінностей і національних ідеалів, участю України в загальносвітових політичних, економічних і соціокультурних процесах.

Необхідно сформувати мотивацію та основні вміння, потрібні для відповідальної участі у громадсько-політичних процесах, конструктивне ставлення молоді до суспільного життя.

Про Цілі сталого розвитку ми згадуємо на дотичних тематичних уроках (наприклад,

про відповідальне споживання, боротьбу зі зміною клімату, чисту воду, збереження морських екосистем та екосистем суші – на уроках екології); гендерна рівність та подолання нерівності у контексті теми «Людина у соціокультурному просторі» тощо. Дискутуємо, знаходимо спільні рішення, дізнаємося нове один від одного та, звичайно, граємося. А ще мої учні, спільно з батьками, зустрічалися у вебформаті із амбасадоркою Цілей сталого розвитку.

Що стосується Конвенції з прав людини, почну з елементарного. Маю оригінальний набір листівок, який кожен охочий може переглянути у будь-який час на перерві. Ми і самі малюємо творчі проекти, пов'язані із розумінням прав людини. Але найбільш цікавою у цій сфері є форма дослідження справ ЄСПЛ. Минулоріч, наприклад, спільно з учнями розбирали справу «Українська прес-група проти України». І хоча, звісно, мої учні не професійні юристи, не журналісти, але цікаво було почути їхні думки про свободу слова (та про її межі – це було окреме поле для дискусії); про те, як у Європейському суді її захищають тощо.

Перед будь-яким, навіть найпростішим завданням, людина має визначити для себе мету. Я теж одразу визначила для себе мету

викладання громадянської освіти, ось 7 її наріжних каменів.

1. Ідентифікація. Хто я? Під час вивчення курсу громадянської освіти ми разом знаходимо відповіді на це запитання. Дізнаємося більше про культурну, гендерну, соціальну, громадянську, професійну ідентичності. Обговорюємо питання самооцінки та самоцінності, працюємо над проблемними моментами.

2. Хочу розвинути та виховати в учнів високий рівень правової культури, оскільки щиро вірю, що це здатне вплинути на їхнє щасливе майбутнє та благоустрій усього українського суспільства.

3. Турбота про планету наразі має бути у пріоритеті для кожної людини. Ми повинні турбуватися про охорону навколишнього середовища, збереження ресурсів та розвиток альтернативних джерел енергії.

4. За допомогою прийомів формальної та неформальної освіти усвідомлюємо поняття інклюзії, толерантності, багатокультурності та разом учимося шанувати різноманіття. Наведу кілька прикладів: проводили урок толерантності, на якому один із учнів погодився на один урок стати актором і спробувати себе у ролі дитини з інвалідністю. Як сприймають себе діти з особливими освітніми потребами? Як ставиться до них суспільство – на ці запитання учні мали змогу знайти відповідь самі.

5. Вчимося раціонально розпоряджатися власним бюджетом, за допомогою проектної ді-

яльності розуміти особливості фінансового планування уявних проєктів, розуміти поняття «бюджет участі» та боротися проти корупції. Мали досвід проведення антикорупційного уроку-тренінгу, слухали про бюджет участі. До речі, такі цікаві наліпки, що говорять сленговою мовою молоді, теж допомагають боротися проти корупції!

6. Роблю на уроках усе, щоб емоційно включити кожного, мотивую на участь у житті суспільства та допомогу ближнім. Хочу, щоб здобувачі освіти зберігали після наших уроків ці відчуття, залишилися і надалі такими відвертими, емоційними.

7. Щиро вірю, що маючи всі ці інструменти, отримані знання, навички, хлопчачки і дівчатка зможуть розвинути в Україні демократичне, процвітаюче суспільство.

А ми зробимо ще один крок уперед. Як саме я всього цього хочу досягти? Що для цього роблю? Тепер трохи детальніше.

Використовуємо індивідуальні (там, де потрібно проявити власне «Я», творчість, думки); колективні (де треба масштабність, мозковий штурм, навички роботи у команді); групові (кооперація); парні (де кожна сторона може збалансувати сильні та слабкі сторони в один одного, перетворивши проблему на він-він ситуацію); дистанційні (коли безпека дітей – понад усе!) та позааудиторні форми.

Методи теж найрізноманітніші. Звертаю

увагу на свої улюблені ігрові методи. Цьогоріч стала переможницею у конкурсі розробок ігор із громадянської освіти. Але створювала їх не одна! Моя команда учнів допомагала мені, контролювала, говорила, де щось звучить зовсім не по-сучасному і важко. До речі, їм належить ідея створення завдання з емоції-правами. Планую використовувати цю гру на уроках якомога частіше, думаю, що з таким неформальним ігровим підходом здобувачам освіти буде ще легше розуміти свої права та вміти їх захищати.

Учнівську молодь необхідно озброїти компетентностями, необхідними для участі в

житті суспільства на всіх рівнях, що передбачає, насамперед, здатність реалізовувати свої права й свободи, поважаючи при цьому права й свободи інших громадян, а також діяти у відповідності до власних переконань і цінностей.

Позанавчальна діяльність має багато напрямків, серед них: національно-патріотичний, екологічний, правозахисний, соціальний та культурний.

Наша остання точка – це результат. Якими я бачу своїх учнів після всіх цих активностей, здобутих знань та навичок?

Сподіваюся, що у нас усе вийде!

І місце - Бут Ганна, м. Мелітополь, Державний навчальний заклад «Мелітопольський професійний аграрний ліцей»

Фіналісти номінації «Вчитель громадянської освіти»!

Вчителі, що не тільки формують в учнів національну самосвідомість, громадянську позицію та сучасні світоглядні орієнтири, але й Мріють, Надихають та Змінюють!

Саме вони увійшли у топ-3 спеціальної номінації «Вчитель громадянської освіти» GTPU 2020, яку запустили у партнерстві з USAID/ENGAGE Програмою сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Pact в Україні.

Ганна Бут вперше взяла участь у Global Teacher Prize Ukraine 2020. Вона увійшла до 50 кращих вчителів України та стала переможницею в конкурсі настільної гри, посівши 1 місце. Отримала сучасний ноутбук.

Завдяки проактивній позиції викладача непростий світ громадянських прав та свобод стане набагато зрозумілішим для здобувачів професійної освіти.

КРАЩІ ПРАКТИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Олена Кулинич, заступник директора з навчально-методичної роботи Державного навчального закладу «Запорізьке вище професійне училище»

З 12 березня 2020 року Україна живе в умовах карантину. Перед закладами професійної (професійно-технічної) освіти постала проблема - забезпечення організації освітнього процесу з використанням дистанційних технологій.

Застосування дистанційного навчання в якості однієї з основних форм здобуття освіти передбачено статтею 9 Закону України «Про освіту». Якщо уважно прочитати і проаналізувати визначення «дистанційна форма здобуття освіти», можна виокремити основні ознаки такої форми співпраці.

Та основною проблемою в процесі організації дистанційного навчання є вибір і забезпечення функціонування «спеціалізованого середовища», яке забезпечує реалізацію всіх вищезазначених принципів.

Коли перед адміністрацією постала загальна потреба термінового запуску відповід-

ного середовища, ми усвідомлювали наступне.

- Існує проблема недостатньої забезпеченості учасників освітнього процесу (а це не лише здобувачі освіти, а іноді й педагоги) комп'ютерною технікою, доступом до мережі Інтернет. До уваги бралось і те, що можна було в цей період скористатися хоча б телефонним зв'язком.

- Недостатній рівень цифрової компетентності учасників освітнього процесу є перешкодою для повномасштабного переходу в онлайн режим співпраці.

- Належало подолати інертність, низький рівень мотивації як окремих педагогів, так і здобувачів освіти. Також чимало педагогічних працівників відчували невпевненість, яка іноді навіть провокувала внутрішній супротив процесу.

- До моменту оголошення дистанційного режиму співпраці викладачі не мали матеріального, фінансового стимулу для розвитку навичок організації віддаленої взаємодії з використанням цифрових інструментів (до речі, і зараз не існує чіткого документу, який би врегулював питання винагородження за забезпечення якісного та ефективного дистанційного навчання).

Враховуючи означені проблеми, (які, на жаль, і сьогодні нікуди не поділися), адміністрацією було зроблено перший крок у напрямку обрання платформи для створення спеціалізованого середовища з метою забезпечення дистанційної співпраці.

Нагадаю основні вимоги та підходи, які необхідно враховувати.

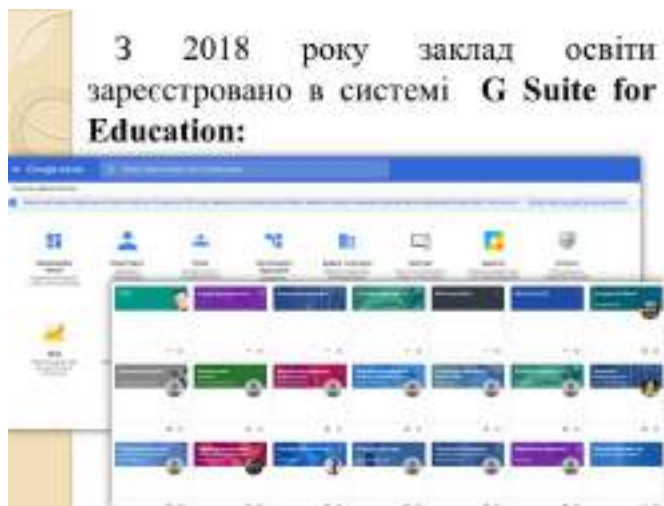
По-перше, відповідна **платформа** - це програмне забезпечення для підтримки взаємодії педагогів зі здобувачами освіти та інструменти адміністратора, який цю взаємодію забезпечує.

По-друге, існують чітко визначені **вимоги до платформ**:

- можливість розміщення різних видів навчального контенту (матеріалів): текстового, презентацій, зображень, відеороликів, посилань на вебресурси, інтерактивних завдань тощо;

- можливість структурувати навчальний матеріал відповідно до етапів уроку;
- можливість організації зворотного зв'язку зі здобувачами освіти (у різних формах).

Заклад освіти з 2018 року зареєстровано в системі **G Suite for Education**. Однак на момент введення карантину використання платформи не мало масового характеру з причин, що були означені вище. Використовували систему в освітньому процесі, на жаль, лише педагоги з високим ступенем розвитку цифрової компетентності. Не у всіх здобувачів освіти активовано корпоративний акаунт на той момент. Відтак довелося відмовитися від використання повноцінної спеціалізованої платформи для організації дистанційного навчання та шукати «гібридні» варіанти.

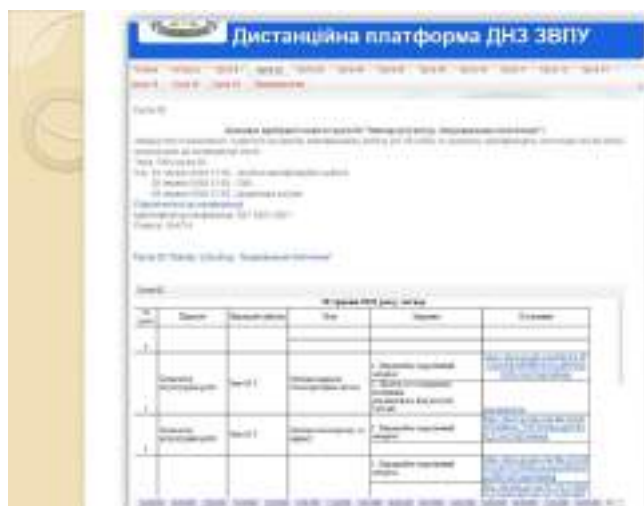
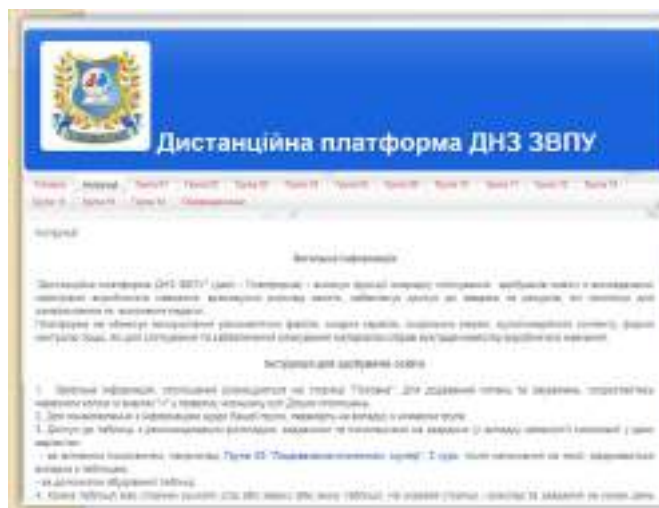
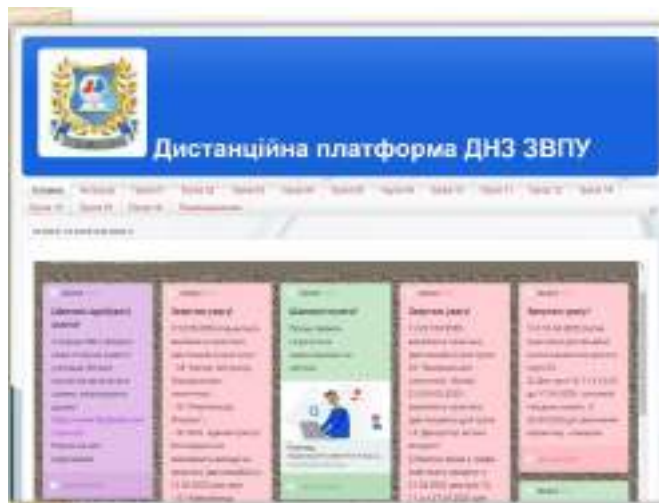
Із 13 березня у тестовому режимі, а з 16 березня відбувся повноцінний запуск «Дистанційної платформи ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище». Зазначений «гібрид» створений на базі сервісу Blogger, де для розкладу кожної групи було сформовано окрему сторінку. Для актуальних оголошень на головній сторінці використано інтерактивну дошку сервісу Padlet (<https://padlet.com/>).

Доступ до платформи здійснено як із сайту училища, так і з віртуального методичного кабінету.

Для зручності використання передбачено сторінку «Інструкції», на якій зазначена як загальна інформація, так і подані конкретні вказівки щодо використання сервісу.

На сторінках груп розміщено два варіан-

ти доступу до відповідних Google таблиць: за активним посиланням, після натискання на яке відкривається вкладка з таблицею; за допомогою вбудованої таблиці.

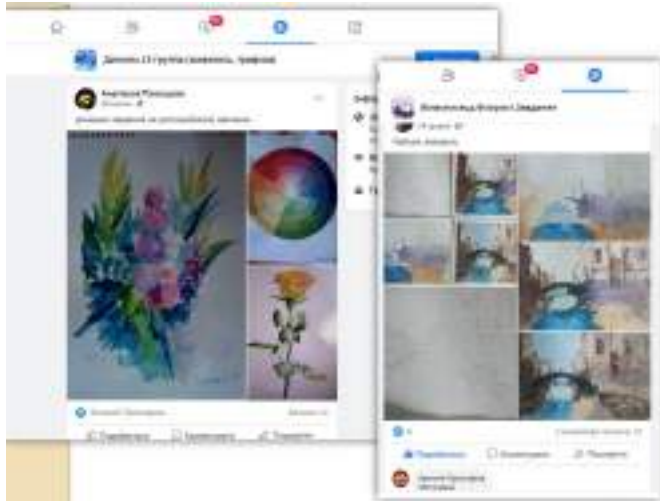

Таблиці мали три ступені доступу.

Доступ до редагування розкладу мав лише Адміністратор. Викладачі та майстри отримали доступ до редагування осередків «Тема», «Завдання», «Посилання». Здобувачі освіти

мали можливість зчитувати інформацію та активувати посилання (переходити за активними посиланнями).

Зворотній зв'язок організовували самі викладачі. Були варіанти проходження тестів онлайн у різних редакторах, у тому числі й за допомогою Google форм. Виконані завдання можна було надсилати на електронну пошту викладача або майстра, розміщати в групі у Вайбері, або, як це робили наші живописці, – розміщати пости у фейсбуці, у закритих групах.

Така «гібридна» платформа має як переваги, так і недоліки. Головний недолік – зайва відкритість системи.

То ж на даному етапі педагогічний колектив використовує на дистанційному навчанні повноцінну платформу **G Suite for Education**. Педагогічні працівники училища пройшли навчання у серпні 2020 року на курсах підвищення кваліфікації «Розгортання та використання середовища G Suite в діяльності освітньої установи», яке організували Служба освітнього омбудсмена та компанія Google Україна.

На серпневому засіданні педагогічної ради було прийнято рішення: продовжити практику організації дистанційного навчання на випадок самоізоляції та/або переведення регіону в «червоний» рівень епідемічної небезпеки за допомогою блогу «Дистанційна платформа ДНЗ «ЗВПУ» в розділі оприлюднення розкладу та тематики уроків, посилань на освітній контент; затвердити в якості навчальної платформи для розгортання дистанційної співпраці ресурс G Suite for Education на домені @zvpu.net;

розробити систему навчання для педагогічних працівників щодо опанування діяльності в G Suite for Education, внести відповідні зміни в план реалізації єдиної методичної теми, теми методичних комісій, індивідуальні методичні проблеми та плани діяльності методичної служби, методичних комісій.

Нині методичною службою проводяться практикуми, майстер-класи щодо здійснення ефективного дистанційного навчання.

Окрім цього, нині ми здійснюємо апробацію запровадження електронних журналів на платформі ATOMS.

ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Вікторія Коваленко, методист Державного навчального закладу «Бердянський центр професійно-технічної освіти»

Освітній процес закладу професійної (професійно-технічної) освіти визначається як цілеспрямована, свідомо організована, динамічна взаємодія викладача, майстра і учня, у процесі якої вирішуються суспільно необхідні завдання освіти, гармонійного виховання, формування базових професійних компетенцій та компетентностей. Якість освітнього процесу в професійному навчанні залежить від багатьох чинників, до основних з яких відноситься освітнє середовище. Досягнення поставлених педагогічних цілей можливе лише в умовах функціонування відповідного освітнього середовища як простору, який охоплює систему взаємно підпорядкованих підсередовищ і їх складових, що спрямовані на виконання освітніх завдань.

Освітнє середовище закладів професійної (професійно-технічної) освіти розуміємо як сукупність духовно-матеріальних умов його функціонування, що забезпечують саморозвиток вільної й активної особистості учня, реалізацію його творчого потенціалу, формування фахових компетенцій та компетентностей.

Освітнє середовище ЗП(ПТ)О можна представити у вигляді схеми, де воно виступатиме функціональним і просторовим об'єднанням суб'єктів освіти із тісними різноплановими груповими взаємозв'язками, і може розглядатися як модель соціокультурного простору, в якому відбувається становлення майбутнього кваліфікованого робітника. Складові освітньо-

го середовища покликані сприяти досягненню цілей освітнього процесу в сфері професійного навчання, у тому числі формуванню професійних компетентностей з професій.

Змістова компонента визначає навчальні програми та плани, освітньо-кваліфікаційні характеристики суб'єктів освітнього середовища та вимоги до них. Вона включає педагогів як організаторів навчального середовища, як керівників навчально-пізнавальної діяльності учнів у відповідному середовищі, кабінеті, лабораторії, майстерні.

Просторово-предметна компонента - це матеріальна база навчального середовища (кабінети, майстерні й лабораторії з відповідним обладнанням, різні технічні засоби навчання, включаючи комп'ютер та відеотехніку, засоби наочності, фахове обладнання тощо) та навчально-методичний комплекс (навчально-методична література, носії з навчальними програмами комп'ютерної підтримки на дисках, плакати, відеофільми, відеозаписи, друкований роздатковий матеріал тощо).

Мотиваційна компонента визначається опосередкованими зв'язками з реальним світом, які формуються у процесі життєдіяльності та фахового становлення майбутнього кваліфікованого робітника. Вона характеризує загальний «клімат» цієї діяльності.

Оціночно-результативна компонента є завершальною у процесі навчання, вона передбачає оцінку знань учнів аж до випуску із ЗП(ПТ)О, а також самооцінку учнями досягнутих результатів.

Окреслені компоненти освітнього середовища взаємопов'язані. Вони являють собою етапи, ланки у структурі процесу навчання майбутніх кваліфікованих робітників.

У центрі працює: викладачів - 39, майстри виробничого навчання - 22:

- «спеціаліст вищої категорії» - 13;
- «спеціаліст першої категорії» - 4;
- «спеціаліст другої категорії» - 4;
- «спеціаліст» - 9;
- «викладач-методист» - 4;
- «старший викладач» - 5;
- «майстер виробничого навчання II категорії» - 1;
- «майстер виробничого навчання I категорії» - 4.

Просторово-предметна компонента центру представлена навчальними кабінетами, лабораторіями, навчально-виробничими майстернями, які обладнані відповідними засобами навчання, необхідною навчальною технікою, верстатами, машинами тощо.

На сьогоднішній день 7 навчальних кабінетів обладнані інтерактивними комплексами.

Особлива увага приділяється створенню онлайн освітнього середовища. Педагоги центру мають власні блоги, на яких вони діляться методичними наробками, корисними для колег і учнів посиланнями. Публічність, яка відрізняє блог від звичайного щоденника, робить матеріали доступними для читання учнями та батьками; можливість залишати до записів блогу коментарі, які також доступні для читання, отримувати зворотний зв'язок від батьків, колег, учнів. Також педагоги використовують блоги для навчання за технологією

«Перевернутий клас» - основним принципом якого є навчання, де новий матеріал здобувачі освіти засвоюють удома, а під час аудиторної роботи виконують завдання, вправи, відпрацьовують практичні навички, отримують індивідуальні консультації викладача чи майстра виробничого навчання.

12 березня 2020 року в Україні запровадили карантин. Почало змінюватися освітнє середовище закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Для ефективної й продуктивної організації навчання здобувачів освіти центру в умовах обмеження освітнього процесу розпочали створювати онлайн освітнє середовище.

Для його створення використовували такі сервіси дистанційного навчання:

Padlet – це мультимедійний ресурс для створення, спільного редагування та зберігання інформації. Це віртуальна стіна, на яку педагоги та здобувачі освіти прикріплювати фото, файли, посилання на інтернет-сторінки та замітки.

Learningapps. Конструктор інтерактивних

завдань, за допомогою якого викладачі та майстри зручно й легко створювали електронні інтерактивні вправи.

Середовище Classroom дозволило організувати онлайн навчання, використовуючи відео, текстову та графічну інформацію, різні додатки Google. Педагоги мали можливість контролювати, систематизувати, оцінювати діяльність, переглядати результати виконання вправ, застосовувати різні форми оцінювання.

Google Сайт. На сайті викладачі та майстри розміщували як текстові документи, презентації, відео, фото, форми для опитування, так і посилання на них.

Google Форми. За допомогою цього сервісу хмарних технологій педагоги формували системи тестів контролю навчальної діяльності учнів.

Viber дозволяв педагогам створювати закриті групи, чати, обговорення тем, завдань, проблем, інформації.

Під час карантину педагоги активно підвищили свою цифрову компетентність, навчаючись на майстер-класах у НМЦ ПТО у Запорізькій області (16 педагогів – 123 майстер-класи), Освітньому проєкті «На Урок», «Все-освіта» тощо.

У липні 2020 року центр приєднався до хмарних сервісів G Suite for Education - ucpto25.ukr.education. Завдяки цьому заклад безкоштовно отримав доступ до хмарних сервісів, які можна використовувати в освітній діяльності.

Його переваги:

- безкоштовне користування хмарними сервісами G Suite for Education;
- створення корпоративної пошти;

- організація дистанційного навчання за допомогою хмарних сервісів G Suite for Education;

- організація мережевої взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу, постійної взаємодії «викладач-здобувач освіти»;

- індивідуалізація процесу навчання, розширення меж самостійної діяльності учнів;

- створення відкритої системи освіти, яка забезпечить кожному учню й викладачу, майстру виробничого навчання власну траєкторію саморозвитку.

На даний момент розроблено план впровадження системи G Suite for Education в освітній процес та працюємо над його реалізацією.

Важливість формування сучасного освітнього середовища у ЗП(ПТ)О зумовлюється тим, що воно є своєрідним, особливим засобом формування виконавських, пошукових та творчих здібностей здобувачів освіти, а також інструментом вирішення низки важливих управлінських функцій щодо досягнення цілей професійної (професійно-технічної) освіти.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ДНЗ «МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ АГРАРНИЙ ЛІЦЕЙ»

Лілія Варварин, методист Державного навчального закладу «Мелітопольський професійний аграрний ліцей»

Перехід на дистанційне навчання став доволі серйозним випробуванням для всіх учасників освітнього процесу: викладачів, майстрів виробничого навчання, здобувачів освіти і батьків. Довелося прийняти цей виклик та швидко адаптуватися до нових реалій.

Основними формами дистанційної роботи з учнями, відповідно до рівня ІКТ-компетентності, викладачі обрали сучасні сервіси електронної комунікації. Дистанційне навчання учнів здійснюється завдяки використанню технічних та інформаційних засобів: електронної пошти, соціальних мереж, засобів онлайн зв'язку.

ли, що їх можна переглянути у мережі Інтернет. Викладачі відповідно до поурочно-тематичного плану підбирають матеріали, систематизують і зберігають на Google Диску. Для зворотного зв'язку з учнями використовують електронну пошту.

Важливим моментом у той період було навчання та підготовка викладачів і майстрів виробничого навчання, як ніколи все залежало від професійних якостей педагога, тому всім потрібно було адаптуватися до змін, самостійно визначити напрямки самоосвіти та підвищувати свою кваліфікацію.

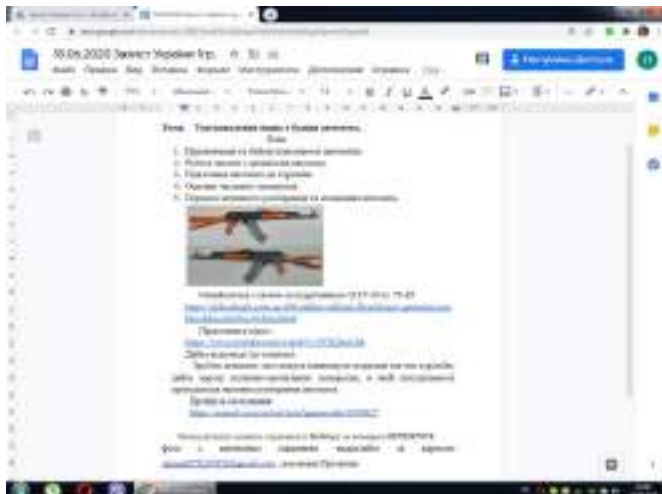
Класні керівники навчальних груп створили у вайбер спільноти, де педагоги розміщують інформацію відповідно до розкладу занять: текстові матеріали та перевірочні питання до нього; активні посилання на додаткові матеріа-

Вчасною та необхідною була допомога від методистів НМЦ ПТО у проведенні майстер-класів з використання різноманітних інтернет-ресурсів, якими скористалися викладачі нашого закладу. Працівники ліцею брали активну участь в онлайн-семінарах, вебінарах, в партнерських курсах «Онлайн-сервіси для

вчителів», Stem-хакатоні «Гендерночутлива профорієнтація».

Тож викладачі використовували різні методи, щоб навчання під час карантину тривало. Уроки з отримання нових знань надавали за допомогою Ourboox, Padlet, для закріплення знань готують Mind maps та вікторини Quizizz. Тематичні контрольні роботи проводили в Classroom. Виховні години - на платформі Zoom. Майстри виробничого навчання при проведенні занять використовували навчальні відеоуроки.

Хто не хоче відставати, мусить рухатися вперед і не зупинятися, досягнувши вершини, а підійматися вище. У цьому полягає основна місія сучасного педагога, саме такою у нашому ліцеї є Ганна Бут.

Ганна Вікторівна - викладачка суспільно-гуманітарних предметів, кураторка Ради учнівського самоврядування, засновниця волонтерського руху «Свідчадо», півфіналістка конкурсу «Global teacher prize Ukraine» та фіналістка номінації «Вчитель громадянської освіти»

GTPU, увійшла у топ-3.

Пані Ганна з початку дистанційного навчання тримала найактивнішу позицію щодо самоосвіти та залучення учнів до різноманітних конкурсів. Викладачка не давала учням відчувати себе поза увагою. Так, наприклад, саме під час карантину разом з учнями розробила інтегровану настільну гру «Раз, два – твої права» - посіли перше місце, призом за яке був найпотужніший ноутбук для викладача, а для дітей - гаджети. До всіх пам'ятних днів оголошувала конкурси для учнів ліцею, під час занять використовувала інтерактивні завдання. Своїми перемогами мотивувала колег працювати над собою.

02.11.2020 року Ганна Бут на вебінарі «Розвиток активних громадян: практичні кейси» («На Урок») розповіла про власний педагогічний досвід із формування у здобувачів освіти активної громадянської позиції, поділилася напрацюваннями щодо створення трекеру корисних звичок для виховання громадян.

7 КРОКІВ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Наталія Єрмоленко, методист Державного навчального закладу «Запорізький професійний ліцей залізничного транспорту»

Неочікувані труднощі цієї весни освітяни запам'ятають надовго.

Запровадження загальнонаціонального карантину зумовило перехід освітнього процесу на дистанційне навчання.

Дистанційна форма навчання почала активно втілюватися в життя.

Перед кожним педагогом України стало випробування: як навчитися ефективно працювати з учнями на відстані під час дистанційного навчання.

Педагогічні працівники ДНЗ «Запорізький професійний ліцей залізничного транспорту» ще до оголошення карантину впроваджували в освітній процес електронні засоби навчання (особливо молоді). Протягом останніх років проводилися майстер-класи з використання на уроках онлайн-технологій. Однак перехід на дистанційну форму навчання викликав паніку. Головним завданням для адміністрації та методичної ради ліцею було розробити покрокову інструкцію роботи всіх учасників освітнього процесу в дистанційному режимі.

Крок 1. Не панікувати! Розробити і занотувати стратегію подальшого навчання

Важливо визначитися, за яким принципом організуємо навчання в ліцеї. Зрозуміло, що свідомо та відповідальна робота педагога під час дистанційного навчання відобразиться на роботі учня.

Нам потрібно буде не тільки давати навчальні матеріали учням, а й допомагати та моніторити успішність. Для учнів це такий же

незвичайний вид діяльності, як і для нас. Але ми, педагоги, повинні йти на крок уперед.

Стратегія дистанційного навчання в умовах карантину була розроблена методичною радою ліцею і запропонована педагогічним працівникам, які безпосередньо долучалися до освітнього процесу.

Забезпечення дистанційного навчання вимагає використання здобувачами освіти і педагогами певного системотехнічного забезпечення, що гарантує розроблення та використання вебресурсів навчального призначення, управління освітнім процесом та необхідні види навчальної взаємодії між викладачем і учнем. Це:

- персональні комп'ютери;
- мережеве обладнання;
- джерела безперебійного живлення;
- сервери;
- обладнання для відеоконференцзв'язку

тощо.

Розуміли, що не всі здобувачі освіти мають однакові можливості доступу до вебресурсів і вебсервісів, тому більшу увагу приділяли асинхронному режиму навчання. Але, в свою чергу, не відмовлялися і від синхронного режиму.

Крок 2. Вибрати найзручніший інструмент взаємодії з учнями

На сьогодні створено багато освітніх платформ, які розраховані на різні вікові категорії здобувачів освіти. Право вибору освітньої платформи мав кожен педагог, адже при цьому враховувався профіль навчальної дисципліни.

І лише викладач міг вибрати найефективнішу форму взаємодії з учнями.

Насамперед, активно використовувалися освітні платформи Google Classroom, На Урок, соціальні мережі Viber, Facebook, Telegram.

Крок 3. Домовитись із учнями про правила та дедлайни і дотримуватись їх

У перші дні карантину треба чітко домовитися з учнями про режим дистанційної роботи. Адже у них після оголошення карантину вималювалась асоціація «Нам продовжили канікули».

Навичку дистанційного навчання довелися формувати з нуля. Майстри виробничого навчання створили у Viber групи, приєднали викладачів, які працювали у цих групах.

Дедлайн був чітким. Роботи, виконані завдання здобувачами освіти приймалися до 18:00 щоп'ятниці. Після цього часу роботи не розглядалися і не перевірялися.

Налагоджений був зворотний зв'язок: за виконане завдання здобувач освіти отримував оцінку та коментар до неї викладача.

На жаль, були випадки, коли учні не виконували завдання вчасно, мотивуючи тим, що у їхньому населеному пункті відсутній Інтернет або поганий зв'язок, або немає коштів на поповнення рахунку тощо.

Тому на виконання таких завдань викладачі давали додатковий час.

Крок 4. Щотижня робити пряму трансляцію

Щоб учні мали змогу спілкуватись з викладачем, було рекомендовано робити прямі трансляції. Для роботи у прямому ефірі викла-

дачі ліцею віддали перевагу програмному забезпеченню Zoom.

Прямі трансляції використовувалися для проведення консультацій, підготовки до підсумкової атестації. Методичний кабінет проводив з випускниками консультації стосовно участі у ЗНО-2020.

Трансляція — вдалий інструмент для моніторингу: педагог бачить, хто приєднався до трансляції, хто активний.

У прямих трансляціях учні брали участь із задоволенням, адже живе спілкування мотивує. Онлайн-спілкування вони просто обожають, тим паче після тривалої перерви у спілкуванні «вживу» (на уроках).

Крок 5. Як подати матеріал: відпрацюємо формати дистанційного навчання

Якщо необхідно подати теорію, викладач може зробити це в кілька кроків. Тему подаємо через готовий відеоконтент, який за конкретним запитом легко знайти на YouTube.

Після відео подаємо практичний блок. Зараз у відкритому безкоштовному доступі чимало онлайн тренажерів, які допоможуть учневі перевірити завдання та себе.

Після перегляду теоретичного матеріалу та онлайн перевірки знань — контрольна вправа для того, щоб викладач промоніторив і зрозумів, наскільки здобувачі освіти добре опанували певну тему.

Важливу роль в організації дистанційного навчання відіграв сайт ліцею. На сайті створили розділ «Дистанційне навчання» і окрему сторінку на кожен навчальну групу.

На цих сторінках опублікували розклад

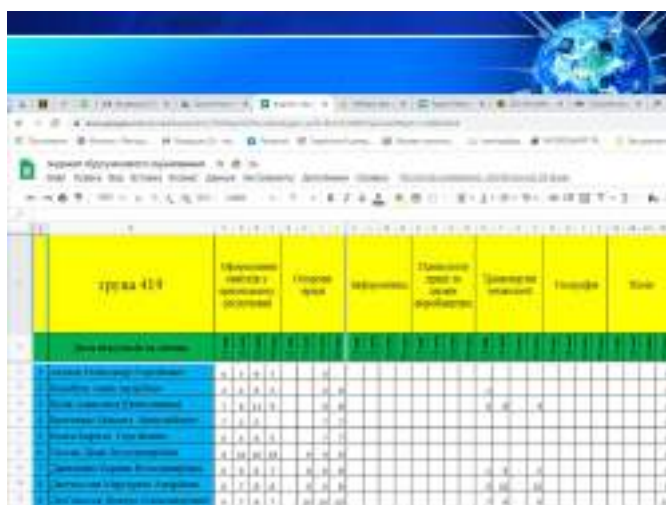
і матеріали до уроків відповідно до розкладу, які постійно поповнювалися. Ці матеріали викладачі надали модератору сайту.

Таку роботу ми зробили для того, щоб учні у випадку, коли не буде можливості зайти в певний освітній контент, змогли знайти матеріали уроків на сайті ліцею.

Особливу увагу під час дистанційного навчання потрібно приділяти прозорості оцінювання результатів навчання. Тому був створений електронний журнал на кожен групу, де викладачі могли виставити поточні та підсумкові бали зі свого предмета, а майстер виробничого навчання міг контролювати успішність учнів.

Викладачі, які мали власний сайт або блог, мали змогу подавати матеріал у більшому обсязі.

Створити сайт можна і самостійно. Доступно описано в інтернеті створення сайту за допомогою безкоштовного конструктора WIX.

Крок 6. За потреби шукаємо заміну Ін-

тернету

З-поміж труднощів, з якими стикнулися майже всі, педагоги визначають поганий інтернет-зв'язок, або його відсутність, особливо у сільській місцевості.

Учням, у яких не було змоги користуватись інтернет-зв'язком, для вивчення загально-освітніх предметів запропонували скористатися форматом телеуроків. У зв'язку з карантинном телеканали України дві години ефірного часу відводили для проведення телеуроків.

З предметами професійного циклу було значно складніше. Тут закликали на допомогу батьків та родичів учня, його одногрупників. По зможі забезпечували підручниками, електронними підручниками та роздатковими матеріалами.

Крок 7. Обираємо інструменти для перевірки

Інтернет пропонує багато різноманітних тестових сервісів для онлайн перевірки знань учнів.

Кожен педагог ліцею обирав онлайн-сервіс для себе. Основними параметрами вибору були:

- доступність;
- простота у використанні;
- різноманітні та нестандартні типи запитань і завдань;
- безкоштовний!

В основному викладачі використовували такі освітні ресурси, як Classtime, OnLineTestPad, LearningApps, Kahoot!, Google Форми, «На Урок» Особисто я у своїй роботі надавала перевагу сервісу OnLineTestPad. Це

безкоштовний універсальний конструктор, за допомогою якого можна створити цілу палітру цифрових навчальних завдань.

Важлива перевага конструктора: він доступний не тільки англійською, а й українською та іншими мовами.

Конструктор тестів онлайн орієнтований на викладачів шкіл, закладів професійної освіти, коледжів, інститутів. Він невибагливий та простий у роботі.

Основні можливості платформи:

- зручне складання й редагування питань і відповідей завдань у режимі онлайн;
- перевірка знань можлива в режимі Тести, Опитування, Кросворди, Сканворди, Логічні ігри, Діалоги;
- складання списків учнів, розподіл їх за навчальними групами;
- ввімкнення таймера – тестування онлайн закінчується після закінчення зазначеного часу;
- налаштування інтерфейсу тестових зав-

дань – дозволяє налаштовувати зміст виведення на екран, таких як номери питань, результатів відповідей, відповідь одним кліком або кнопкою;

- можливі налаштування проходження тестів: перемішати питання, перемішати варіанти відповідей, дозволити коментарі, показувати правильні відповіді тощо;

- результати іспиту зберігаються в системі 30 днів після їх здачі;

- тренажер надає учням можливість провести тренування перед іспитом, відповідаючи на всі питання, які можуть увійти в іспит, з підказками.

Онлайн конструктори тестів можна було б перерахувати і далі. Важливо, вибираючи один із них, розібратися, наскільки він вам підходить.

Нині викладачі та майстри виробничого навчання проходять онлайн-курс для педагогів та керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти дистанційного навчання, організованого студією Онлайн-освіти EdEra.

ВИХОВНА РОБОТА

МЕТАФОРИЧНІ АСОЦІАТИВНІ КАРТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ У РОБОТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА З УЧНЯМИ «ГРУПИ РИЗИКУ»

***Надія Колтунова**, практичний психолог Державного навчального закладу «Мелітопольський багатопрофільний центр професійно-технічної освіти»*

Сьогодні для освіти та суспільства залишаються болючими, хоча і цілком можуть бути розв'язані питання:

- Як у суспільстві з високим рівнем освіченості, віковою традицією державного виховання та освіти підлітків «групи ризику» стає все більше?

- Чому сім'я в новітніх соціальних умовах стрімко втрачає свою здатність утримувати підлітка в системі власних відносин?

- У чому повинна проявитися сутність і цілюща сила новітніх сучасних технологій у подоланні проблем дитячих та молодіжних негараздів в освітньому середовищі?

З метою профілактики та корекції поведінки учнів «групи ризику» в індивідуальній і груповій формі роботи використовую різні

техніки роботи з метафоричними асоціативними картами (далі – МАК), бо це - унікальний інструмент та помічник практичного психолога.

Який фахівець відмовиться від ефективної методики, яка дозволяє практично миттєво отримати без опору доступ до несвідомості людини, розкрити суб'єктивні причини поведінки на більш глибоких рівнях підсвідомості?

Той, хто одного разу спробував за допомогою цього інструменту дослідити область асоціацій, образів та емоційних станів, вже не уявляє собі роботу без цих чудових карт!

Використання МАК, звернення через них до уяви, фантазії, потоку асоціацій у роботі з учнями «групи ризику» ефективно та дієво. Діапазон застосування карт у груповій та індивідуальній роботі практичного психолога дуже великий.

МАК можна використовувати для розв'язання різних питань:

- Форми взаємодії з соціумом;
- Розвиток здатності до самоаналізу й розуміння інших людей;
- Види насилля;
- Усвідомлення і зняття внутрішніх бар'єрів, які заважають ефективній комунікації;
- Проблеми гендерної ідентифікації;
- Небезпечні та екстремальні захоплення;
- Зменшення страху критики та осудження;

- Управління стресом;
- Конструктивні шляхи виходу зі складних життєвих ситуацій;
- Прояснення і вирішення конфліктів;
- Пошук ресурсного стану та інші.

Мета роботи з метафоричними асоціативними картами: навчити підлітків аналізувати ситуацію, формувати навички конструктивної самооцінки та вміння знаходити ресурси.

Варіанти роботи з МАК

МАК «TEENAGERS», автор Н. Буравцова

Вправа «Змінюється історія»

Пропоную здобувачу освіти обрати декілька карт (у відкриту або закрити):

- 1 – схожа на ту ситуацію, яка з тобою відбулася;
- 2 – персонаж, який схожий на тебе;
- 3 – персонаж, який схожий на ту людину, яку ти образив;
- 4 – що допомогло б уникнути конфліктної ситуації?

Питання:

- Які емоції викликають ці картинки?
- Яка з них була головною у той момент, коли конфліктна ситуація відбувалася?
- Яку назву можна дати цій історії?
- Як буде змінюватися назва історії, якщо кожна карта по черзі буде найголовнішою?
- Якою буде назва, якщо розглядати у якості головної 4-у карту?

Часто пропоную обрати ще одну картинку, яка зможе посилити ресурсну карту. Тоді даємо нову назву історії.

Аналізуємо:

- Які думки, почуття та переживання виникають?
- Як змінюється відношення до конфліктної ситуації, яка відбулася?

Вправа «Піраміда»

Пропоную здобувачу освіти обрати карти (у відкриту або закрити) та розташувати їх у вигляді піраміди:

1 рівень:

Одна карта – актуальні переживання.

2 рівень:

Дві карти – почуття, які виникали під час ситуації, яка відбувалася.

3 рівень:

Три карти – ресурси (які є, або яких не вистачає) для вирішення ситуації, яка виникла (зняття «негативних переживань»).

4 рівень:

Чотири карти – нові можливості після подолання стану, що травмує.

МАК «ТЕРИТОРІЯ»

, автор Н. Львова

Вправа «Вихід є завжди!»

- Пропоную здобувачу освіти обрати декілька карт (у відкриту або закрити), які йому

якось відгукуються.

- Обрати героя та ситуацію, яка могла б з ним відбутися.

- Сам здобувач освіти назначається «експертом» та може допомогти герою впоратися з даною ситуацією.

- Підліток розташовує карти та об'єднує їх у якусь історію або сюжет.

Питання:

- Розкажи про героя цієї історії. Що з ним трапилося?

- З якими труднощами доведеться зустрітися герою?

- У чому сенс цієї ситуації?

- Чи можна йому допомогти?

- Щоб ти порадив нашому герою?

- Як він упорається з цими труднощами?

- Що цінного він візьме з цієї ситуації?

- За що ти поважаєш цього героя?

- Як те, що відбулося з ним, допоможе тобі у житті?

МАК «РОБОТИ», автор Т. Ушакова

Вправа «Мій настрій»

Інструкція:

«Уяви собі, що ти – творець роботів. Треба створити робота, який був би схожий на твій настрій сьогодні. Обери у відкриті три карти: голова, тулуб, ноги. Розглянь голови роботів – яка голова більше підходить? Розглянь тулуб: який з них міг би бути твоїм? Розглянь ноги: які ноги могли б бути у цього робота? Коли ти обрав усі частини тіла для робота, приклей їх на аркуш паперу так, щоб вийшов портрет робота. Розфарбуй його, як тобі хочеться, використовуючи фарби, олівці та інше – обери те, що більше підходить для цього портрета.

Дай роботу ім'я, розкажи хто він, чому твій робот виглядає саме так, як це пов'язано з твоїм настроєм?

Уяви, що твій настрій почав погіршуватися або покращуватися. Із-за чого це може трапитися?

Яким стає твій настрій?

Що у першу чергу зміниться у роботі?

Ти можеш замінити будь-яку частину тіла робота, щоб він став схожий на твій новий настрій. (Здобувач освіти може замінити одну

або декілька деталей іншим зображенням – як кольоровим, так і чорно-білим. При цьому перше – базове – зображення робота зберігається, а нові роботи – з «новим» настроєм – викладають поруч для того, щоб потім їх можна було б порівняти).

Розкажи, чому твій робот виглядає саме так, як це пов'язано з твоїм «новим» настроєм?

Обговорення:

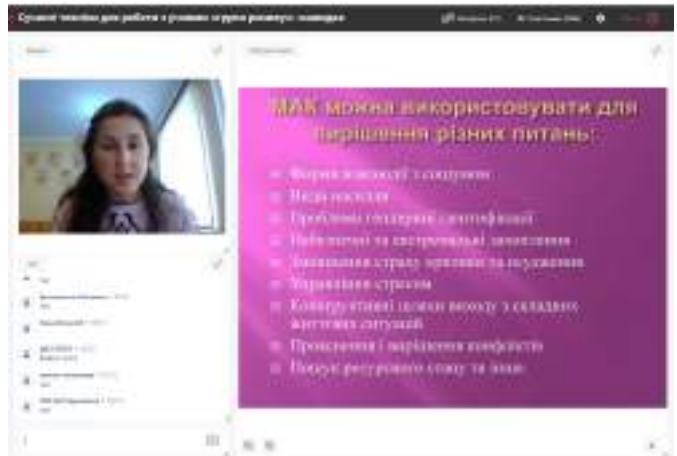
- Що ти думаєш про зміни, які відбулися з роботом?

- Що ти відчуваєш, коли дивишся на робота?

- На якого робота тобі приємно дивитися?

- Який робот тобі подобається найбільше? А який найменше? Чому?

У своїй повсякденній роботі використовую різноманітні колоди асоціативних метафоричних карт та техніки роботи з ними, які допомагають підліткам знаходити конструктивні шляхи виходу зі складних життєвих ситуацій, знаходити ресурси та ефективно взаємодіяти з оточенням.

«СЕНСОРНА КІМНАТА» ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ У РОБОТІ З АГРЕСИВНІСТЮ»

Катерина Музичева, практичний психолог Державного навчального закладу «Запорізький будівельний центр професійно-технічної освіти»

З упровадженням в освітній простір інклюзії педагоги, психологи стикаються з проблемою адаптації та соціалізації здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти з особливими освітніми потребами.

Основним напрямом роботи з такими здобувачами освіти є пізнання чогось нового через призму пізнавальних процесів: уяву, мислення, увагу, пам'ять. У повсякденному житті, під час спілкування з близькими людьми, пізнання проходить, практично, без стресів. Потрапляючи в нове незнайоме середовище, всі ці процеси загострюються, а в деяких випадках мають психотравмуючу дію.

Працюючи зі здобувачами освіти з особливими освітніми потребами, рекомендовано використовувати сенсорну стимуляцію.

У грудні 2019 року на базі Державного навчального закладу «Запорізький будівельний центр професійно-технічної освіти» відбулося відкриття сенсорної кімнати.

Поняття «сенсорна кімната» вперше ввела Марія Монтесорі – італійський педагог, доктор і вчена. В її розумінні, це приміщення з великою кількістю навчального матеріалу для дітей. Більш ніж 40 років тому в Голландії вона розроблялася для дітей з низькою мотивацією до навчання, з підвищеною агресією, тривожними розладами, гіперактивністю.

Сенсорна кімната — це зона, де підліток може почувати себе впевнено, комфортно та

розслаблено.

Кожен відвідувач повинен отримати максимально результативне задоволення від проведеного часу в сенсорній кімнаті. Одна з основних її цілей — заміна негативного мислення на більш позитивне.

Мета застосування — стимулювати органи відчуття і, одночасно, заспокоювати психологічно. Оснащення, яке присутнє в кімнаті, повинно сприяти відновленню психоемоційного стану, заспокоєнню, а також розслабленню.

Сенсорна кімната Державного навчального закладу «Запорізький будівельний центр професійно-технічної освіти» поділена на 4 зони, а саме:

- пісочниця з підсвіткою та різнокольоровим кварцевим піском;

- сенсорна гойдалка «Гніздо-крапля»;
- сухий басейн з кульками та бра з фіброоптичним волокном;

- зона, в якій знаходяться крісло-куб, м'які пуфи та тверді м'ячі різного розміру.

Доповнюють кімнату додаткові світлові стимули — дзеркальна світлова куля з мотором, настільна воскова лампа для розвантаження, світловий пучок фіброоптичного волокна «Світловий дощ», а також набір сенсорних світлових іграшок. Таким чином, у наявності обладнання для всіх видів стимуляції: візуальної, слухової, тактильної, кінестетичної.

Особливо вона корисна для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, з

розладами поведінково-емоційного характеру, інвалідністю, із порушенням зору, слуху чи мови. Також у сенсорній кімнаті показала гарний результат робота з «групою ризику» з високим рівнем агресивності.

У сенсорній кімнаті можна проводити заняття, що спрямовані на зняття психічного і фізичного навантаження та відновлення організму в цілому.

Особливість нашої сенсорної кімнати в тому, що в ній можна працювати як з ефектом затемнення, використовуючи дзеркальну кулю та фіброоптичне волокно, так і при денному світлі, залежно від потреби здобувача освіти.

У «темній» сенсорній кімнаті оснащення сприяє розслабленню, відновленню психоемоційного стану, заспокоєнню за допомогою розсіяного світла, фіброоптичного волокна, що створюють ефект зоряного неба або зоряного дощу. Додатковими стимулами виступають: звуки природи, заспокійлива музика, ароматерапія.

У процесі роботи відбувається швидке відновлення емоційного стану, присутній гарний ефект у результаті корекційної роботи після психотравм. Для цього створюється сприятливе середовище для релаксації.

У «світлій» сенсорній кімнаті під музичний супровід добре відновлювати дихання, знаходячись на твердому м'ячі та виконуючи комплекс вправ.

Для ефективного вирішення конфліктних ситуацій доцільно використовувати пісочницю з підсвіткою. В процесі роботи відновлюється певна ситуація та проводиться корекція.

Незамінним інструментом у роботі психолога є сухий басейн з м'якими кульками. Знаходячись у ньому, здобувач освіти відчуває ефект «захищеності». Під час сеансу м'які кульки дають відмінний масажний ефект усього тіла, покращуючи в організмі кровообіг, позитивно впливаючи на психоемоційний стан, іде стимуляція тактильної чутливості.

У якості «заземлення» використовуються комфортні пуфи та м'яке крісло, які приймають індивідуальне положення при сидінні.

У кріслі-трансформері можна розслабитись, зайнявши лежаче положення. Це зніме напругу і тонус з усієї опорно-рухової системи. Поверхня пуфиків і крісел стимулює тактильні відчуття і проводить легкий масажний вплив.

За результатами проведеної діагностики «Агресивна поведінка» (за Є. Ільїним) була виявлена «група ризику» здобувачів освіти з високими показниками агресивності (як вербальної, так і фізичної).

Найоптимальнішим було рішення провести корекційну роботу в сенсорній кімнаті.

Як проводилась робота?

- Розроблений графік корекційних занять.

- На індивідуальну бесіду запрошувались здобувачі освіти «групи ризику».

- Після індивідуальної бесіди психолог починав роботу.

- Паралельно психолог співпрацював із майстрами виробничого навчання та з батьками.

Перший етап – дихальні вправи на твердих м'ячах під музичний супровід.

Вправа «Глибоке дихання», повторюємо 6-8 разів, декілька секунд відпочиваємо.

Заплющте очі. Зробіть глибокий вдих і рахуйте до 5. Видих – у такому ж темпі рахуємо до 7-10. Повторюємо вдих-видих (можна протягом 3 хвилин). Уявіть: коли ви насолоджуєтеся цим глибоким, неквапливим диханням, усі ваші неприємності та неспокій випаровуються. (Здобувач освіти повторює «Я розслаблююся», «Я спокійний!»).

Вправа «напруження-розвантаження»

(кожної з частин тіла).

Здобувач освіти заспокоюється.

Наступний етап – робота в сухому басейні з використанням фіброоптичного волокна під супровід заспокійливої музики.

Під час сеансу м'які кульки дають відмінний масажний ефект усього тіла, покращують в організмі кровообіг, позитивно впливають на психоемоційний стан, іде стимуляція тактильної чутливості.

Знаходження в басейні дає можливість відчуття «захищеність».

Потім вимикається світло та додається світлове фіброоптичне волокно.

Тримання у руках пучків світла:

- створює почуття безпеки;

- знімає напруження (це світло, яке можна взяти в долоні, відчуття та погратися, воно абсолютно безпечно).

Вмикається музика «шум моря».

Здобувач освіти довільно торкається променів.

Просимо закрити очі і уявити, що він, начебто, знаходиться у морській воді, а поруч пливе кальмар, він доторкується його щупальців.

Щупальці приємні на дотик, здобувач освіти «знайомиться» з морською твариною, «кальмар» теж хоче потоваришувати...

У цей момент:

- покращується психоемоційний стан;
- розвиваються комунікаційні навички;
- розвивається тактильна чутливість;
- як наслідок, нормалізується сон.

Наступний етап – робота в підвісному кріслі-коконі з використанням дзеркальної кулі, що створює ефект зоряного неба.

Підлітки, які схильні до агресивної поведінки, заходяться постійно в психоемоційному напруженні, отже, у них спостерігається постійний підвищений тонус м'язів.

А робота в коконі дозволяє:

- розслабити м'язи;
- знизити емоційну напругу;
- отримати відчуття невагомості, розслабленості.

Додатковими стимулами у цій вправі виступають звуки природи та приємні запахи (ароматерапія).

Таким чином було проведено від 8-10

занять із кожним здобувачем освіти, що увійшов до «групи ризику». Їх тривалість – близько 30 хвилин кожне.

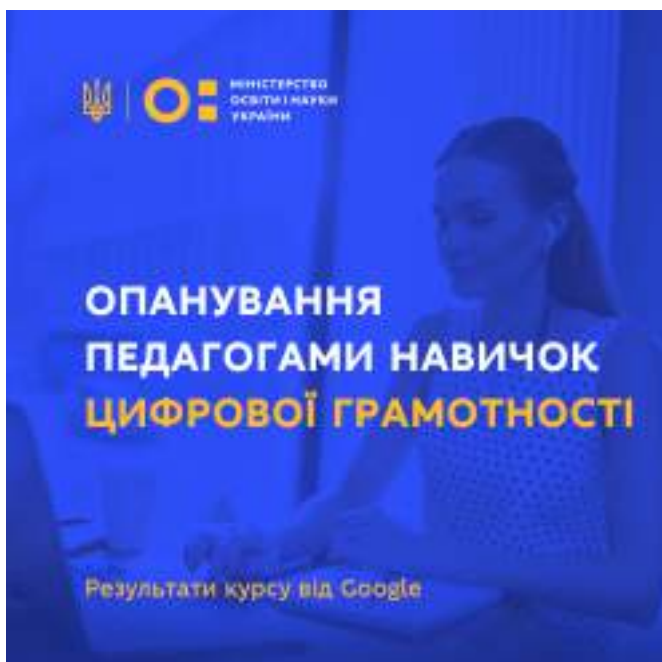
Діагностика по завершенню корекційної роботи показала позитивний результат: за відгуками батьків, спостереженнями майстрів виробничого навчання та викладачів.

Емоційний стан покращився, агресивність знизилась в 11 здобувачів освіти з 25, які знаходились у «групі ризику».

Можна стверджувати, що такий інноваційний метод як робота у сенсорній кімнаті дозволяє не тільки знизити рівень агресивності учнів, а й коригувати інші девіантні форми поведінки.

ДО УВАГИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ !

До опанування навичок з використання сучасних цифрових технологій для організації дистанційного навчання в межах курсу «Ефективні рішення Google for Education для хмарної взаємодії» долучилося 14 825 освітян, із них – 8 119 (або 55%) учасників отримали сертифікат про успішне проходження курсу.

Особливу увагу було приділено вивченню налаштувань цифрових інструментів для ефективної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу та забезпечення підключення, розгортання та супроводу системи.

Найбільш активними слухачами курсу виявилися педагоги із Запорізької (780 отриманих сертифікатів), Харківської (627) та Дніпропетровської (619) областей.

23 ПРОСТІ ПРАВИЛА, ЗА ЯКИМИ ВАРТО ЖИТИ ВСІМ УЧИТЕЛЯМ

Коли йдеться про вчителювання — не існує якогось єдиного плану успіху. Натомість бачимо мільйони різних підходів до викладання. Загалом, навряд чи вдасться знайти навіть двох схожих між собою викладачів.

У кожного — власний стиль роботи та підхід до життя.

Наступний перелік — це низка загальних правил, за якими варто жити кожному вчителю. Вони стосуються усіх аспектів учительського життя як у класі, так і поза ним.

Дійте в інтересах дітей.

Завжди робіть те, що вважаєте за найкраще для них, адже це - ваш головний пріоритет. Щоразу, ухвалюючи рішення, запитуйте себе: «Чим це корисне моїм учням?»

Працюйте над важливими стосунками.

Зосереджуйтеся на налагодженні змістовних, плідних взаємин з усіма, з ким спілкуєтеся.

Побудова міцних відносин із учнями, колегами, адміністрацією та батьками зрештою зробить вашу роботу простішою.

Чітко та ясно пояснюйте правила та висловлюйте власні очікування.

Конкретно й докладно розповідайте про всі правила, очікування та розпорядки першого

дня навчання, і потім регулярно їх обговорюйте та посилайтеся на них.

Не можна очікувати від учнів відповідальності за їхні дії, якщо вони не знають, як їм слід поводитися.

Будьте непохитним, справедливим та послідовним — тоді навчатися легко.

Будьте справедливими та послідовними.

Учні стежать за цим і швидко помічають будь-яку нечесність.

Не підривайте власний авторитет та не псуйте стосунки, над побудовою яких чимало працювали, обираючи «улюбленців» серед дітей або діючи упереджено.

Будьте підготовленими.

Не шкодуйте часу на те, щоб зацікавити учнів, готувати ефективні уроки та надавати дітям докладні відгуки про їхню роботу.

Навчайтеся щодня.

Учителювання — це шлях, на якому трапляється багато можливостей і самому чогось навчитися.

Для цього слід залишатися відкритими й готовими ними скористатися.

Варто прагнути до вдосконалення щодня, навіть якщо ви вчителюєте вже багато років.

Залишайте всі негаразди за дверима класу.

У жодному разі не приносьте особистих проблем чи прикросів на уроки — залишайте їх удома. Учням не слід знати, що у вас щось не складається в особистому житті.

Залучайте родини.

Батьки можуть допомагати або заважати своїм дітям навчатися, тож роль викладача полягає ще й у тому, щоб залучити до навчального процесу навіть тих батьків, які найбільше цьому опираються. Надавайте батькам та опікунам якнайбільше різноманітних можливостей долучатися до роботи та почуватися бажаними гостями у вашому класі.

Захищайте своїх учнів.

Обороняйте учнів будь-якою ціною. Ваше першочергове завдання: повсякчас гарантувати захист та безпеку дітей. Якомога частіше на уроках повторюйте та відпрацьовуйте правила техніки безпеки, ніколи не дозволяйте учням робити щось, що може їм загрожувати. Обговорюйте також і безпечну поведінку поза школою.

Захищайтеся.

Учителям не слід компрометувати себе жодним чином. Не робіть нічого, що може зашкодити вашій кар'єрі чи особистому життю. Завжди слід дбати про своє оточення, не варто бути занадто вразливими або робити щось, що може знищити репутацію. Убезпечуйте себе,

завжди пам'ятаючи про самоконтроль та пильність.

Знайдіть спільну мову з адміністрацією.

Поважайте рішення своїх керівників та усвідомлюйте, що в них багато обов'язків. Учителі, яким удалося налагодити прекрасні продуктивні стосунки з адміністрацією, працюють у більш спокійному та сприятливому середовищі.

Познайомтесь зі своїми учнями.

Знайдіть час, щоб дізнатися, що подобається дітям, та додавайте до своїх уроків цікаві для них заняття. Налагоджуйте добрі взаємини та зв'язок із ними не лише заради навчання: дайте зрозуміти, що дбаєте про них самих, а не лише про їхні оцінки.

Слухайте.

Завжди будьте готовими вислухати інших, особливо своїх учнів. Беріть до уваги їхні відгуки, поліпшуючи власну роботу. Чуйні вчителі знаходять час, аби навчатися з того, що говорять їм інші, адже вони знають, що не є ідеальними.

Беріть на себе відповідальність за власні помилки.

Визнавайте та виправляйте свої хиби — ніхто не очікує від учителів, щоб вони знали все-все. Подавайте учням гарний приклад, звертаючи увагу на власні помилки та демонструючи, як ці помилки допомагають

навчатися.

Просіть поради в інших учителів.

Колеги можуть стати для вас одним із найбільших ресурсів. Користуйтеся досвідом інших, працюйте згуртовано, за будь-якої нагоди розповідайте про себе та слухайте інших, обмінюйтесь матеріалами. Ви не самі!

Будьте гнучкими.

Будьте готовими пристосовуватися та змінюватися. Завжди знайдеться щось нове, що варто спробувати, та щось, що можна поліпшити.

Підбадьорюйте!

Станьте найпалкішим уболівальником своїх учнів. Ніколи не кажіть їм, що вони ні на що не здатні. Допомогайте їм досягати мети, визначайте потреби кожного та підказуйте шлях до успіху.

Ніколи не соромте своїх учнів.

У жодному разі не принижуйте дитину, особливо перед її товаришами. Якщо потрібно зробити учневі зауваження — робіть це наодинці та помірковано. Ваша мета: навчати дітей та наставляти на правильний шлях, коли вони помиляються, а не змушувати їх почуватися винними чи поганими.

Розважайтесь.

Просто веселіться! Насолоджуйтеся своєю роботою — учні відчуватимуть це і також кайфуватимуть! Іноді навчальний процес може перетворюватися на справжній безлад, і тоді краще підлаштуватися під хаос, не спри-

ймаючи його занадто серйозно.

Долучайтесь до життя своїх учнів.

На це не слід шкодувати ані часу, ані зусиль. Найкращі вчителі завжди знаходять можливість відвідувати учнівські заходи, зокрема спортивні змагання і концерти, та підтримувати своїх вихованців.

Надавайте змістовні та часті відгуки.

Вчасно оцінюйте та аналізуйте роботи учнів — ніколи не заощаджуйте на цьому час. Коли здається, що це вам не до снаги, нагадайте собі, що в довготривалій перспективі своєчасні конструктивні відгуки варті будь-яких зусиль, адже найкраще діти навчаються, коли ви обговорюєте з ними їхній прогрес.

Тримайте руку на пульсі.

Завжди детально дізнавайтеся про всю місцеву політику та розпорядки, дотримуйте їх. Якщо в чомусь не впевнені — краще перепитати, ніж діяти навмання та припускатися помилок.

«Перемикайтесь» після школи.

Знаходьте час, щоб розслабитися після уроків. Кожному вчителю потрібні хобі та інтереси, що дають змогу йому позбутися напруження від роботи. Вчителювання може займати значну частину вашого життя, але воно не повинно залишатися єдиним вашим заняттям.

Деррік Мідор. За матеріалами:

<https://www.thoughtco.com/rules-teachers-should-follow-4120807>

